

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

Gminy Mieszkowice

NA LATA 2017-2023

Projekt

Mieszkowice 2017

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
Rozdział I. Słownik pojęć dotyczących rewitalizacji	6
Rozdział II. Założenia metodologiczne lokalnego programu rewitalizacji gminy	
Mieszkowice	8
2.1. Kompleksowość prac nad lpr	8
2.2. Partycypacyjny charakter prac nad LPR	10
Rozdział III. Delimitacja obszaru zdegradowanego.....	15
3.1. Założenia metodyczne	15
3.2. Diagnoza zjawisk kryzysowych, skala problemów i potrzeb rewitalizacyjnych w gminie Mieszkowice.....	20
3.2.1. Charakterystyka gminy	20
3.2.2. Poziom obciążenia gminy problemem wsi popegeerowskich	26
3.3. Diagnoza zjawisk kryzysowych	30
3.3.1. Sytuacja społeczno-ekonomiczna gminy	31
3.4. Delimitacja obszaru zdegradowanego	42
Rozdział IV. Delimitacja obszaru rewitalizacji	60
Rozdział V. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	66
5.1. Charakterystyka obszaru rewitalizacji	66
5.2. Pogłębiona diagnoza sfera społeczna	67
5.3. Pogłębiona diagnoza -sfera gospodarcza	72
5.4. Pogłębiona diagnoza - sfera przestrzenna i infrastrukturalna	74
Rozdział VI. Cele ogólne i szczegółowe rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań.....	88
6.1. Misja i wizja	88
6.2. Cele LPR.....	89
6.3. Harmonogram opis i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	90
6.4. Potencjalne źródła finansowania.....	94
Rozdział VII. Opis powiązań lpr z dokumentami strategicznymi	98
7.1. Programy krajowe	98
7.2. Programy regionalne.....	101
7.3. Programy gminne.....	104
Rozdział VIII. Komplementarność działań rewitalizacyjnych.....	109

8.1. Komplementarność przestrzenna	110
8.2. Komplementarność problemowa.....	110
8.3. Komplementarność źródeł finansowania	111
Rodział IX System wdrażania, monitoringu i ewaluacji Lokalnego Programu Rewitalizacji w gminie Mieszkowice	112
9.2. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji.....	116
9.3. Aktualizacja	117
9.4. Ewaluacja lokalnego programu rewitalizacji.....	117
Spis tabel.....	118
Spis wykresów	119
Spis rysunków	119

WPROWADZENIE

Przyjęta przez Sejm RP w dniu 9 października 2015 roku ustawa o rewitalizacji, umożliwia polskim miastom prowadzenie skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

Gmina Mieszkowice podjęła wyzwanie koordynacji procesu rewitalizacji i przystąpiła do opracowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Mieszkowice (zwany dalej LPR) jest dokumentem, określającym w sposób kompleksowy, proces niezbędnych przemian społecznych, ekonomicznych, przestrzennych i technicznych, służących wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego najbardziej zdegradowane obszary gminy. Opracowanie dokumentu, poprzedziły działania, prowadzące do jak najsilniejszego włączenia społeczności lokalnej we wszystkie etapy tworzenia założeń i koncepcji działań, zmierzających do identyfikacji i określenia sposobów rozwiązania najistotniejszych problemów obszaru gminy Mieszkowice, objętego działaniami rewitalizacyjnymi.

Partycypacyjny charakter opracowywania LPR, był okazją dla zaangażowania szeregu osób, instytucji, stowarzyszeń z terenu całej gminy Mieszkowice, w problematykę rewitalizacji. Pozwoliło to na identyfikację potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz innych interesariuszy, co do wizji rozwoju obszaru objętego rewitalizacją. Dzięki temu możliwe było w Mieszkowicach, uzyskanie tak ważnej dla rewitalizacji, spójności planowanych działań ze zdiagnozowanymi potrzebami społeczności obszaru rewitalizowanego.

Wpłynęło to niewątpliwie na pogłębienie dyskusji nad ostatecznym kształtem LPR i dało dodatkowy impuls dla rozwoju różnorodnych form współpracy wszystkich interesariuszy. Pozwoliło na stworzenie przyjaznych warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. **procesu zintegrowanego, kompleksowego oraz przygotowanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej.**

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Mieszkowice na lata 2017-2023, został przygotowany i opracowany zgodnie z Ustawą z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 ze zm.), a także z wytycznymi Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020. Proces rewitalizacji przebiegał ściśle według zasad realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, określonych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.

O rewitalizacji w gminie Mieszkowice, należy myśleć jako o kluczowym elemencie, całościowej wizji rozwoju gminy, wpisanego w szereg komplementarnych względem LPR programów gminnych, z uwzględnieniem szczególnego charakteru obszaru objętego programem rewitalizacji.

Dobór metod i technik służących opracowaniu LPR, pozwolił na połączenie wiedzy ekspertów zewnętrznych, liderów życia społecznego oraz głosów osób uczestniczących w dyskusjach.

Proces rewitalizacji obejmował m.in.: realizację warsztatów, badań diagnostycznych o charakterze ilościowym i jakościowym, spacer studyjny, wywiady z przedstawicielami lokalnej społeczności. Akcje informacyjne skierowano do wszystkich potencjalnych interesariuszy. Pozwoliły one na dotarcie z informacjami o LPR, do szerokiego grona odbiorców z gminy i z poza jej obszaru, czego efektem były m.in. zgłaszane projekty rewitalizacyjne.

Horyzont czasowy Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Mieszkowice obejmuje lata 2017 – 2023.

ROZDZIAŁ I SŁOWNIK POJĘĆ DOTYCZĄCYCH REWITALIZACJI

Rewitalizacja – proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Skoncentrowany terytorialnie, prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- **GOSPODARCZEJ** (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
- **ŚRODOWISKOWEJ** (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska);
- **PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ** (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- **TECHNICZNEJ** (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju, opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

Obszar zdegradowany – obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Obszar rewitalizacji - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk,

na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż **20% powierzchni** gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż **30% mieszkańców gminy**.

Program rewitalizacji - to inicjowany, opracowany i uchwalony przez **RADE GMINY**, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Projekt rewitalizacyjny - zaplanowany w programie rewitalizacji, ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE jednego z funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem: albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji, albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

Interesariusze – to mieszkańcy, organizacje pozarządowe, prywatne, podmioty publiczne lub inne organizacje, zlokalizowane na terenie objętym programem rewitalizacji.

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- organy władzy publicznej.

Partycypacja – (z łaciny *particeps* - biorący udział, z ang. *participation* – uczestniczenie) – uczestnictwo, udział jednostek w większej grupie, formacji, projekcie czy instytucji. Partycypacyjny charakter rewitalizacji – polega na tym, że proces ten programuje się, prowadzi i ocenia przy zapewnieniu aktywnego udziału interesariuszy.

RODZIAŁ II ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY MIESZKOWICE

2.1. KOMPLEKSOWOŚĆ PRAC NAD LPR

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Mieszkowice na lata 2017-2023, został przygotowany i opracowany zgodnie z Ustawą z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 ze zm.), a także z wytycznymi Ministerstwa Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

Oparty został także na zasadach realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020.

W TOKU PRAC NAD LPR PRZYJĘTO, ŻE:

- Lokalny Program Rewitalizacji, **stanowi kompleksowy proces** wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego;
- Rewitalizacja w gminie Mieszkowice, **jest procesem silnie skoncentrowanym terytorialnie i prowadzonym w sposób zintegrowany**;
- Proces rewitalizacyjny obejmuje **działania całościowe** (wzajemnie powiązane przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne, środowiskowe), **integrujące interwencję** na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki;
- Lokalny Program Rewitalizacji, **zakłada optymalne wykorzystanie endogennych czynników rozwoju obszaru** oraz wzmacnianie potencjału obszaru poprzez działania rewitalizacyjne;
- Działania rewitalizacyjne prowadzone w gminie Mieszkowice, na wszystkich etapach ich realizacji, poddane zostały szerokim **konsultacjom społecznym** i są wynikiem współpracy wszystkich interesariuszy reprezentujących lokalną społeczność;
- Projekty rewitalizacyjne przyjęte do realizacji, **służyć mają pogłębieniu poczucia wspólnoty społeczności lokalnej**, przyczyniając się do rozwoju obecnych i nowych form aktywności mieszkańców gminy;
- Określone w Lokalnym Programie Rewitalizacji działania, wykazują się wysoką **spójnością wewnętrzną oraz zewnętrzną**, w tym w szczególności z dokumentami strategicznymi gminy, województwa i kraju.

Proces powstawania LPR, oparty został o wnioski płynące z analizy literatury poświęconej procesom rewitalizacyjnym w Polsce i na świecie¹. Umożliwiło to, określenie statystycznych mierników, pozwalających na delimitację obszarów zdegradowanych oraz zastosowanie skutecznych metod włączających w proces budowy programu, szerokie grono interesariuszy.

Kompleksowość prac nad LPR, osiągnięto także dzięki partycypacyjnemu charakterowi prac nad LPR. Pozwoliło to, na zaangażowanie na każdym etapie procesu rewitalizacji, szerokiego grona interesariuszy. Mieli oni bezpośredni i twórczy udział w tworzeniu samego LPR oraz działaniach będących integralną częścią procesu rewitalizacji w Gminie Mieszkowice.

INTERESARIUSZE ZAANGAŻOWANI W PRACĘ NAD LPR W GMINIE MIESZKOWICE:

1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
2. Pozostali mieszkańcy gminy, nie mieszkający na obszarze rewitalizacji;
3. Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
4. Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5. Jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
6. Organy władzy publicznej;
7. Inne podmioty.

¹ M.in.: Espinosa, A., Hernandez, T. (2016). A comparison of public and private partnership models for urban commercial revitalization in Canada and Spain. *The Canadian Geographer/Le Géographe canadien*, 60(1), 107-122.; Mallach, A. (2017). Urban neighborhoods in a new era: Revitalization politics in the postindustrial city, edited by Clarence N. Stone and Robert P. Stoker: Chicago, University of Chicago, 2015.; Lorens, P. (2010). *Rewitalizacja miast: planowanie i realizacja*. Wyd. Architektury Politechniki Gdańskiej.; Markowski, T. (2016). Rewitalizacja miast – wielowymiarowy proces rozwoju. *Przegląd Komunalny*.; Śleszyński, P., Bednarek-Szczepańska, M., Górczyńska, M., Korcelli-Olejniczak, E. (2016). Komentarz do Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. *Problemy Rozwoju Miast*, (1), 53-57; Huber M. A. (2016). Revitalization of modern cities, taking into account the harmony of the environment and infrastructure on the example of the European Union. *Tourism and Cultural Heritage*, 2(1), 1-8.; Górski, A. S. (2016). ZNACZENIE PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ W PROCESIE REWITALIZACJI. *Research Papers of the Wrocław University of Economics/Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, (443).; Malkowski, A. (2016), Program rewitalizacji jako narzędzie zarządzania obszarem peryferyjnym [w:] Wykorzystanie zarządzania projektami w sektorze publicznym, *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, XVII/III/1; Barney, J. B., Ketchen Jr, D. J., Wright, M. (2011). The future of resource-based theory: revitalization or decline?. *Journal of management*, 37(5), 1299-1315.

2.2. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER PRAC NAD LPR

Rewitalizacja to proces, którego celem jest dokonanie kompleksowych przemian w obszarze rewitalizacji. Przemiany te dotyczą sfery społecznej, technicznej, przestrzennej, gospodarczej, ekologicznej itp. Powinny być one realizowane w interesie mieszkańców i w ścisłym porozumieniu z interesariuszami rewitalizacji.

Wychodząc z założenia, że w gminie Mieszkowice nic nie może się dziać bez wiedzy i zaangażowania mieszkańców, w procesie prac nad LPR, zadbano o jak najszerszą partycypację społeczną. Partycypacja społeczna została wpisana w proces rewitalizacji zdegradowanych obszarów gminy Mieszkowice, jako fundament wszelkich działań. O uspołecznienie procesu rewitalizacji, zadbano na każdym etapie procesu rewitalizacji.

Partycypacja obejmowała różne formy m.in.: spotkania z interesariuszami, spacer studyjny, dyżury ekspertów, debaty, wspólne projekty, badania ankietowe, wywiady pogłębione, przekazywanie informacji i konsultacje – zob. rysunki 1., 2.

Rysunek 1. Partycypacyjny charakter LPR w gminie Mieszkowice

Źródło: opracowanie własne.

Uspołecznienie procesu przygotowania LPR, miało na celu, zagwarantowanie wysokiej jakości projektów rewitalizacyjnych i rzeczywiste zaangażowanie się społeczności lokalnej w proces rewitalizacji w gminie Mieszkowice.

Przyjęta forma prac nad LPR, wpisuje się w „**zasadę partnerstwa**” wynikającą z art. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu.

Rysunek 2. Dyżur ekspercki

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 3. Warsztaty poświęcone idei rewitalizacji

Źródło: UM Mieszkowice.

Rysunek 4. Spacer studyjny

Źródło: UM Mieszkowice.

Idea partycypacji społecznej opiera się na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest istotnym elementem tworzenia dokumentu, który stanowi narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niekorzystnych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Partycypacyjny charakter prac polegał m.in. na:

1. **Poznaniu** potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
2. **Prowadzeniu**, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy oraz o przebiegu tego procesu;
3. **Inicjowaniu**, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
4. **Zapewnieniu** udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
5. **Wspieraniu** inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
6. **Zagwarantowaniu** w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji, możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Jawność i transparentność procesu rewitalizacji była kluczowym założeniem prac nad programem. W trakcie bieżących prac nad programem, wszystkie

informacje publikowane były na stronie internetowej gminy, udostępniane w siedzibie Urzędu Gminy.

Rysunek 5. Portal informujący o procesie rewitalizacji w gminie Mieszkowice

Źródło: UM Mieszkowice.

Wybrane i wykorzystane w pracach nad programem metody i techniki badawcze, posłużyły do określenia stanów kryzysowych we wszystkich najistotniejszych sferach tj. **społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej** – rysunek 6.

Rysunek 6. Zakres diagnozy na potrzeby LPR

Źródło: opracowanie własne.

Dokonano także identyfikacji oraz poddano analizie potencjał obszaru zdegradowanego i poddanego procesowi rewitalizacji.

3.1. ZAŁOŻENIA METODYCZNE

Proces wyznaczania obszaru zdegradowanego, na którym następnie dokonano zakreslenia obszaru rewitalizacji, był kluczowym etapem prac nad LPR w gminie Mieszkowice. Prawidłowe zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego, jest podstawą dalszych prac nad tworzeniem Lokalnego Programu Rewitalizacji. Aby w sposób prawidłowy wskazać obszary gminy Mieszkowice, znajdujące się w trudnej sytuacji, niezbędne było przeprowadzenie wnikliwej diagnozy obszaru całej gminy, w oparciu przyjętą procedurę (patrz rysunek 7.).

Dokonując diagnozy, uwzględniono wymogi Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku oraz wytyczne Zachodniopomorskiego Urzędu Marszałkowskiego. Niezwykle przydatne okazały się także, wywiady z liderami lokalnymi i przedstawicielami interesariuszy. W efekcie przeprowadzonych badań i konsultacji, możliwe stało się określenie zakresu danych możliwych do pozyskania dla celów opracowania diagnozy oraz wybór jednostek referencyjnych, niezbędnych w dalszym etapie prac.

Powołany Zespół ds. rewitalizacji dbał o to, aby procedura delimitacji, która zastosowana została w LPR, spełniała wymogi Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku (Dz. U. 2017 poz.1023) i opierała się na kilku następujących po sobie fazach.

Rysunek 7. Schemat procesu diagnostycznego

Źródło: opracowanie własne.

FAZA 1 – w pierwszej kolejności wyznaczono zamieszkałe jednostki analityczne, stanowiące niepodzielne na kolejnych fazach prac fragmenty obszaru gminy, dla

których zbierane i przetwarzane są dane dotyczące zjawisk w sferze społecznej, jak również w pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Wstępny podział został poddany konsultacjom z przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Mieszkowicach. Po zakończeniu konsultacji i naniesieniu uwag, zatwierdzony został ostateczny podział na jednostki analityczne.

Zwykle jednostką podziału są granice administracyjne miasta oraz gminy podzielonej na sołectwa. Jednak ze względu na liczbę ludności Mieszkowic oraz rozproszenie zabudowy, gminę podzielono na mniejsze jednostki analityczne. Przyczynia się to do lepszej charakterystyki statystycznej i dokładnego wyodrębnienia obszaru zdegradowanego.

Po dokładnym przeanalizowaniu struktury przestrzennej i społecznej Gminy Mieszkowice, przyjęto następujące założenia dotyczące wyodrębnienia jednostek analitycznych:

- obszar administracyjny miasta podzielono na 3 obszary, pozostawiając delimitację wyznaczoną przez Lokalny Program Rewitalizacji na lata 2010 - 2016:
 - OBSZAR 1 - Część wschodnia,
 - OBSZAR 2 - Centrum miasta,
 - OBSZAR 3 - Część zachodnia.
- obszar gminy, poza obszarem miejskim, stanowi jednostki analityczne na terenie wiejskim będące sołectwami – Czelin, Gorzków, Kłósów, Kurzycko, Plany, Sitno, Stare Łysogórki, Stary Bleszyn, Troszyn, Wierzchlas, Zielin.

FAZA 2 – podczas prac nad tą fazą przeprowadzona została analiza wskaźnikowa i wskazany został obszar zdegradowany. Szczegółowej analizie poddano zebrane dane dotyczące degradacji w sferze społecznej.

Wykorzystując wskaźnik syntetyczny, wskazano te jednostki analityczne, w których występuje kryzys w poszczególnych sferach objętych analizą. Ponadto, dla wszystkich analizowanych jednostek analitycznych, zebrano informacje o degradacji dotyczącej sfer: gospodarczej oraz przestrzennej i infrastrukturalnej. W ten sposób wskazano zdegradowane obszary zamieszkałe.

W wyznaczeniu obszarów zdegradowanych posłużyła metoda standaryzacji, w ramach której:

- dla wszystkich wskaźników zgromadzone zostały bezwzględne dane liczbowe (w odniesieniu do porównywanych obszarów),
- przyporządkowano wszystkim obszarom liczbę mieszkańców,
- odniesiono nominalną wartość wskaźnika do liczby mieszkańców,

- dla całej gminy obliczono średnią arytmetyczną dla ujednoliconych wskaźników,
- dla całej gminy obliczono odchylenie standardowe dla poszczególnych wskaźników,
- w celu umożliwienia sumowania danych, wskaźniki poddano standaryzacji (odjęcie od wartości wskaźnika dla danej ulicy/sołectwa średniej wartości dla całego miasta i podzielenie przez odchylenie standardowe dla całego miasta),

W wyniku zastosowania takiej procedury, wszystkie wystandaryzowane wskaźniki mają rozkład charakteryzujący się jednakową średnią - zero, i odchyleniem standardowym - jeden, co umożliwia ich logiczną interpretację.

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla całego miasta i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Odchylenia od średniej o wartości dodatniej wskazuje, które obszary (ulice i sołectwa) odznaczają się wskaźnikiem degradacji wyższym od średniej dla całej gminy, z kolei wartości ujemne odchylenia ukazują obszary (ulice i sołectwa) o najlepszej sytuacji społecznej, w których negatywne zjawiska społeczne, w porównaniu ze średnią dla całej gminy, odznaczają się mniejszym natężeniem.

- został obliczony sumaryczny wskaźnik degradacji, czyli zsumowano wystandaryzowane wskaźniki dla poszczególnych obszarów,
- ostatecznie zinterpretowano wyniki.

Pomimo, że dobór zmiennych diagnostycznych zawsze pozostaje sprawą dyskusyjną i zależy przede wszystkim od subiektywnej oceny badacza, zaznaczyć należy fakt, że w przypadku Mieszkowic, dobór ten został poprzedzony dyskusjami z przedstawicielami mieszkańców. Doprowadziło to do sytuacji, w której w oparciu o dostępny materiał statystyczny, udało się dokonać diagnozy stanu gminy z uwzględnieniem problemów wskazywanych przez mieszkańców.

Identyfikacja negatywnych zjawisk społecznych jest fundamentem diagnozy obszarów kryzysowych w gminie Mieszkowice, dlatego też w ramach tej sfery określono najszerzy zestaw wskaźników.

Wskaźniki przyjęte na potrzeby oceny sfery społecznej zostały wytypowane tak, by przedstawić sytuację w odrębnych obszarach gminy w wielorakich kategoriach.

Dokładnie zanalizowano także sferę gospodarczą i sferę techniczną. Łącznie do badań ilościowych wykorzystano 10 wskaźników (pięć odnoszących się do sfery społecznej, trzech odnoszących się do sfery gospodarczej i dwóch z zakresu sfery przestrzennej i infrastrukturalnej).

Tabela 1. Wskaźniki delimitujące obszar zdegradowany

LP.	WSKAŹNIK	SPOSÓB LICZENIA	ŹRÓDŁO DANYCH
SFERA SPOŁECZNA			
W.1.	ODSETEK OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI.	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA LICZONA JAKO STOSUNEK LICZBY OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM DO OGÓLNEJ LICZBY MIESZKAŃCÓW DIAGNOZOWANEGO OBSZARU.	URZĄD MIEJSKI
W.2.	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA 1000 MIESZKAŃCÓW.	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA LICZONA PRZEZ POMNOŻENIE LICZBY ŚWIADCZENIOBIORCÓW PRZEZ 1 TYS. OSÓB, A NASTĘPNIE PODZIELENIE PRZEZ LICZBĘ MIESZKAŃCÓW DANEGO OBSZARU.	MOPS, URZĄD MIEJSKI
W.3.	LICZBA PRZESTĘPSTW NA 1000 MIESZKAŃCÓW.	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA LICZONA JAKO STOSUNEK LICZBY PRZESTĘPSTW I WYKROCZEŃ NA 1000 MIESZKAŃCÓW DIAGNOZOWANEGO OBSZARU.	POLICJA
W.4.	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ - ZASIŁEK STAŁY NA 1000 MIESZKAŃCÓW.	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA LICZONA PRZEZ POMNOŻENIE LICZBY ŚWIADCZENIOBIORCÓW PRZEZ 1 TYS. OSÓB, A NASTĘPNIE PODZIELENIE PRZEZ LICZBĘ MIESZKAŃCÓW DANEGO OBSZARU.	MOPS, URZĄD MIEJSKI
W.5	UDZIAŁ DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH WŚRÓD OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM.	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA LICZONA JAKO STOSUNEK LICZBY DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH DO OGÓLNEJ LICZBY OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM, NA 1000 OSÓB.	PUP, URZĄD MIEJSKI
W.6.	UDZIAŁ OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM DO LICZBY MIESZKAŃCÓW.	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA LICZONA JAKO STOSUNEK LICZBY OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM DO OGÓLNEJ LICZBY MIESZKAŃCÓW DIAGNOZOWANEGO OBSZARU.	URZĄD MIEJSKI
W.7.	LICZBA MIESZKAŃCÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA 1000 MIESZKAŃCÓW.	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA LICZONA POPRZECZ POMNOŻENIE LICZBY OSÓB PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ PRZEZ 1 TYS. OSÓB, A NASTĘPNIE PODZIELONA PRZEZ LICZBĘ MIESZKAŃCÓW DIAGNOZOWANEGO OBSZARU.	CENTRALNA EWIDENCJA I INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, URZĄD MIEJSKI

W.8.	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH BEZ KWALIFIKACJI I DOŚWIADCZENIA W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH.	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA LICZONA JAKO STOSUNEK LICZBY OSÓB BEZROBOTNYCH Z WYKSZTAŁCENIEM GIMNAZJALNYM I PONIŻEJ DO OGÓLNEJ LICZBY OSÓB BEZROBOTNYCH DIAGNOZOWANEGO OBSZARU.	POWIATOWY URZĄD PRACY
W.9.	PUNKTY OŚWIETLENIOWE NA 1000 MIESZKAŃCÓW.	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA LICZONA JAKO STOSUNEK LICZBY LAMP DROGOWYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW DIAGNOZOWANEGO OBSZARU.	URZĄD MIEJSKI
W.10	AZBEST DO USUNIĘCIA DO LICZBY BUDYNKÓW	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA LICZONA JAKO STOSUNEK ZINWENTARYZOWANEGO PRZEZ UG AZBESTU W M2 DO LICZBY BUDYNKÓW DIAGNOZOWANEGO OBSZARU.	URZĄD MIEJSKI

Źródło: opracowanie własne.

Dane statystyczne uwzględnione w procesie delimitacji obszaru zdegradowanego, pozyskane zostały z zasobów, którymi dysponuje Urząd Miejski w Mieszkowicach, podległe mu jednostki oraz inne organizacje i instytucje, do których zwrócono się z prośbą o przekazanie informacji do badań, m.in.: Główny Urząd Statystyczny (Bank Danych Lokalnych), Policja, MGOPS, Powiatowy Urząd Pracy.

Część danych została wykorzystana do konstrukcji wskaźników, a część danych posłużyła do waloryzacji stanu społeczno-ekonomicznego.

Dzięki wykorzystaniu różnorodnych źródeł informacji, zastosowane podejście ma charakter holistyczny oraz łączy metody ilościowe i jakościowe.

Uzupełnieniem badań ilościowych były badania jakościowe, przeprowadzone w formie ankiety. Posłużyły one do zbadania opinii mieszkańców w zakresie występowania obszarów zdegradowanych oraz przyczyn ich występowania.

FAZA 3 - spośród zamieszkałych jednostek urbanistycznych uznanych za zdegradowane (tj. tych, na których natężenie kryzysu było najwyższe), jako obszar rewitalizacji wskazano jedną jednostkę.

W celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych wskazano tereny, na których wskaźniki mają mniej korzystne wartości niż w pozostałych częściach gminy. Zarówno wszystkie ulice w mieście, jak i każde sołectwo zostały opisane przez zestaw 10. wystandaryzowanych wskaźników, które informują o wielkości odchylenia od normy. Wskaźniki te mogą przyjmować wartości dodatnie (wtedy wskaźnik degradacji dla danej ulicy/sołectwa jest wyższy od średniej dla całej gminy) lub ujemne (wówczas wskaźnik degradacji dla danej ulicy jest niższy niż średnia dla całej gminy).

Etapem finalnym było uszczegółowienie granic obszaru rewitalizacji w obrębie wskazanego podobszaru zdegradowanego. Obszar rewitalizacji został wyznaczony zgodnie z granicami działek ewidencyjnych.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego, możliwe było dzięki przeprowadzonym badaniom ilościowym i jakościowym. Pozwoliło to na wykonanie szczegółowej diagnozy obejmującej swym zasięgiem cały obszar gminy. Umożliwiła ona identyfikację zjawisk i procesów kryzysowych, wraz z ich delimitacją przestrzenną.

Gmina Mieszkowice leży w południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego. Wraz z gminami Banie, Mieszkowice, Chojna, Gryfino, Moryń, Stare Czarnowo, Trzcińsko Zdrój, Widuchowa jest częścią powiatu gryfińskiego.

Rysunek 8. Położenie gminy Mieszkowice

20

Miejscowości wchodzące w skład gminy to: miasto Mieszkowice – siedziba gminy, a także sołectwa - Czelin, Goszków, Kłósów, Kurzycko, Plany, Stare Łysogórki, Stary Bleszyn, Troszyn, Wierzchlas, Zielin.

Historia

Niemiecka nazwa Mieszkowic pojawiła się w źródłach pisanych, po raz pierwszy w dokumencie z 30.08.1295 r. jako Berenwalde. Na przestrzeni lat ulegała przekształceniom. Współczesna nazwa Mieszkowice została utworzona na wzór polskich nazw miejscowych przez dodanie formatu – „owice” do podstawy słowotwórczej, wywiedzionej od nazwy osobowej - piastowskiego imienia Mieszko.

Na godło miasta został wybrany niedźwiedź - historyczny symbol Mieszkowic. Współczesna wersja herbu to dwa brązowe niedźwiedzie na zielonej murawie, wsparte łapami o pień jodły.

Badania archeologiczne dowodzą, że osadnictwo rozpoczęło się tu w młodszej epoce kamienia (neolicie). W okolicach Mieszkowic znaleziono liczne kamienne topory, które dowodzą istnienia skupisk ludności. W dolinie rzeki Odry znaleziono liczne ślady palenisk, dołów odpadowych i płaskich grobów całopalnych. Całość pochodziła z epoki brązu. W końcowej fazie tej epoki nastąpił rozkwit kultury materialnej, wzrost produkcji narzędzi, ozdób, naczyń. Trwał on do około 400 r. p.n.e., potem nastąpił upadek. Przypuszczalnie w okresie średniowiecza na Ziemi Mieszkowickiej zamieszkiwało plemię Licikiwików. W 963 r. Mieszko I przyłączył ziemie chojeńskie do swego państwa, a po zwycięstwie nad grafem Wachmanem w 967 r. uzyskał władanie nad całym Pomorzem Zachodnim. Panowanie Polan ugruntował syn Mieszka I - Bolesław Chrobry. Po śmierci Chrobrego na ziemie zachodnie powróciło pogaństwo. W 1124 r. na polecenie króla Bolesława Krzywoustego, biskup Otton z Bambergu rozpoczął rechrystianizację Pomorza.

W 1138 r. po podziale Polski na dzielnice, Ziemia Mieszkowicka przeszła we władanie książąt wielkopolskich. Około połowy XIII w. w większości zamieszkiwała tu ludność słowiańska. Mimo licznych wojen i najazdów z zewnątrz gospodarka rolna była dość wydajna. Postępował także rozwój urbanizacji. Założenie miasta wiąże się z postacią Albrechta III – margrabiego, do którego należała ziemia mieszkowicka od 1284 r.

W 1295 r. po raz pierwszy pojawiła się nazwa Berenwalde. Bogacące się miasto zaczęło podejmować ważne inwestycje. Pierwszą z nich było wybudowanie w ostatnich latach XIII w. Kościoła Mariackiego. W XII i XIV wieku opasano gród murami obronnymi z basztami i 26 czatowniami, których znaczna część zachowała się do dziś w stanie dobrym. W roku 1317 potwierdzono nadanie praw miejskich. W Mieszkowicach mieściła się także Mennica Nowomarchijska, którą umieszczono tutaj w 1353 roku.

W pierwszej połowie XIV w. Mieszkowice były miastem o dużej randze politycznej. Odbłyły się tu pertraktacje saksońskich i pomorskich dyplomatów w

sprawie ustalenia granic. Do kryzysu gospodarczego przyczynił się pożar w 1348 r. Margrabi Ludwigi zrzekł się wtedy na okres 3 lat pobierania podatku - arbede. Rok później wprowadził wolność cłową w całej Monarchii, co spowodowało poprawę sytuacji miasta. Panowanie Krzyżaków do roku 1454, było okresem wielkiego nieporządku. Miały miejsce napady i rozboje uliczne. Mieszkowice zubożały.

W połowie XV w. sytuacja gospodarcza poprawiła się i ustabilizowała. Powstał nowy ołtarz w kościele, cech sukienników i gilda kupców, rozwijająca handel. Kolejne lata w Mieszkowicach przyniosły dramatyczne wydarzenia. W 1540 r. wybuchł pożar, drugi jeszcze groźniejszy zniszczył miasto w 1558 r. Spłonął wtedy kościół, ratusz, szkoła, szpital, dom parafialny i 25 stodół pełnych zboża. Na przełomie XVII/XVIII w. poprawiły się warunki życia w miastach. Wzrosło zaludnienie, miasto się rozbudowywało. Odbudowano ratusz, ufundowano cztery dzwony do kościoła, powstały budynki z konstrukcją ryglową. W latach 1852- 1853 wybudowano drogę łączącą Mieszkowice z Kostrzynem nad Odrą, a 23 lata później tory spięły Mieszkowice z Kostrzynem i Szczecinem (1876). Na początku XIX w. zmieniła się zabudowa rynku mieszkowickiego. Zniszczony w XIII w. ratusz został odbudowany. W 1870 r. rozpoczęto budowę nowej szkoły miejskiej, którą ukończono w 1873 r. Od 1872 r. zaczęto wydawać trzy razy w tygodniu gazetę Bärwalder Wochenblatt. Wydawnictwo mieściło się przy obecnej ul. Jana Pawła II.

Około 1900 r. wybudowano cegielnię i mleczarnię. Działały już wówczas: młyn parowy, garbarnia, wytwórnia obuwia drewnianego, trzy tartaki i elektrownia. Chlubą miasta stała się kolejna szkoła dla dziewcząt - Luisenhoff, w której uczennice zdobywały teoretyczne i praktyczne wykształcenie w dziedzinach związanych z życiem kobiety w miejscowościach o rolniczym charakterze.

Księga adresowa z 1929 r. podaje następujące informacje: 3824 mieszkańców, stacja kolejowa, telegraf, telefon, szkoła podstawowa, średnia, żłobek, przedszkole, elektrownia, gazownia, straż pożarna, szpital miejski, apteka, gazeta, cegielnia, fabryka cygar, hurtownia papierosów, urząd celny, Urząd Miejski, policyjny, leśny, sądowy, poczta.

Spokojne życie mieszkańców małego miasteczka skończyło się wraz z rozpoczęciem II wojny światowej. 27 lutego żołnierze 6. Samodzielnego Batalionu Pontonowo - Mostowego Wojska Polskiego wkopali pierwszy słup graniczny nad Odrą. 16 kwietnia 1945 r. Wojska 1 Frontu Białoruskiego i Armii Wojska Polskiego przystąpiły do forsowania rzeki Odry w rejonie Siekierok i Gozdowic. Polegli spoczywają na Cmentarzu Wojennym w Starych Łysogórkach.

W 1945 roku nastąpiło przejęcie administracji przez polskie władze. Rozpoczął się napływ polskiej ludności ze wschodu. Otwarto szkołę podstawową. W 1961 roku odsłonięto pomnik Mieszka I (jedyne w Polsce) oraz utworzone zostało technikum rolnicze. W latach 1970 - 1992 nastąpił znaczny rozwój Mieszkowic. W 1996 roku oddano do użytku nowoczesną stację uzdatniania wody, w 1997 roku zakończono gazyfikację i kanalizację miasta prowadzoną od lat 70-tych XX wieku.

Położenie i zagospodarowanie

Położenie jest jednym z najważniejszych atutów gminy Mieszkowice. Jednym z najważniejszych wyznaczników położenia geograficznego gminy jest rozległa dolina dolnej Odry, stanowiąca zachodnią granicę gminy. Bogactwem krajobrazu Mieszkowic są liczne głązy narzutowe: granity, gnejsy, porfiry i wapienie pochodzenia skandynawskiego. Były one wykorzystywane do budowy umocnień warownych, dróg i budowli średniowiecznych, czego doskonale zachowanymi przykładami są mury obronne w Mieszkowicach oraz granitowe części kościołów.

Gmina leży w pobliżu skrzyżowania dwóch ważnych szlaków międzynarodowego systemu dróg wodnych:

- drogi wodnej E30, zapewniającej możliwość przemieszczania się doliną Odry w kierunkach:
 - północnym w stronę Bałtyku do portów morskich: Polski, Niemiec, Rosji i Skandynawii,
 - południowym: łącząc Pomorze z terenami Górnego Śląska,
- drogi wodnej E70, zapewniającej możliwość przemieszczania się w kierunkach:
 - wschodnim doliną Warty, Noteci i Kanałem Bydgoskim łącząc się z systemem żeglugowym doliny Wisły,
 - na zachód w kierunku dróg wodnych Niemiec i Europy Zachodniej, za pośrednictwem dwóch wjazdów na kanał Odra - Hawela w Osinowie Górnym/Hohensaaten oraz przez kanał Ognica w Schwedt.

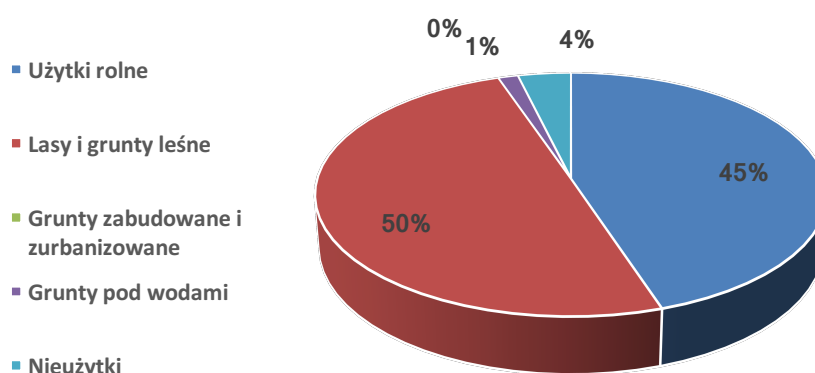
Kluczowym dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy czynnikiem jest jej położenie w:

- strefie przygranicznej,
- obszarze polsko-niemieckich zainteresowań utworzenia „transgranicznego obszaru chronionego w dolinie dolnej Odry”, jako Polsko- Niemieckiego Parku Narodowego „Dolina Dolnej Odry”,
- korytarzu ekologicznym doliny Odry, będącym ważnym ogniwem w europejskim systemie powiązań przyrodniczych,
- strefie koncentracji obszarów chronionych o ponadregionalnej randze: Cedyńskiego Parku Krajobrazowego oraz Narodowego Parku Doliny Dolnej Odry po stronie niemieckiej,
- zasięgu zainteresowań mieszkańców Niemiec terenami wypoczynkowymi i sferą usług.

Gmina Mieszkowice jest typową gminą rolniczą. Użytki rolne zajmują 45% powierzchni całej gminy – wykres 1. Rolnictwo jest istotną gałęzią gospodarki w gminie. Dominującą formą produkcji jest produkcja roślinna, a w szczególności uprawa zbóż. Niewielki procent gospodarstw rolnych zajmuje się produkcją zwierzęcą, a w tym chowem trzody chlewnej i bydła.

Najbardziej intensywna produkcja rolna prowadzona jest w północno-wschodniej części gminy i obejmuje takie sołectwa oraz miejscowości jak: Zielin, Troszyn, Kurzycko, Plany.

Wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie

Źródło: opracowanie własne.

Wśród gruntów ornych dominują gleby średnie (IV a i IV b) i dobre (III a i III b). Wśród użytków zielonych przeważają gleby średnie (III, IV).

W części południowej gminy dominują kompleksy leśne, dające surowiec dla rozwijającego się w gminie przemysłu drzewnego. Lasy w gminie Mieszkowice zajmują 11 484,5 ha, co stanowi ok. 48% powierzchni gminy.

Tereny leśne prawie w całości znajdują się w gospodarczym wykorzystaniu przez Nadleśnictwo Mieszkowice i Nadleśnictwo Dębno. Ich rozmieszczenie jest nierównomierne. Te, które są we władaniu Nadleśnictwa Mieszkowice obejmują największy zwarty obszar leśny, położony w zachodniej części gminy w rejonie miejscowości Czelin, Gozdowice, Stare Łysogórki oraz mniejsze kompleksy leśne w rejonie miejscowości Kurzycko, Kłósów. Lasy Nadleśnictwa Dębno obejmują obszary lasów we wschodniej i północno-wschodniej części gminy.

Dla gospodarki gminy największe znaczenie ma działalność Nadleśnictwa Mieszkowice, posiadającego w zarządzie większość lasów w obszarze gminy.

Teren Nadleśnictwa podzielony jest na trzy obręby leśne: Mieszkowice, Stare Łysogórki oraz Godków, w skład których wchodzi 14 leśnictw oraz szkołka gospodarcza w Starych Łysogórkach o powierzchni produkcyjnej 5,80 ha.

W strukturze leśnej dominują lasy gospodarcze oraz lasy ochronne, w których największą powierzchnię zajmują lasy wodochronne. Wśród drzewostanów dominują: sosna, dąb, olsza, brzoza, świerk i daglezja, buk, modrzew. Przeciętny wiek drzewostanów wynosi 51 lat. Szczególnie cenne przyrodniczo obszary gminy zostały objęte różnorodnymi formami ochrony. Najcenniejsze siedliska zostały włączone w granice obszarów Natura 2000. Zostały one wyznaczone dla ochrony szczególnie cennych siedlisk przyrodniczych (obszary siedliskowe) oraz gatunków ptaków (obszary ptasie).

Obszar gminy Mieszkowice leży w zasięgu dwóch specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 oraz jednego obszaru specjalnej ochrony ptaków, powołanego Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 299 poz. 2313):

- obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 „Dolina Dolnej Odry” (kod obszaru PLB320003),
- specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 „Dolna Odra” (kod obszaru PLH320037), 3) specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 „Mieszkowicka Dąbrowa” (kod obszaru PLH320051).

Dla ochrony unikalnych i wyróżniających się elementów przyrodniczych oraz krajobrazowych Doliny Odry i jej otoczenia w obszarze gminy Mieszkowice oraz gmin ościennych został utworzony Cedyński Park Krajobrazowy (30 850 ha).

W obszarze Parku ochroną prawną objęto tereny o dużej koncentracji walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i estetycznych o randze ponadregionalnej w gminach Mieszkowice, Chojna, Mieszkowice i Moryń. Jego utworzenie miało także na celu ochronę unikatowej rzeźby terenów morenowych i wnętrza Doliny Odry oraz licznych ostoi ptaków o znaczeniu europejskim. Obok takich obszarów jak: Słowiński, Drawieński Park Narodowy, Park Narodowy Ujście Warty, czy Park Krajobrazowy Dolnej Odry, pełni rolę miejsca odpoczynku na szlakach migracji ptaków w skali całego kontynentu.

Na terenie gminy znajduje się udokumentowane i eksploatowane od 1996 r. złożę ropy naftowej, współwystępującego gazu ziemnego oraz współwystępującej siarki otrzymywanej w procesie utylizacji siarkowodoru. Dla tego złoża został wyznaczony obszar i teren górniczy „Zielin-1” o powierzchni 1 092 909 m². Eksploatację prowadzi PGNiG w Warszawie Oddział w Zielonej Górze na podstawie koncesji nr 44/96 z dnia 31 października 1996 r.

3.2.2. POZIOM OBCIĄŻENIA GMINY PROBLEMEM WSI POPEGEEROWSKICH

Istotnym elementem prowadzonych działań związanych z partycypacyjnym charakterem dokumentu, a zrazem wynikających z chęci poznania sytuacji, w której znajdują się wszystkie obszary gminy Mieszkowice, było uzyskanie informacji na temat obszarów popegeerowskich w gminie.

Charakterystyczną cechą obszarów wiejskich w województwie zachodniopomorskim, w tym gminy Mieszkowice, był duży udział w rolnictwie państwowych gospodarstw. Oprócz wypełniania funkcji produkcyjnych, jednostki te organizowały również życie społeczne na obszarach wiejskich oraz podtrzymywały aktywność społeczno-gospodarczą małych i średnich miast.

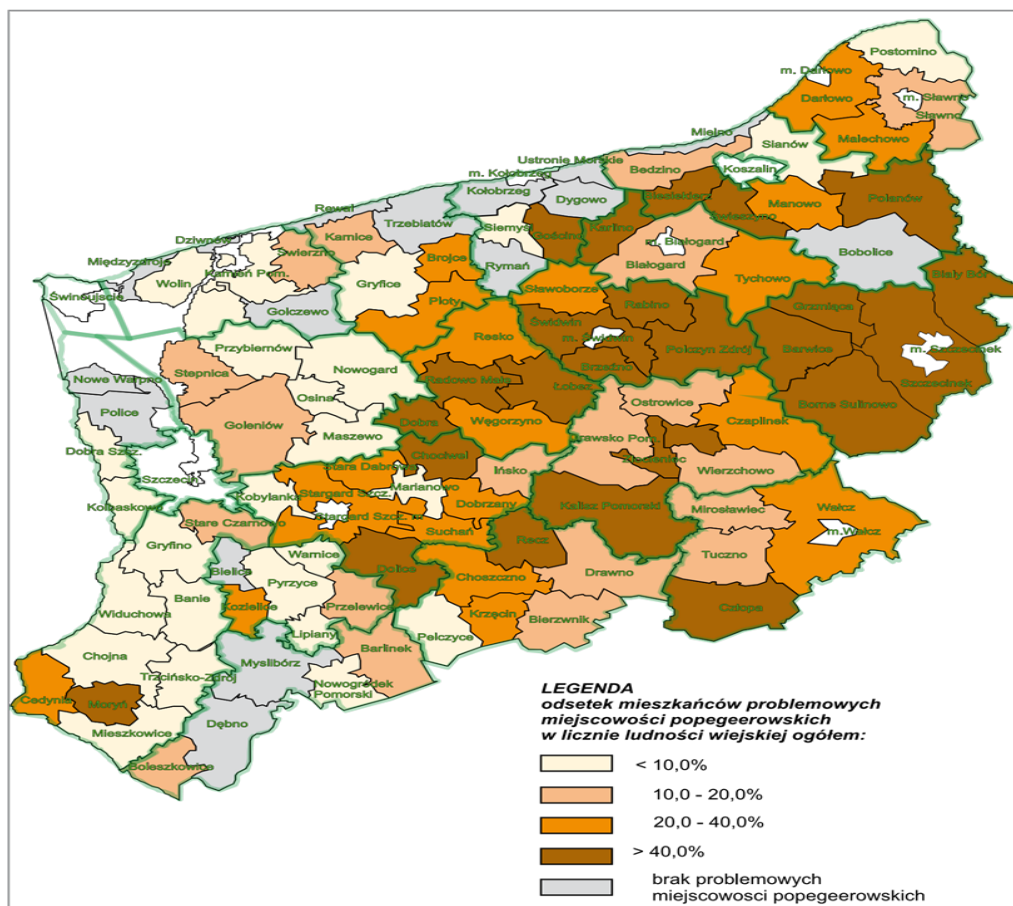
Wraz z likwidacją systemu państwowego rolnictwa i rozwojem sektora prywatnego na wsi, funkcje obszarów wiejskich uległy daleko idącym przeobrażeniom.

Państwowych Gospodarstw Rolnych nie ma już prawie od 20 lat. Nie znaczy to jednak, że zniknęły one bez śladu. Oprócz zdewastowanego mienia, w tym budynków mieszkalnych i środków produkcji, zostali także ludzie – byli pracownicy PGR-ów wraz z rodzinami. Pewnej części z nich udało się odnaleźć w wolnorynkowej rzeczywistości, lecz większość do dziś nie znalazła dla siebie miejsca, przekazując tę bezradność następnym pokoleniom².

W potocznej świadomości istnieje stereotyp biednych obszarów popegeerowskich, zamieszkałych przez ludzi, którzy przez długie lata pracy w komunistycznej gospodarce, zostali nauczeni biernej i roszczeniowej postawy. Jednocześnie jednak, tereny obejmujące były PGR-y są rzadko wyodrębniane w badaniach i analizach. Przeprowadzone analizy sytuacji w gminie Mieszkowice wskazują, że na terenach ogólnie określanych jako popegeerowskie, skupiają się jak w soczewce wszystkie problemy polskiej wsi. Wśród podstawowych problemów dotyczących obszary popegeerowskie, wymienić należy wysoką stopę bezrobocia (w tym długotrwałego), niską aktywność mieszkańców, słabo rozwiniętą przedsiębiorczość, brak infrastruktury.

² D. Dziechciarz, Diagnoza środowisk popegeerowskich, Biuletyn Obserwatorium Integracji Społecznej nr 2(8)/13, Szczecin 2013.

Rysunek 9. Odsetek mieszkańców problemowych miejscowości popegeerowskich w liczbie ludności wiejskiej ogółem

Źródło: D. Dziechciarz, *Diagnoza środowisk popegeerowskich*, Biuletyn Obserwatorium Integracji Społecznej nr 2(8)/13. Szczecin 2013.

Wpływa to na wysoki poziom obciążenia poszczególnych gmin problemem wsi popegeerowskich (miejscowości problemowych). Przeprowadzone w 2013 roku badania obejmujące cały obszar województwa zachodniopomorskiego, pozwoliły stworzyć tzw. syntetyczny wskaźnik obciążenia problemem wsi popegeerowskich (W_{PGR}). Do budowy syntetycznego wskaźnika W_{PGR} wykorzystywane zostały wskaźniki proste odnoszące się do wybranych zagadnień realnie wpływających na natężenie problemu wsi popegeerowskich. Na podstawie dostępnych danych przyjęto, że zasadniczy wpływ na obciążenie gmin problemem wsi popegeerowskich (w aspekcie społecznym) mają:

- odsetek mieszkańców problemowych miejscowości popegeerowskich w liczbie ludności wiejskiej ogółem w gminie (wskaźnik społeczności popegeerowskiej);
- bezrobocie na obszarze wiejskim w gminie (wskaźnik bezrobocia);

-
1. Troszyn
 2. Goszków
 3. Kamionka
 4. Kurzycko.

Skutkiem zmian społeczno-gospodarczych na obszarach wiejskich gminy Mieszkowice, są przeobrażenia rynku pracy, wśród których najbardziej niekorzystnym zjawiskiem jest wzrost bezrobocia. Jest ono jednym z najważniejszych społecznych i ekonomicznych problemów Gminy Mieszkowice, a szczególnie miejscowości związanych wcześniej z ukierunkowaną produkcją rolniczą dawnych PGR.

W obecnych realiach rynkowych szansę na utrzymanie się z rolnictwa ma nieliczna grupa większych obszarowo gospodarstw rolnych. Na wskaźnik bezrobocia wpływ ma również stopień wykształcenia ludności. Wśród bezrobotnych, największą grupę stanowią osoby posiadające zaledwie wykształcenie podstawowe³.

Rysunek 11. Obiekty byłego PGR w Troszynie

Źródło: UM Mieszkowice.

W wyniku ich zniknięcia, powstała luka w zatrudnieniu nie została wypełniona do dziś. Duże prywatne gospodarstwa rolne, z różnych względów nie stały się alternatywą dla zlikwidowanych PGR. Do negatywnych skutków tej sytuacji należy również zaliczyć liczną emigrację młodych i dynamicznych osób oraz rozwój tzw. szarej strefy gospodarczej.

Zaprzestanie działalności uspołecznionych gospodarstw rolnych, jest niewątpliwie do dziś główną przyczyną wysokiego poziomu bezrobocia w obszarach wiejskich gminy Mieszkowice. W dużym stopniu problem ten jest łagodzony dzięki

³ Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Mieszkowice, <http://bip.mieszkowice.pl/pobierz/96>

przygranicznemu charakterowi gminy i względnej łatwości znalezienia pracy po drugiej stronie granicy.

Nadal jednak w przestrzeni publicznej widoczne są konsekwencje związane z rozwiązaniem PGR. Znajduje to odzwierciedlenie w pozostałych na terenie gminy nieruchomościach o różnym stanie technicznym i różnym sposobie ich wykorzystania.

Rysunek 12. Zabudowania PRG we wsi Kamionka

Źródło: UM Mieszkowice.

3.3. DIAGNOZA ZJAWISK KRYZYSOWYCH

Przeprowadzona przy współudziale ekspertów zewnętrznych i mieszkańców diagnoza obecnej sytuacji w gminie Mieszkowice, posłużyła do jednoznacznej delimitacji zdegradowanych obszarów oraz zdefiniowaniu najistotniejszych, z punktu widzenia procesu rewitalizacji, problemów społeczności lokalnej.

Diagnoza obejmuje sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną i infrastrukturalną.

W jej ramach wykonana została analiza ilościowa i jakościowa pozyskanych danych statystycznych, analiza badań jakościowych, a także przedstawiono wnioski płynące z dyskusji i obserwacji prowadzonych w ramach prac nad programem.

Celem diagnozy było także sporządzenie charakterystyki ważnych dla rewitalizacji deficytów i walorów obszarów, obejmujących m.in. stan infrastruktury technicznej i mieszkalnictwa, zagospodarowanie przestrzenne, wartości kulturowe, stan środowiska przyrodniczego oraz sytuację społeczną i gospodarczą.

Uzyskanie porównywalności wyników diagnozy, wymagało przetwarzania danych, w ramach możliwie podobnych do siebie jednostek przestrzennych.

3.3.1. SYTUACJA SPOŁECZNO-EKONOMICZNA GMINY

W celu zobrazowania sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Mieszkowice, w sposób pogłębiony i pozwalający na identyfikację zjawisk faktycznie kryzysowych, zdecydowano się podzielić obszar gminy na miasto i obszar wiejski.

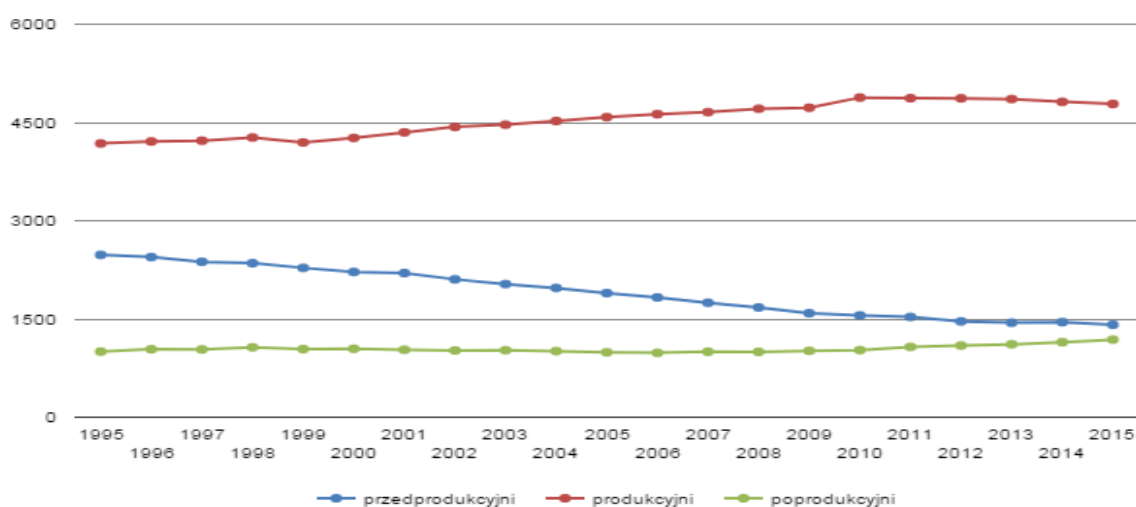
W badaniu gminy wykorzystano w szczególności analizę podstawowych cech jednostek, m.in. liczbę ludności ogółem, liczbę mężczyzn, liczbę kobiet, liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym, liczbę mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą, liczbę podmiotów gospodarki narodowej.

Przygotowując diagnozę sytuacji, w której znajduje się gmina Mieszkowice, szczególną uwagę zwrócono na sferę społeczną. Związane to było z licznymi sygnałami płynącymi od mieszkańców gminy, wskazujących na duże deficyty w tym zakresie. W sposób szczególny wskazywano na zagrożenia demograficzne, wynikające z zauważalnego przez mieszkańców procesu depopulacji gminy.

Na strukturę populacji gminy Mieszkowice mają wpływ trzy kluczowe procesy: starzenie się siły roboczej, zmniejszanie przyrostu naturalnego, zmiany demograficzne spowodowane migracjami. Dlatego też najważniejszym kierunkiem rozwoju gminy jest wykorzystanie popytu zewnętrznego na infrastrukturę i usługi.

Przeprowadzone wywiady z interesariuszami procesu rewitalizacji w gminie Mieszkowice potwierdziły, że jednym z istotnych problemów społecznych są niekorzystne procesy demograficzne – wykres 2.

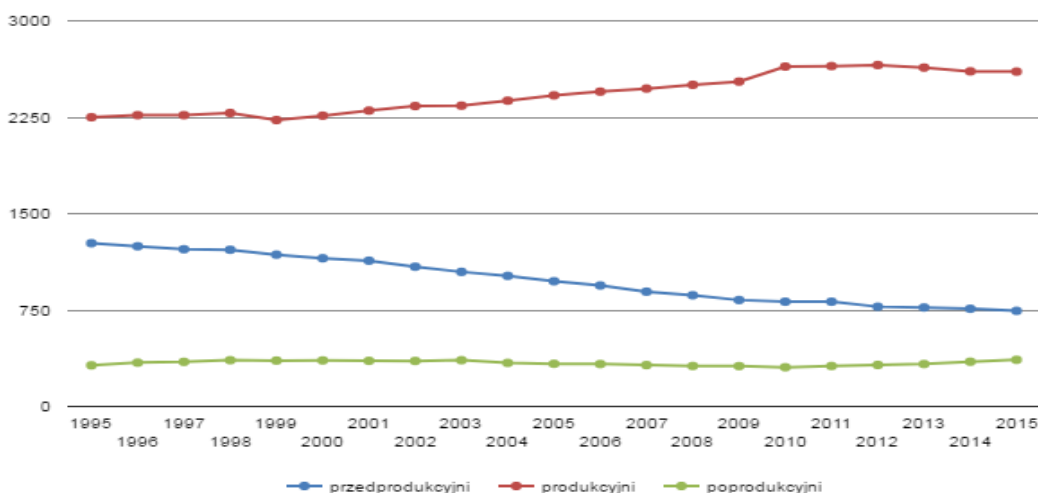
Wykres 2. Liczba ludności w gminie Mieszkowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

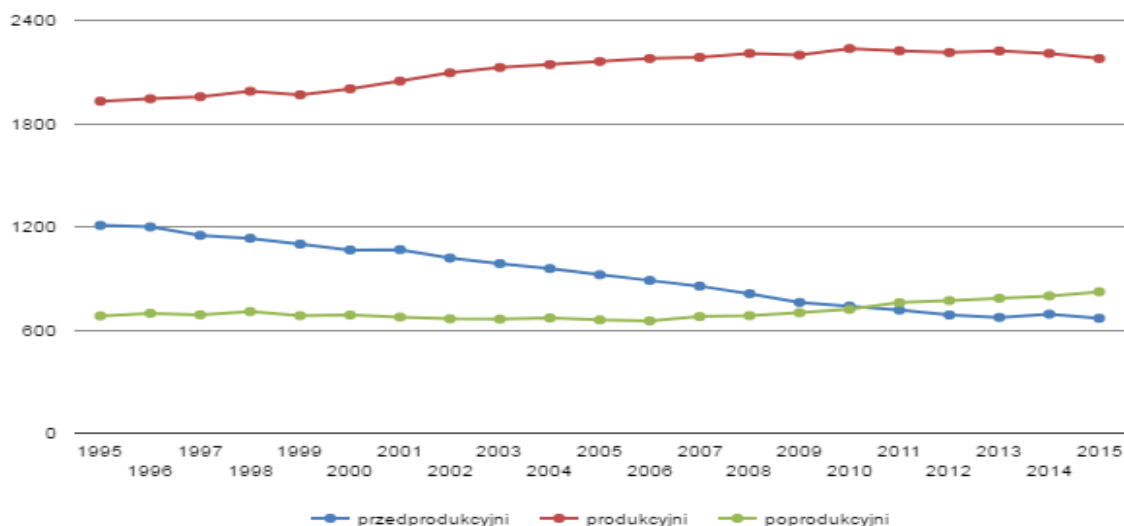
Analiza procesów demograficznych zachodzących w gminie Mieszkowice, wskazała na niepokojącą tendencję spadku ilości osób w wieku przedprodukcyjnym, przy jednocześnie sukcesywnie zwiększającej się liczbie osób w wieku poprodukcyjnym. Świadczy to o niepokojącym w kontekście przyszłości, zjawisku starzenia się społeczności gminy. Zjawisko to w równym stopniu dotyka mężczyzn i kobiety – patrz wykres 3. i 4.

Wykres 3. Liczba mężczyzn w gminie Mieszkowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 4. Liczba kobiet w gminie Mieszkowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kryterium demograficzne odnoszące się do zjawiska depopulacji gminy, odzwierciedla kluczowe procesy społeczne zachodzące w gminie. Zmniejszająca się liczba mieszkańców wpływa w długim okresie czasu na strukturę demograficzną i atrakcyjność gminy. Ma to też swój negatywny wpływ na rozwój gospodarczy gminy, w tym przede wszystkim na: jakość kapitału ludzkiego, chłonność rynku, profil zapotrzebowania na usługi publiczne.

Dla określenia nasilenia procesów depopulacyjnych zachodzących w gminie Mieszkowice, wykorzystano standardowy wskaźnik koncentracji. Interpretacja wskaźnika koncentracji jest następująca:

- wartość od 1,25 w górę oznacza bardzo wysoką koncentrację badanego zjawiska,
- wartość od 1,00 do 1,24 oznacza wysoką koncentrację zjawiska,
- wartość od 0,76 do 0,99 oznacza niską koncentrację zjawiska.
- wartość od 0,75 w dół oznacza bardzo niską koncentrację zjawiska.

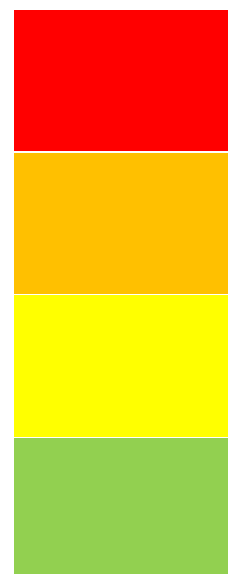

Tabela 2. Wskaźnik koncentracji

	Liczba ludności ogółem			WSKAŹNIK KONCENTRACJI
	Rok 2011	Rok 2015	RÓŻNICA	
GMINA	7476	7380	-96	1,000
OBSZAR WIEJSKI	3864	3788	-76	1,54
MIASTO	3612	3592	-20	0,428

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Problemy demograficzne mają potwierdzenie w danych ilościowych. Problem spadającej liczby mieszkańców dotyczy w największym stopniu obszarów wiejskich. W 2015 r. w porównaniu z rokiem 2011, liczba mieszkańców obszarów wiejskich zmniejszyła się o 76 osób, co oznacza spadek o 2%. W przypadku obszarów miejskich, liczba mieszkańców w analizowanym okresie zmniejszyła się o 20 osób.

Analiza wskaźnika koncentracji dotycząca depopulacji, wskazuje na bardzo duży deficyt osób w wieku produkcyjnym obserwowany na obszarze wiejskim gminy. Natomiast w samym mieście, ta grupa charakteryzuje się bardzo niską koncentracją.

Tabela 3. Wskaźnik koncentracji osób w wieku przedprodukcyjnym

	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym			WSKAŹNIK KONCENTRACJI
	Rok 2011	Rok 2015	RÓŻNICA	
GMINA	1531	1412	-119	1,000
OBSZAR WIEJSKI	706	691	-15	0,258
MIASTO	825	721	-104	1,71

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 4. Wskaźnik koncentracji osób w wieku produkcyjnym

	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym			WSKAŹNIK KONCENTRACJI
	Rok 2011	Rok 2015	RÓŻNICA	
GMINA	4871	4783	-88	1,000
OBSZAR WIEJSKI	2414	2347	-67	1,55
MIASTO	2457	2436	-21	0,469

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Starzejące się społeczeństwo, to jeden z głównych problemów społecznych współczesnej Europy. Wydłużający się okres życia Europejczyków, przy nadal spadającym przyroście naturalnym powoduje, że wiele obszarów w Europie, w tym Gmina Mieszkowice, coraz mocniej odczuwa problem braku kandydatów do pracy, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym – patrz tabela 6.

Tabela 5. Wskaźnik koncentracji osób w wieku poprodukcyjnym

	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym			WSKAŹNIK KONCENTRACJI
	Rok 2011	Rok 2015	RÓŻNICA	
GMINA	1074	1185	111	1,000
OBSZAR WIEJSKI	492	554	62	1,19
MIASTO	582	631	49	0,82

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskazana sytuacja, poza wymiarem ekonomicznym ma to także wpływ na zmianę stosunków społecznych w starzejących się społecznościach. Konflikt między potrzebami osób starszych i młodzieży jest coraz bardziej widoczny w całej gminie.

Tabela 6. Depopulacja – koncentracja zjawiska

	LUDNOŚĆ OGÓŁEM	PRZEDPRODUKCYJNI	PRODUKCYJNI	POPRODUKCYJNI
GMINA	1	1	1	1
OBSZAR WIEJSKI	1,54	0,26	1,55	1,19
MIASTO	0,43	1,71	0,47	0,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 7. Podstawowe dane dotyczące demografii w gminie Mieszkowice w latach 2011-2015

GMINA	2011	2012	2013	2014	2015
LICZBA MIESZKAŃCÓW W WIEKU 25-34 NA 1000 MIESZKAŃCÓW	160,8	165,0	169,4	170,4	170,9
LICZBA MIESZKAŃCÓW W WIEKU POPPRODUKCYJNYM DO LICZBY MIESZKAŃCÓW OGÓŁEM W %	0,14	0,15	0,15	0,15	1,16
PRZYROST NATURALNY NA 1000 MIESZKAŃCÓW	2,35	0,78	-1,04	0,78	0,65
SALDO MIGRACJI NA 1000 MIESZKAŃCÓW	-0,13	-6,79	-2,74	-5,61	BD
WSPÓŁCZYNNIK DZIETNOŚCI	1,59	1,60	1,58	1,36	1,31
MIASTO	2011	2012	2013	2014	2015
LICZBA MIESZKAŃCÓW W WIEKU 25-34 NA 1000 MIESZKAŃCÓW	160	166,8	173,7	178,4	177,6
LICZBA MIESZKAŃCÓW W WIEKU POPPRODUKCYJNYM DO LICZBY MIESZKAŃCÓW OGÓŁEM W %	0,14	0,14	0,14	0,15	0,15
PRZYROST NATURALNY NA 1000 MIESZKAŃCÓW	1,04	0,00	-1,70	-0,13	0,39
SALDO MIGRACJI NA 1000 MIESZKAŃCÓW	1,17	-1,17	1,17	-3,92	BD
WSPÓŁCZYNNIK DZIETNOŚCI	1,63	1,55	1,28	1,00	1,18
OBSZAR WIEJSKI	2011	2012	2013	2014	2015
LICZBA MIESZKAŃCÓW W WIEKU 25-34 NA 1000 MIESZKAŃCÓW	161,5	163,2	165,3	162,9	164,5
LICZBA MIESZKAŃCÓW W WIEKU POPPRODUKCYJNYM DO LICZBY MIESZKAŃCÓW OGÓŁEM W %	0,15	0,15	0,16	0,16	0,17
PRZYROST NATURALNY NA 1000 MIESZKAŃCÓW	1,31	0,78	0,65	0,91	0,26
SALDO MIGRACJI NA 1000 MIESZKAŃCÓW	-1,31	-5,61	-3,92	-1,70	BD

WSPÓŁCZYNNIK DZIETNOŚCI	1,55	1,66	1,87	1,71	1,44
-------------------------	------	------	------	------	------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza danych demograficznych w okresie 2011-2015, wskazuje na stosunkowo stabilny poziom liczby młodych mieszkańców - tabela 8. Widoczny jest także wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji wykazują wartości ujemne. Współczynnik dzietności jest na niskim poziomie.

Wielokrotnie w przeprowadzonych wywiadach z mieszkańcami gminy, wskazywano, że istotnym problemem w Mieszkowicach jest niska aktywność ekonomiczna mieszkańców. Dlatego celowym było przeprowadzenie analizy tego zjawiska – patrz tabela 8.

Tabela 8. Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób

	2012	2013	2014	2015
GMINA	7,1	7,2	7,1	7,2
OBSZAR WIEJSKI	8,2	8,3	8,2	8,1
MIASTO	5,8	6,1	5,9	6,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 9. Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób

	2012	2013	2014	2015
GMINA	7,9	8,3	8,5	8,4
OBSZAR WIEJSKI	9,5	9,8	9,8	10,0
MIASTO	6,3	6,8	7,0	6,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zarówno w przypadku liczby podmiotów gospodarczych, jak i podmiotów gospodarki narodowej, przypadających na 100 mieszkańców, największa ich koncentracja występuje na obszarach wiejskich – patrz tabele 9.,10.

Jest to sytuacja nietypowa. Zazwyczaj w przypadku podobnych gmin, wyraźna koncentracja aktywności ekonomicznej mieszkańców występuje na obszarach miejskich.

W Mieszkowicach mamy natomiast do czynienia z sytuacją, w której aktywność ekonomiczna mieszkańców jest większa w przypadku obszarów wiejskich. Związane jest to niewątpliwie z rolniczym charakterem gminy, ale jednocześnie wskazuje na problemy obszaru miejskiego.

Przeprowadzone badania ilościowe i jakościowe w obszarze gminy, zostały uzupełnione analizami dotyczącymi sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Mieszkowice na tle pozostałych gmin powiatu gryfińskiego i województwa zachodniopomorskiego. Do porównania przyjęto następujący zestaw wskaźników:

- A. Ludność na 1 km²
- B. Dochody ogółem na mieszkańca
- C. Dochody własne na mieszkańca
- D. Wydatki ogółem na mieszkańca
- E. Depopulacja (różnica liczby mieszkańców 2016-2011)
- F. Udział osób w wieku przedprod. do ogólnej liczby mieszkańców na 1000 m.
- G. Wskaźnik „starzenia się” - udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku przedprod.
- H. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem
- I. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
- J. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. osób
- K. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym
- L. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych wodociąg
- M. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych kanalizacja
- N. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę.

Tabela 10. Zestawienie wybranych wskaźników gminy Mieszkowice na tle gmin powiatu gryfińskiego oraz średniej województwa

	A	B	C	D	E	F	G
Mieszkowice	30,64	3 655,20	1 656,34	3 935,61	-163	188,29	0,88
Banie	31,11	3 812,59	1 369,17	3 382,36	-136	185,23	0,96
Cedynia	23,92	4 200,53	2 136,16	3 915,71	-147	180,79	0,95
Chojna	41,83	2 996,00	1 295,89	3 038,37	-161	182,66	0,95
Gryfino	126,79	3 660,94	2 401,16	3 393,35	48	179,02	1,09
Moryń	34,77	3 000,88	1 312,63	2 806,07	-104	180,33	0,98
Stare Czarnowo	25,06	3 760,85	2 313,42	3 308,19	-36	171,23	1,12
Trzcińsko-Zdrój	31,89	3 297,92	1 347,12	3 587,33	-240	178,99	1,09
Widuchowa	26,29	3 085,28	1 376,32	3 046,15	-84	187,03	0,88
Średnia powiatu	41,37	3 496,69	1 689,80	3 379,24	-114	181,51	0,99

zachodniopomorskiego (A-G)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dochody ogółem na mieszkańca w gminie Mieszkowice wynoszą 3 655,20 zł, co jest kwotą sięgającą powyżej średnich dochodów w powiecie gryfińskim. Natomiast dochody własne na mieszkańca wynoszą 1656,34 zł, czyli poniżej średniej dla powiatu gryfińskiego.

Wydatki ogółem na mieszkańca w Mieszkowicach są najwyższe w powiecie i wynoszą 3 935,61 zł.

Wskaźnik depopulacji w gminie Mieszkowice jest jedną z najwyższych w powiecie. Pod tym względem Mieszkowice wyprzedza tylko Trzcińsko-Zdrój. Po raz kolejny potwierdzone zostały zatem wyniki wywiadów z mieszkańcami, którzy wskazywali, iż jest to szczególnie istotny problem w gminie.

Tabela 11. Zestawienie wybranych wskaźników gminy Mieszkowice na tle gmin powiatu gryfińskiego oraz średniej województwa zachodniopomorskiego (H-N)

	H	I	J	K	L	M	N
Mieszkowice	0,10	7,57	857,72	11,06	79,7	61,3	23,3
Banie	0,11	7,98	788,70	9,72	92,5	51,1	21,8
Cedynia	0,15	9,06	1 117,24	12,67	100	26,1	25,3
Chojna	0,09	9,07	1 073,17	12,45	80,7	31,1	24,2
Gryfino	0,04	4,71	1 169,47	14,36	77,2	57,4	23,1
Moryń	0,10	9,51	778,80	9,23	98,4	46,6	23,3
Stare Czarnowo	0,12	4,26	1 144,64	13,93	83	56,5	22,9
Trzcińsko-Zdrój	0,12	10,16	724,77	8,06	89,8	72,8	22,2
Widuchowa	0,14	7,21	897,80	10,90	99,8	28,9	22,9
Średnia powiatu	0,11	7,72	950,26	11,37	89,01	47,98	23,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeprowadzone analizy wykazały, że udział osób w wieku przedprodukcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców na 1000 osób w Mieszkowicach jest najwyższy, co uznać należy za korzystne zjawisko.

W porównaniu do pozostałych gmin powiatu gryfińskiego, udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem waha się na poziomie średnim, podobnie jak udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

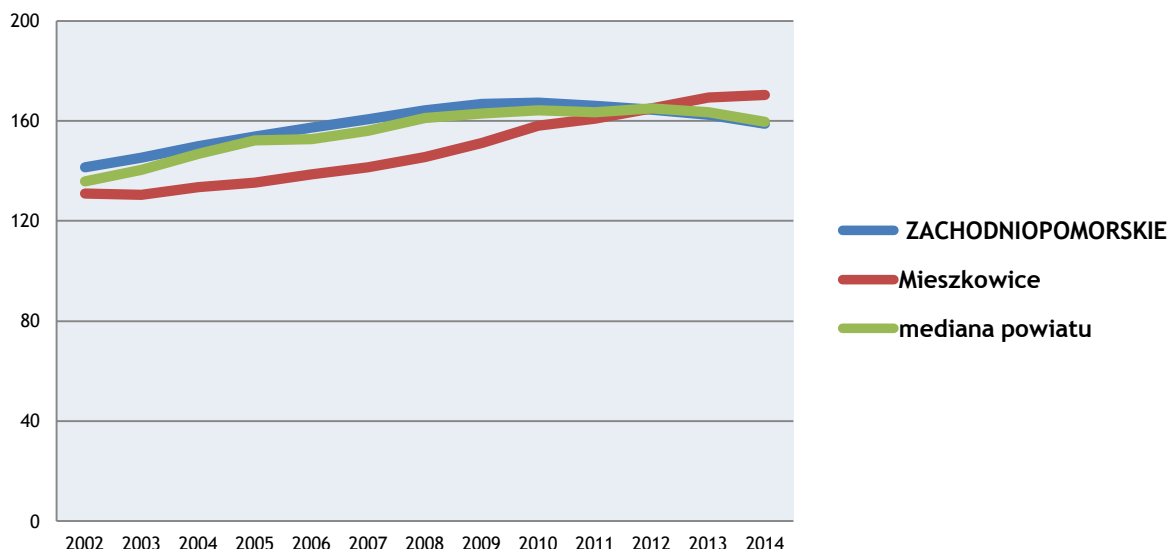
Liczba podmiotów wpisanych do REGON jest jednym z najniższych w porównaniu do pozostałych gmin powiatu. Natomiast liczba osób prowadzących działalność gospodarczą jest poniżej średniej.

W Mieszkowicach 79,7% budynków mieszkalnych jest podłączonych do wodociągu, co plasuje gminę na jednym z ostatnich miejsc w powiecie gryfińskim.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Mieszkowice wynosi 23,3 m², czyli prawie tyle co średnia powiatu.

Pod względem liczby mieszkańców w wieku 25-34 lat, gmina Mieszkowice charakteryzuje się w ostatnich latach wyższymi wartościami niż województwo zachodniopomorskie i powiat gryfiński – patrz wykres 6.

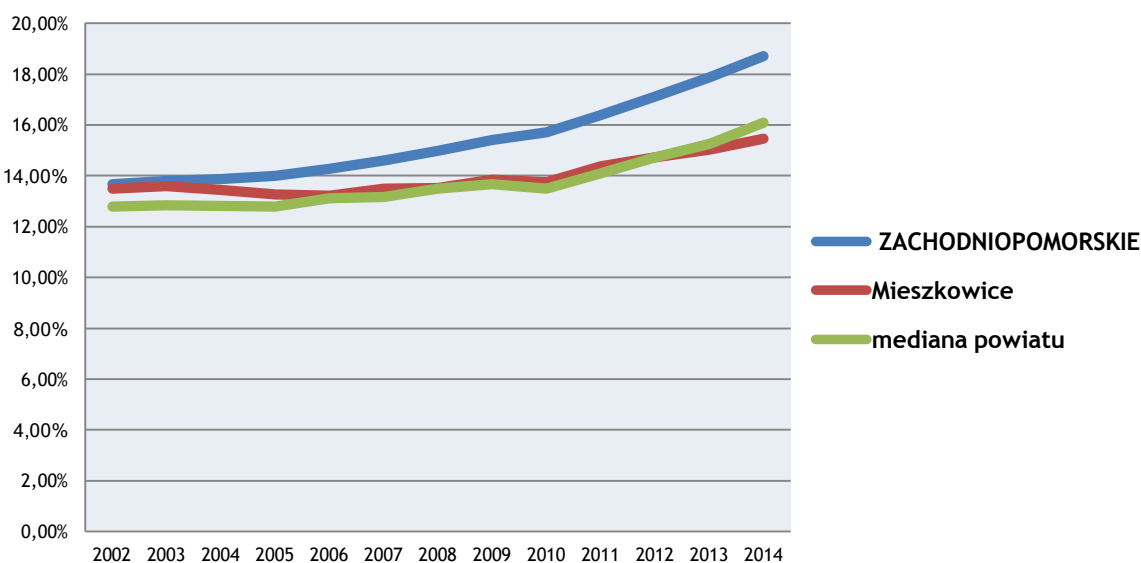
Wykres 5. Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców w latach 2002-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Porównując dane charakteryzujące populację mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym, zauważyć należy procentowy wzrost liczny osób w tej grupie. Dotyczy to zarówno województwa zachodniopomorskiego, jak i powiatu oraz samej gminy Mieszkowice - patrz wykres 7.

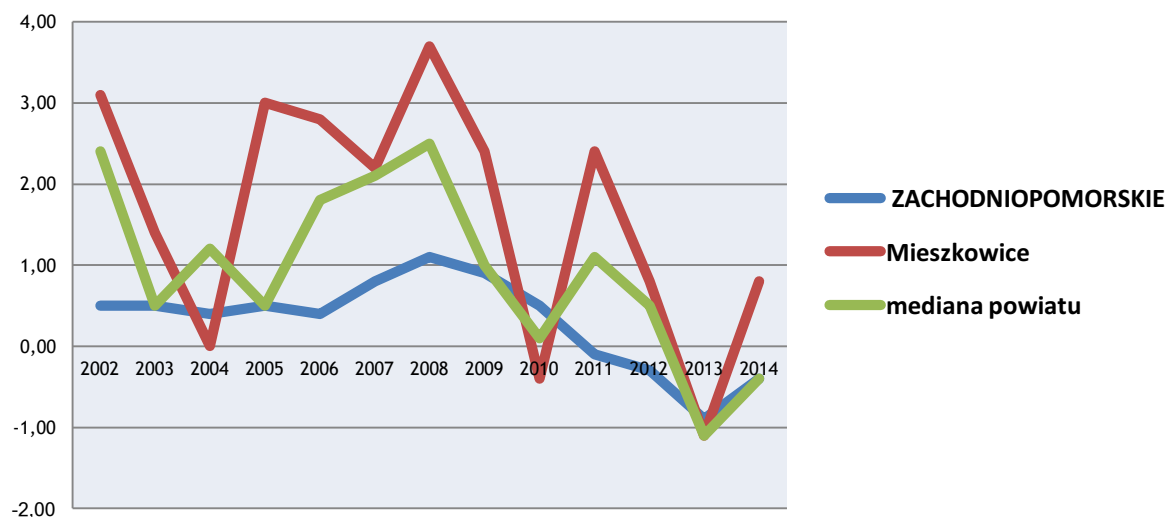
Wykres 6. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do liczby mieszkańców w % w latach 2002-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

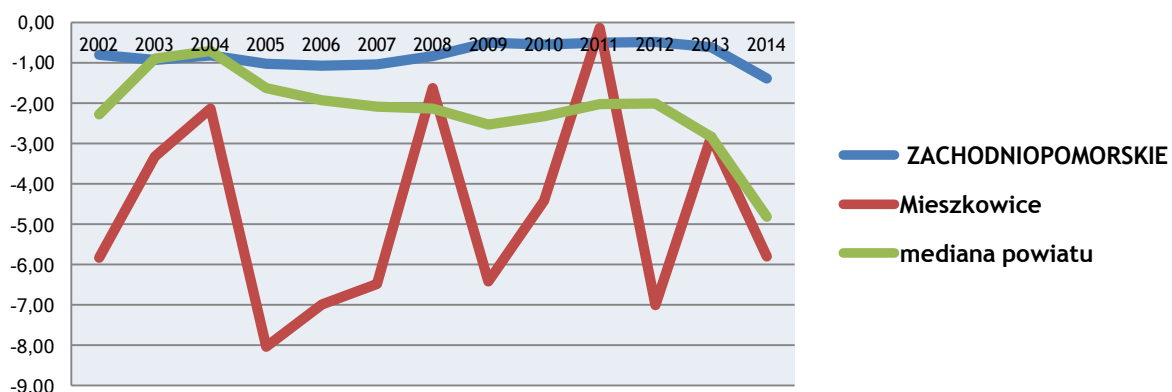
W ostatnich latach wskaźnik przyrostu naturalnego w gminie nieco się poprawił. Przełomowym był rok 2013, w którym odnotowano historycznie najniższe wskaźniki przyrostu naturalnego zarówno w województwie, powiecie, jak i w gminie Mieszkowice. W 2014 roku wskaźnik przyrostu naturalnego był już wyraźnie wyższy niż w 2013, ale nadal ujemny.

Wykres 7. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w latach 2002-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 8. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2002-2014

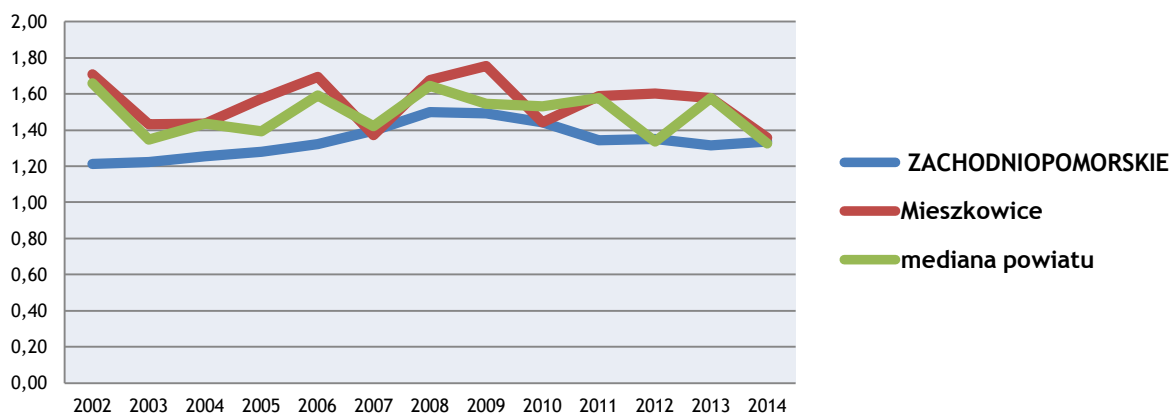

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeprowadzone badania ilościowe potwierdziły wyniki przeprowadzonych wywiadów, z których wynikało, że niezwykle ważnym problemem społecznym w

Mieszkowicach jest migracja mieszkańców. Analizując dane statystyczne, wyraźnie widać niepokojące i utrzymujące się od lat ujemne saldo migracji – patrz wykres 10.

Wykres 9. Współczynnik dzietności w latach 2002-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Oznaczać to może, że statystycznie obszar gminy jest nieatrakcyjny dla mieszkańców, którzy opuszczają gminę. Jednocześnie na ich miejsce nie pojawiają się inne osoby spoza gminy, co potęguje niekorzystne zjawiska społeczne i demograficzne. W pewnym stopniu związane jest to z przygranicznym charakterem gminy, który sprzyja poszukiwaniu pracy, a często także miejsca zamieszkania po drugiej stronie granicy.

Wartości współczynnika dzietności w gminie Mieszkowice są także niekorzystne. Zgodnie z przyjętymi normami dopiero wskaźnik dzietności przekraczający wartość 2,2 oznacza zdolność populacji do samoistnej odbudowy swojego potencjału biologicznego. W przypadku Mieszkowic wskaźnik ten nie przekracza wartości 1,4.

Analizując problemy obszarów gminy, zwrócono szczególną uwagę na opinie mieszkańców dotyczące niezadawalającej sytuacji w zakresie dostępu do wysokiej jakości edukacji w gminie.

Niska jakość edukacji jest szeroko opisywanym w literaturze przedmiotu czynnikiem sprzyjającym procesom depopulacji. Z kolei wysoko oceniana oferta edukacyjna jest postrzegana jako czynnik przyciągający nowych mieszkańców⁴.

Analizę wyników testów gimnazjalnych i tzw. „sprawdzianu szóstoklasisty” przeprowadzonego w gminie przedstawiono w tabelach 12. i 13.

⁴ K. Slany, A. Małek, I. Szczepaniak–Wiecha (red.), Systemy wartości a procesy demograficzne, Kraków 2003; L. Kocik, Rodzina w obliczu wartości i wzorów życia ponowoczesnego świata, Kraków 2006; M. Szyszka (red.), Społeczeństwo – przestrzeń – rodzina. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Piotrowi Kryczce, Lublin 2009; T. Szlendak, Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie, Warszawa 2011.

Tabela 12. Wyniki testu gimnazjalnego w 2016 (%)

	HISTORIA	POLSKI	NAUKI PRZYRODNICZE	MATEMATYKA
ZACHODNIOPOMORSKIE	53,66	64,93	48,77	45,17
POWIAT GRYFIŃSKI	52,81	63,09	46,24	42,44
GMINA MIESZKOWICE	50,29	57,05	39,69	37,64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

W porównaniu do średniej wojewódzkiej, szczególnie niekorzystnie przedstawiają się wyniki egzaminów gimnazjalnych w zakresie nauk przyrodniczych i ścisłych. Najbardziej niekorzystna sytuacja dotyczy wyników nauczania w ramach przedmiotu matematyka. Jednocześnie należy wspomnieć, że w porównaniu do średnich ogólnopolskich wyników egzaminu gimnazjalnego, województwo zachodniopomorskie wypada bardzo niekorzystnie.

Tabela 13. Wyniki sprawdzianu w szkołach podstawowych w 2016 r (%)

	CZĘŚĆ PIERWSZA	JĘZYK POLSKI	MATEMATYKA
ZACHODNIOPOMORSKIE	59,59	68,27	50,40
POWIAT GRYFIŃSKI	56,89	67,36	45,90
GMINA MIESZKOWICE	60,28	69,92	50,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE.

Z podobną sytuacją mamy do czynienia w przypadku oceny jakości edukacji na poziomie szkoły podstawowej. Wyniki przeprowadzonych egzaminów wskazują na pilną potrzebę przeprowadzenia działań wspierających placówki edukacyjne na obszarze gminy. Problem jakości edukacji w gminie znalazł swoje odzwierciedlenie w zgłaszanych projektach rewitalizacyjnych, przedstawionych w dalszej części LPR.

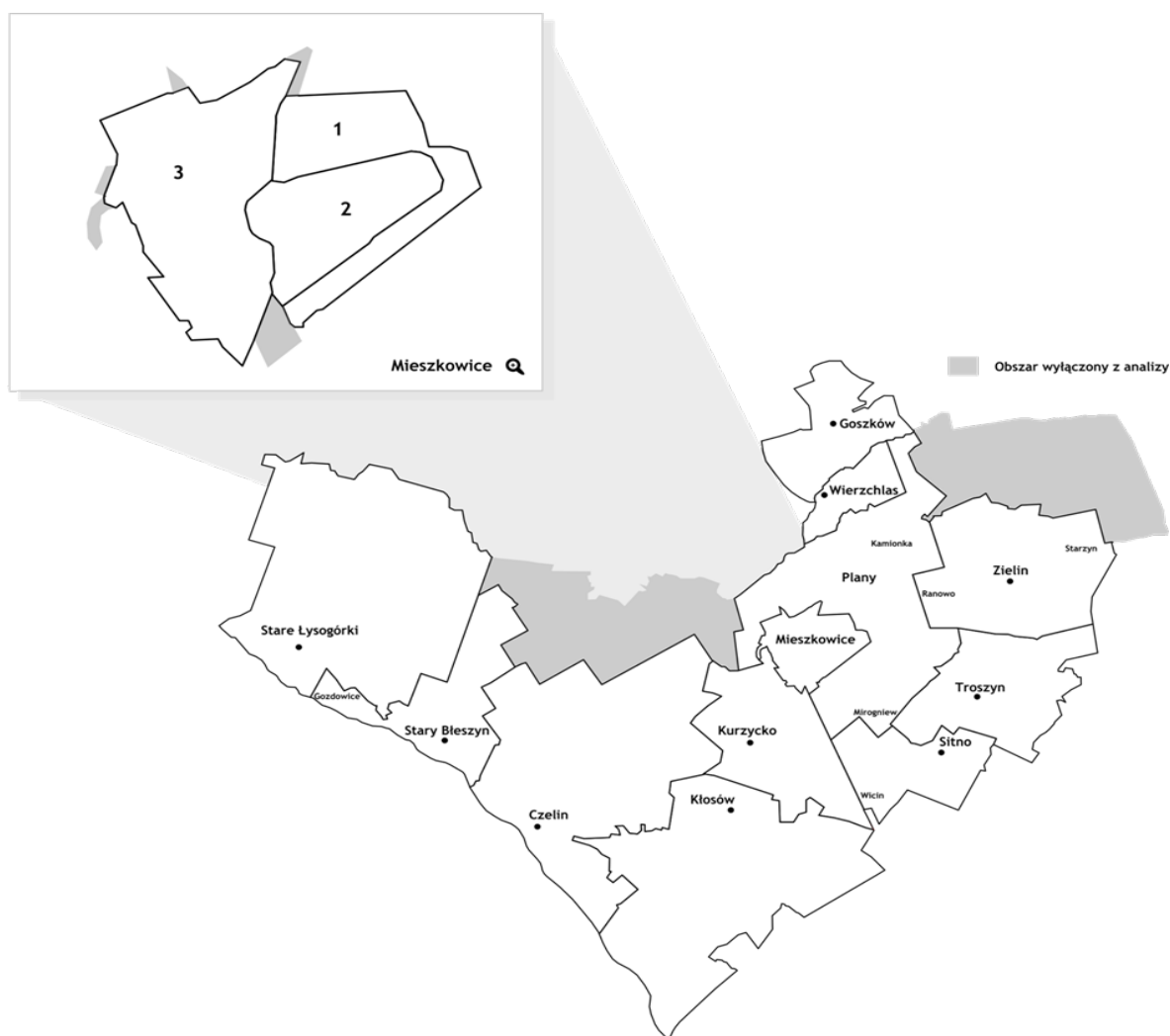
3.4. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Proces wyznaczenia obszaru zdegradowanego, na którym następnie dokonano zakreślenia obszaru rewitalizacji, był kluczowym etapem prac nad LPR. Prawidłowe określenie obszaru zdegradowanego, możliwe było dzięki przeprowadzeniu wnikliwej diagnozy. Diagnozę rozmieszczenia zjawisk kryzysowych wykonano dla całej gminy, z wykorzystaniem obiektywnych, weryfikowalnych wskaźników.

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Dzięki przeprowadzonym analizom ilościowym i jakościowym, możliwa była jego delimitacja.

Obszar zdegradowany został wyznaczony w oparciu o wyniki analizy wskaźnikowej oraz wyniki ankiety sondażowej.

Rysunek 13. Granice wydzielonych obszarów analitycznych w gminie Mieszkowice

Źródło: UM w Mieszkowicach.

Mieszkowice są gminą miejsko-wiejską, cechującą się więc zróżnicowaniem jakościowym i ilościowym występujących problemów w poszczególnych obszarach. Aby prawidłowo zidentyfikować obszar zdegradowany, niezbędne było podzielenie

obszaru gminy na 17 jednostek analitycznych. Trzy jednostki analityczne wydzielono w obszarze samego miasta Mieszkowice – patrz rys.13.

Pozostałe 12 jednostek stanowiły poszczególne sołectwa: Czelin, Gorzków, Kłósów, Kurzycko, Plany, Sitno, Stare Łysogórki, Stary Błeszyn, Troszyn, Wierzchlas, Zielin.

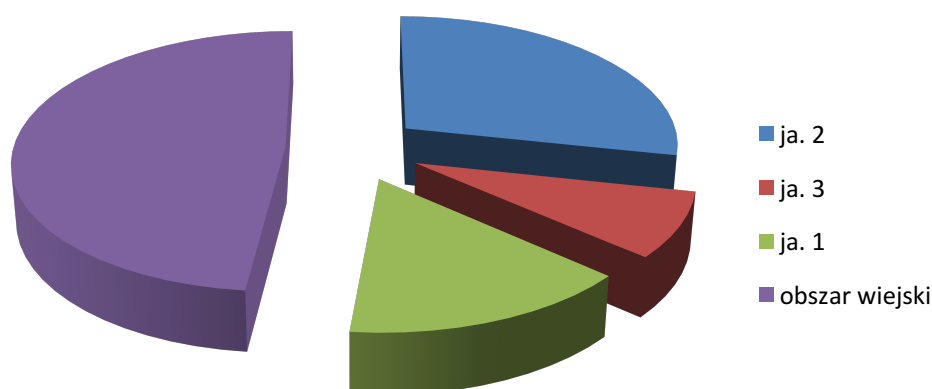
W mieście Mieszkowice wydzielone jednostki przestrzenne wynikają z założeń analitycznych Lokalnego Programu Rewitalizacji 2010-2016, gdyż na terenie miasta nie ma formalnego podziału na dzielnice czy osiedla.

By dokładnie scharakteryzować negatywne zjawiska w gminie Mieszkowice, zbadano mierniki dla zjawisk społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych i infrastrukturalnych.

Pierwszym krokiem do wyznaczenia obszarów zdegradowanych w gminie Mieszkowice było pozyskanie i analiza danych dotyczących ilości mieszkańców i powierzchni w poszczególnych jednostkach analitycznych. Według danych uzyskanych z Urzędu Miasta w Mieszkowicach, gminę zamieszkuje 7383 mieszkańców, z czego najwięcej osób mieszka w jednostce analitycznej 2 centrum – 2095 osób.

Pod względem ilości mieszkańców kolejno najludniejsze są: jednostka analityczna 1 wschód - 1123 osób, sołectwo Zielin - 716 osób oraz jednostka analityczna 3 zachód - 596 osób. Wyraźnie widać zatem koncentrację ludności gminy na terenach miejskich.

Rysunek 14. Podział mieszkańców według miejsca zamieszkania

Źródło: UM w Mieszkowicach.

Gęstość zaludnienia w gminie wygląda podobnie. Największa jest w jednostce analitycznej 2 centrum – 1887 osób/km². Kolejne miejsca zajmują:

jednostka analityczna 1 wschód – 527 osób/km² oraz jednostka analityczna 3 zachód – 472 osób/km². Najmniejsza gęstość zaludnienia występuje w Sitnie – 4 osoby/km². Gęstość zaludnienia wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona jest w tabeli poniżej.

Tabela 14. Gęstość zaludnienia w jednostkach analitycznych w gminie Mieszkowice

JEDNOSTKA ANALITYCZNA	GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA (osoby/km ²)
JA 2 CENTRUM	1887,39
JA 1 WSCHÓD	527,43
JA 3 ZACHÓD	472,64
CZELIN	16,98
GOSZKÓW	24,79
KŁOSÓW	6,35
KURZYCKO	14,03
PLANY	9,24
SITNO	4,16
STARE ŁYSOGÓRKI	10,59
STARY BŁESZYN	4,94
TROSZYN	33,49
WIERZCHŁAS	11,92
ZIELIN	41,29

Źródło: UM w Mieszkowicach.

Niemniej ważnym czynnikiem wyboru obszaru zdegradowanego była powierzchnia. Pod tym względem najmniejsza okazała się jednostka analityczna 2 centrum (1,11 ha). Największą powierzchnię zajmuje sołectwo Sitno (44,02 ha). Powierzchnię poszczególnych jednostek analitycznych przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15. Powierzchnia jednostek analitycznych w gminie Mieszkowice

JEDNOSTKA ANALITYCZNA	POWIERZCHNIA W km ²
JA 2 CENTRUM	1,11
JA 1 WSCHÓD	1,13
JA 3 ZACHÓD	2,38
CZELIN	22,68
GOSZKÓW	8,27
KŁOSÓW	31,36

KURZYCKO	13,33
PLANY	16,45
SITNO	44,02
STARE ŁYSOGÓRKI	37,41
STARY BŁESZYN	26,90
TROSZYN	20,78
WIERZCHŁAS	23,74
ZIELIN	17,34

Źródło: UM w Mieszkowicach.

Porównując dane znajdujące się w poniższych tabelach zauważyć można, że najwięcej osób w wieku przedprodukcyjnym zameldowanych jest w sołectwie Sitno (26,23%). Wysokim odsetkiem mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym charakteryzują się także sołectwa: Wierzchlas, Zielin, Czelin oraz jednostka analityczna 1 wschód. Proporcjonalnie najmniej osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkuje natomiast sołectwo Kłosów (13,57%) oraz jednostkę analityczną 2 centrum (15,23 %).

Tabela 16. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym

JEDNOSTKA ANALITYCZNA	ODSETEK OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM
JA 2 CENTRUM	18,90
JA 1 WSCHÓD	20,30
JA 3 ZACHÓD	15,23
CZELIN	21,37
GOSZKÓW	15,61
KŁOSÓW	13,57
KURZYCKO	18,18
PLANY	17,11
SITNO	26,23
STARE ŁYSOGÓRKI	16,13
STARY BŁESZYN	18,80
TROSZYN	17,31
WIERZCHŁAS	23,58
ZIELIN	20,95

Źródło: UM w Mieszkowicach.

W celu poprawnej delimitacji obszaru zdegradowanego w gminie, wykorzystano zestaw mierników odnoszących się do sfery społecznej, gospodarczej i przestrzenno-infrastrukturalnej.

Pozwoliło to na wykonanie obiektywnego zbadania przestrzennego rozmieszczenia negatywnych procesów i zjawisk na obszarze badanych jednostek analitycznych z wykorzystaniem obiektywnych, weryfikowalnych mierników – patrz tabela 17. i 18.

Tabela 17. Mierniki

NAZWA	MIERNIK
SFERA SPOŁECZNA	
ODSETEK OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM	ODSETEK LICZBY OSÓB
LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 1 TYS. OSÓB	LICZBA NA 1000 OSÓB
LICZBA PRZESTĘPSTW NA 1000 MIESZKAŃCÓW	LICZBA NA 1000 OSÓB
POMOC SPOŁECZNA ZASIŁEK STAŁY NA 1000 MIESZKAŃCÓW	LICZBA NA 1000 OSÓB
UDZIAŁ OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH WŚRÓD OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	UDZIAŁ WYRAŻONY W PROCENTACH
SFERA GOSPODARCZA	
ODSETEK OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI	ODSETEK LICZBY OSÓB
LICZBA MIESZKAŃCÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA 1000 OSÓB	LICZBA NA 1000 OSÓB
UDZIAŁ BEZROBOTNYCH BEZ KWALIFIKACJI I DOŚWIADCZENIA W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH	UDZIAŁ WYRAŻONY W PROCENTACH
SFERA PRZESTRZENNO-INFRASTRUKTURALNA	
PUNKTY OŚWIETLENIOWE NA 1000 MIESZKAŃCÓW	LICZBA NA 1000 OSÓB
AZBEST DO USUNIĘCIA DO LICZBY BUDYNKÓW	LICZBA W METRACH KWADRATOWYCH

Źródło: opracowanie własne.

Każda jednostka analityczna została poddana skrupulatnej analizie, z wykorzystaniem opisujących ją wartości przyjętych mierników.

Tabela 18. Zestawienie mierników zjawisk społecznych

	ODSETEK OSÓB W WIEKU PRZEDPRO-DUKCYJNYM	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCY CH ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 1000 MIESZKAŃCÓW	LICZBA PRZESTĘPSTW NA 1000 MIESZKAŃCÓW	POMOC SPOŁECZNA ZASIŁEK STAŁY NA 1000 MIESZKAŃCÓW	UDZIAŁ OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH WŚRÓD OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM
JA 2 CENTRUM	18,90	92,12	14,32	16,71	0,05
JA 1 WSCHÓD	20,30	23,49	16,78	3,36	0,03
JA 3 ZACHÓD	15,23	51,65	8,90	16,03	0,04
CZELIN	21,37	174,14	2,64	23,75	0,05
GOSZKÓW	15,61	78,05	0,00	9,76	0,05
KŁOSÓW	13,57	100,50	0,00	10,05	0,06
KURZYCKO	18,18	96,26	0,00	0,00	0,08
PLANY	17,11	105,26	0,00	26,32	0,01
SITNO	26,23	120,22	5,46	10,93	0,06
STARE ŁYSOGÓRKI	16,13	204,30	17,92	35,84	0,06
STARY BŁESZYN	18,80	112,78	15,04	15,04	0,09
TROSZYN	17,31	120,14	5,30	10,60	0,05
WIERZCHŁAS	23,58	292,45	0,00	37,74	0,01
ZIELIN	20,95	34,92	0,00	1,40	0,04
ŚREDNIA	18,81	114,73	6,17	15,54	0,05
ODCHYLENIE STANDARDOWE	3,45	70,36	7,05	11,73	0,02

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z przyjętą metodologią mierniki zostały poddane procesowi standaryzacji, dzięki czemu możliwe było przeprowadzenie kolejnych analiz o charakterze ilościowym.

Tabela 19. Standaryzacja wartości mierników społecznych

STREFA SPOŁECZNA					
	ODSETEK OSÓB W WIEKU PRZEDPRO-DUKCYJNYM	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 1000 OSÓB	LICZBA PRZESTĘPSTW NA 1000 MIESZKAŃCÓW	POMOC SPOŁECZNA ZASIŁEK STAŁY NA 1000 MIESZKAŃCÓW	UDZIAŁ OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH WŚRÓD OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM
JA 2 CENTRUM	-0,03	-0,32	1,16	0,10	0,09
JA 1 WSCHÓD	-0,43	-1,30	1,51	-1,04	-0,85

JA 3 ZACHÓD	1,04	-0,90	0,39	0,04	-0,53
CZELIN	-0,74	0,84	-0,50	0,70	-0,01
GOSZKÓW	0,93	-0,52	-0,88	-0,49	0,00
KŁOSÓW	1,52	-0,20	-0,88	-0,47	0,63
KURZYCKO	0,18	-0,26	-0,88	-1,32	1,45
PLANY	0,49	-0,13	-0,88	0,92	-1,65
SITNO	-2,15	0,08	-0,10	-0,39	0,68
STARE ŁYSOGÓRKI	0,78	1,27	1,67	1,73	0,43
STARY BŁESZYN	0,00	-0,03	1,26	-0,04	1,89
TROSZYN	0,43	0,08	-0,12	-0,42	-0,05
WIERZCHLAS	-1,39	2,53	-0,88	1,89	-1,49
ZIELIN	-0,62	-1,13	-0,88	-1,21	-0,58

Źródło: opracowanie własne.

Według tej samej metodologii dokonano analizy poszczególnych jednostek analitycznych w kontekście sfery gospodarczej i przestrzenno-infrastrukturalnej.

Tabela 20. Zestawienie mierników zjawisk gospodarczych

SFERA GOSPODARCZA			
	ODSETEK OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM	LICZBA MIESZKAŃCÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA 1000 OSÓB	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH BEZ KWALIFIKACJI I DOŚWIADCZENIA W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH
JA 2 CENTRUM	16,75	16,71	0,23
JA 1 WSCHÓD	10,91	169,46	0,21
JA 3 ZACHÓD	18,88	52,54	0,77
CZELIN	12,93	0,00	0,42
GOSZKÓW	12,93	24,39	0,33
KŁOSÓW	11,61	10,05	0,53
KURZYCKO	11,08	21,39	0,36
PLANY	9,76	0,00	0,50
SITNO	6,60	16,39	0,19
STARE ŁYSOGÓRKI	11,87	35,84	0,36
STARY BŁESZYN	5,28	0,00	0,57
TROSZYN	28,50	8,83	0,10

WIERZCHLAS	3,69	0,00	0,71
ZIELIN	29,82	15,36	0,17
ŚREDNIA	13,61	26,50	0,39
ODCHYLENIE STANDARDOWE	7,72	43,81	0,21

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 21. Standaryzacja wartości mierników gospodarczych

SFERA GOSPODARCZA			
	ODSETEK OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNY M W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI	LICZBA MIESZKAŃCÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA 1000 OSÓB	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH BEZ KWALIFIKACJI I DOŚWIADCZENIA W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH
JA 2 CENTRUM	0,41	0,22	-0,78
JA 1 WSCHÓD	-0,35	-3,26	-0,86
JA 3 ZACHÓD	0,68	-0,59	1,83
CZELIN	-0,09	0,60	0,16
GOSZKÓW	-0,09	0,05	-0,28
KŁOSÓW	-0,26	0,38	0,70
KURZYCKO	-0,33	0,12	-0,13
PLANY	-0,50	0,60	0,53
SITNO	-0,91	0,23	-0,97
STARE ŁYSOGÓRKI	-0,23	-0,21	-0,15
STARY BŁESZYN	-1,08	0,60	0,88
TROSZYN	1,93	0,40	-1,41
WIERZCHLAS	-1,28	0,60	1,58
ZIELIN	2,10	0,25	-1,09

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 22. Zestawienie mierników zjawisk przestrzennych i infrastrukturalnych

SFERA PRZESTRZENNA I INFRASTRUKTURALNA		
	PUNKTY OŚWIETLENIOWE NA 1000 MIESZKAŃCÓW	AZBEST DO USUNIĘCIA DO LICZBY BUDYNKÓW
JA 2 CENTRUM	0,03	8,38
JA 1 WSCHÓD	0,09	13,64
JA 3 ZACHÓD	0,04	14,08

CZELIN	94,99	7,32
GOSZKÓW	136,59	106,13
KŁOSÓW	206,03	95,49
KURZYCKO	122,99	87,52
PLANY	0,00	38,17
SITNO	0,00	59,52
STARE ŁYSOGÓRKI	146,95	22,49
STARY BŁESZYN	112,78	20,45
TROSZYN	60,07	71,43
WIERZCHŁAS	150,94	353,89
ZIELIN	50,28	55,64
ŚREDNIA	77,27	68,15
ODCHYLENIE STANDARTOWE	70,66	88,96

Źródło: opracowanie własne.

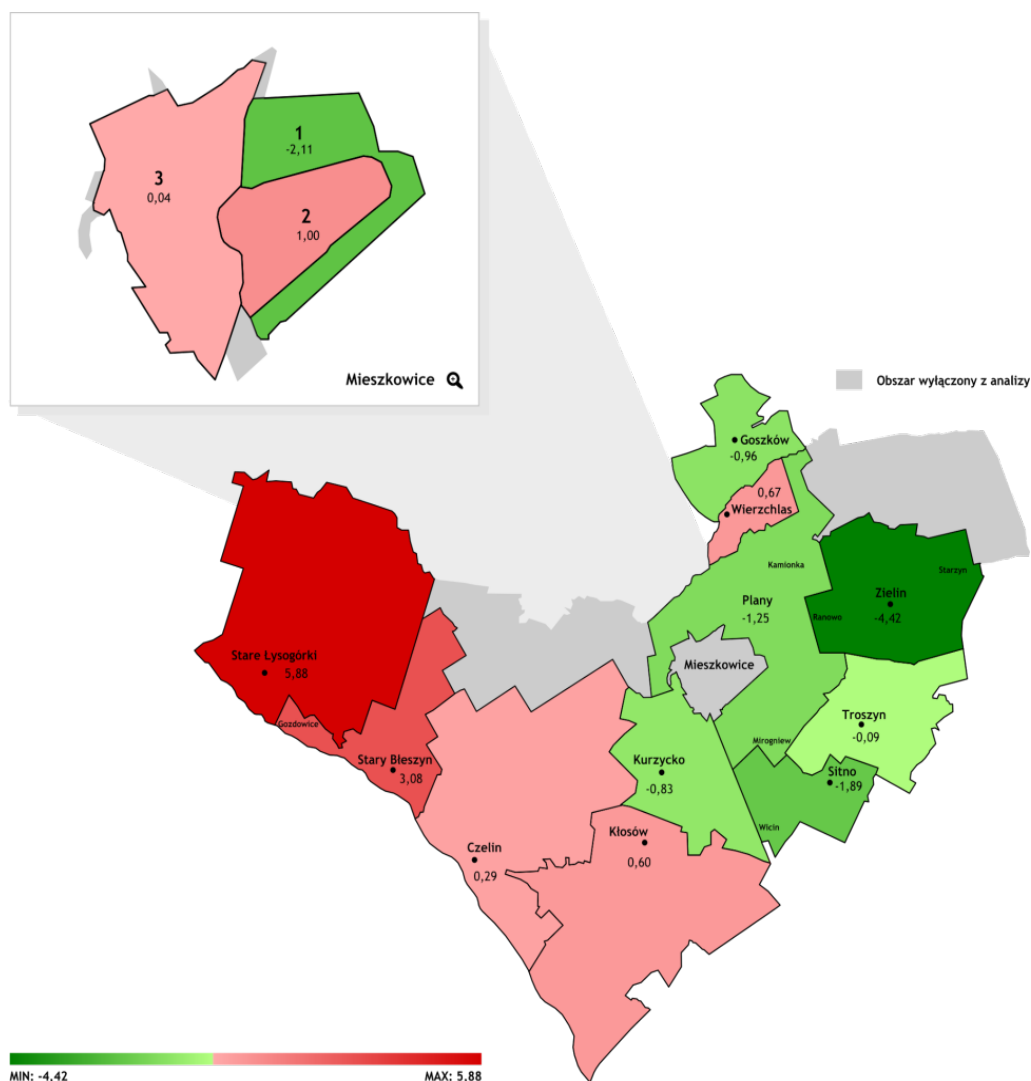
Tabela 23. Standaryzacja wartości mierników przestrzennych i infrastrukturalnych

SFERA PRZESTRZENNA I INFRASTRUKTURALNA		
	PUNKTY OŚWIETLENIOWE NA 1000 MIESZKAŃCÓW	AZBEST DO USUNIĘCIA DO LICZBY BUDYNKÓW
JA 2 CENTRUM	1,09	-0,67
JA 1 WSCHÓD	1,09	-0,61
JA 3 ZACHÓD	1,09	-0,61
CZELIN	-0,25	-0,68
GOSZKÓW	-0,84	0,43
KŁOSÓW	-1,82	0,31
KURZYCKO	-0,65	0,22
PLANY	1,09	-0,34
SITNO	1,09	-0,10
STARE ŁYSOGÓRKI	-0,99	-0,51
STARY BŁESZYN	-0,50	-0,54
TROSZYN	0,24	0,04
WIERZCHŁAS	-1,04	3,21
ZIELIN	0,38	-0,14

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone analizy przestrzenne pozwoliły na wyznaczenie obszarów koncentracji problemów w gminie Mieszkowice.

Rysunek 15. Rozkład przestrzenny sumarycznego wskaźnika - sfera społeczna

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 24. Wartość sumaryczna wystandaryzowanych wskaźników społecznych

JEDNOSTKA ANALITYCZNA	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA
JA 2 CENTRUM	1,00
JA 1 WSCHÓD	-2,11

JA 3 ZACHÓD	0,04
CZELIN	0,29
GOSZKÓW	-0,96
KŁOSÓW	0,60
KURZYCKO	-0,83
PLANY	-1,25
SITNO	-1,89
STARE ŁYSOGÓRKI	5,88
STARY BŁESZYN	3,08
TROSZYN	-0,09
WIERZCHLAS	0,67
ZIELIN	-4,42

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 14. oraz tabela 25. umożliwiają wstępne wskazanie obszarów koncentracji problemów społecznych. W najgorszej sytuacji znajdują się trzy jednostki analityczne tj: Stare Łysogórki, Stary Błeszyn i Jednostka Analityczna 2 Centrum. Z kolei w najlepszej sytuacji społecznej znalazła się Jednostka Analityczna 2 Wschód.

Tabela 25. Wartość sumaryczna wystandaryzowanych wskaźników gospodarczych

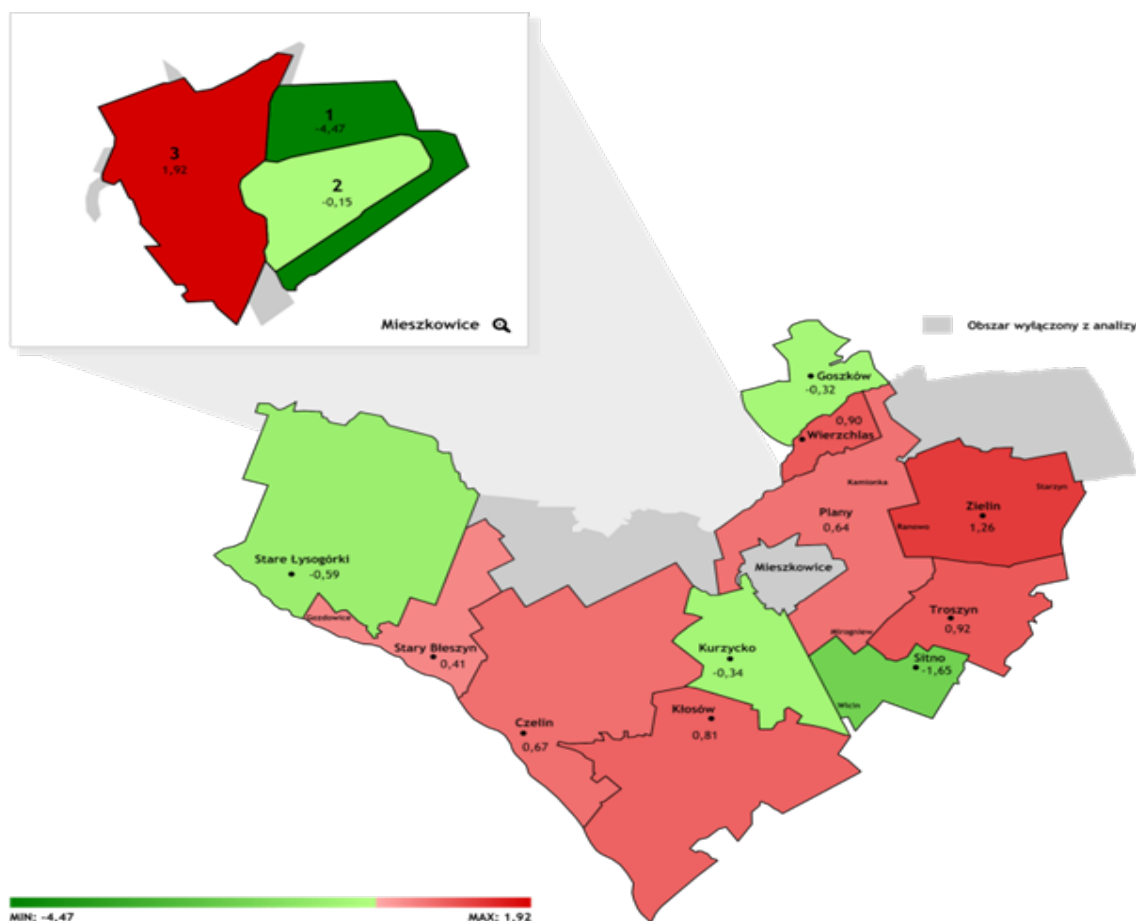
JEDNOSTKA ANALITYCZNA	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA
JA 2 CENTRUM	-0,15
JA 1 WSCHÓD	-4,47
JA 3 ZACHÓD	1,92
CZELIN	0,67
GOSZKÓW	-0,32
KŁOSÓW	0,81
KURZYCKO	-0,34
PLANY	0,64
SITNO	-1,65
STARE ŁYSOGÓRKI	-0,59
STARY BŁESZYN	0,41
TROSZYN	0,92
WIERZCHLAS	0,90
ZIELIN	1,26

Źródło: opracowanie własne.

Po przeanalizowaniu zgromadzonych danych widocznych w tabeli nr 26. można stwierdzić, że największe natężenie problemów gospodarczych występuje w Jednostce analitycznej 3.

W trudnej sytuacji znajdują się także sołectwa: Zielin, Troszyn, Wierzchlas, Stary Błeszyn, Kłosów, Plany. Poglądową koncentrację negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej w poszczególnych jednostkach przedstawiono na rysunku 16.

Rysunek 16. Rozkład przestrzenny wskaźników gospodarczych

Źródło: opracowanie własne.

Analiza sumarycznego wskaźnika koncentracji negatywnych zjawisk w sferze przestrzennej i infrastrukturalnej wskazuje, że w najgorszej sytuacji znajduje się sołectwo Wierzchlas oraz sołectwa: Sitno, Plany, Troszyn – patrz rys.1. i tabela 26.

Tabela 26. Wartość sumaryczna wystandaryzowanych wskaźników przestrzennych i infrastrukturalnych

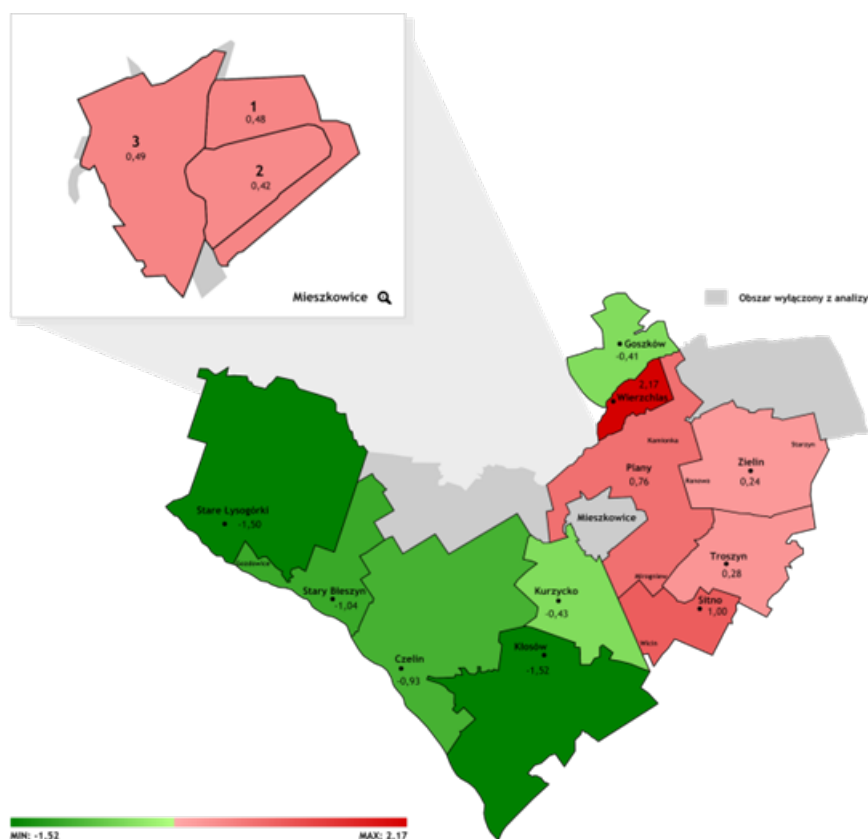
JEDNOSTKA ANALITYCZNA	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA
JA 2 CENTRUM	0,42

JA 1 WSCHÓD	0,48
JA 3 ZACHÓD	0,49
CZELIN	-0,93
GOSZKÓW	-0,41
KŁOSÓW	-1,52
KURZYCKO	-0,43
PLANY	0,76
SITNO	1,00
STARE ŁYSOGÓRKI	-1,50
STARY BŁESZYN	-1,04
TROSZYN	0,28
WIERZCHLAS	2,17
ZIELIN	0,24

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone analizy ilościowe wykazały także, że w trudnej sytuacji znajdują się wszystkie miejskie jednostki analityczne.

Rysunek 17. Rozkład przestrzenny wskaźników przestrzennych i infrastrukturalnych

Źródło: opracowanie własne.

Ostateczny zakres terytorialny obszaru zdegradowanego został wyznaczony w oparciu o przedstawione wyniki analizy wskaźnikowej oraz wyniki ankiety sondażowej. Skumulowane wartości wystandaryzowanych wskaźników negatywnych zjawisk były najwyższe w miejscowościach Czelin, Goszków, Kłósów, Kurzycko, Plany, Sitno, Stare Łysogórki, Stary Błeszyn oraz w trzech jednostkach analitycznych na terenie miasta.

Tabela 27. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego

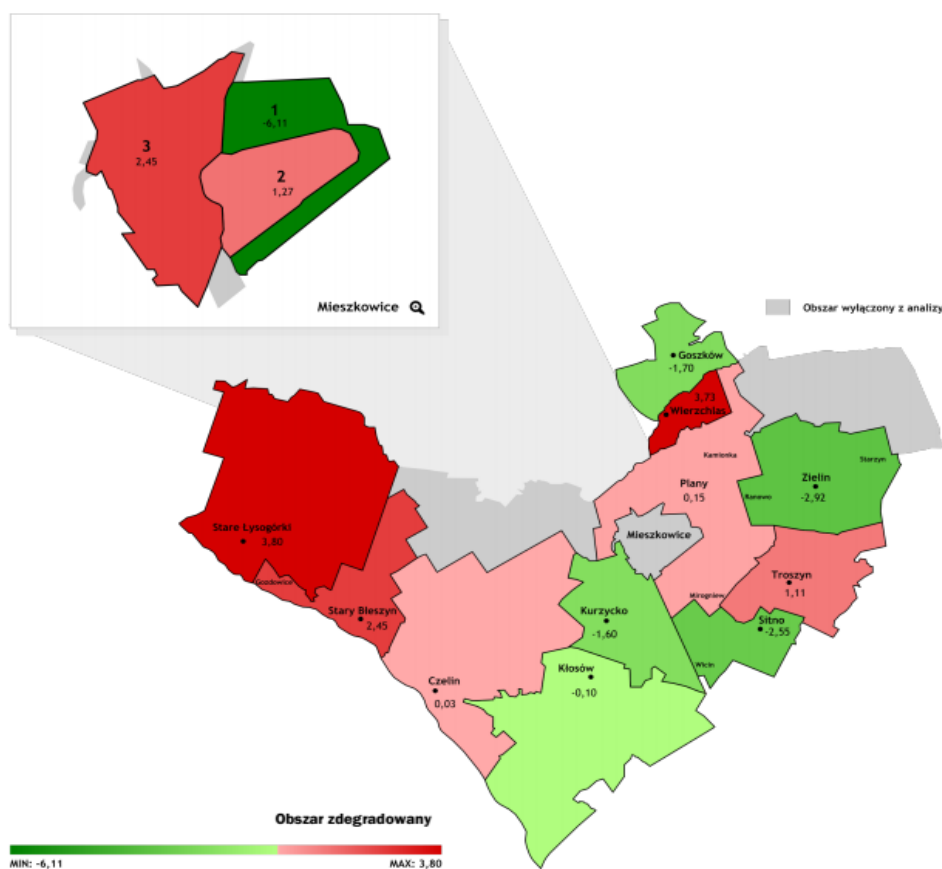
	WARTOŚĆ SUMARYCZNA WYSTANDARYZOWANYCH WSKAŹNIKÓW SPOŁECZNYCH	WARTOŚĆ SUMARYCZNA WYSTANDARYZOWANYCH WSKAŹNIKÓW GOSPODARCZYCH	WARTOŚĆ SUMARYCZNA WYSTANDARYZOWANYCH WSKAŹNIKÓW PRZESTRZENNYCH I INFRASTRUKTURALNYCH
JA 2 CENTRUM	1,00	-0,15	0,42
JA 1 WSCHÓD	-2,11	-4,47	0,48
JA 3 ZACHÓD	0,04	1,92	0,49
CZELIN	0,29	0,67	-0,93
GOSZKÓW	-0,96	-0,32	-0,41
KŁOSÓW	0,60	0,81	-1,52
KURZYCKO	-0,83	-0,34	-0,43
PLANY	-1,25	0,64	0,76
SITNO	-1,89	-1,65	1,00
STARE ŁYSOGÓRKI	5,88	-0,59	-1,50
STARY BŁESZYN	3,08	0,41	-1,04
TROSZYN	-0,09	0,92	0,28
WIERZCHŁAS	0,67	0,90	2,17
ZIELIN	-4,42	1,26	0,24

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z wytycznymi zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 oraz przyjętą metodyką, **obszar zdegradowany to taki, w którym obserwowane są negatywne zjawiska w co najmniej dwóch sferach tj.: społecznej i jednej z dwóch: gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej.**

W przyjętej metodyce to obszary uzyskujące w tych sferach wartości obrazujące negatywne zjawiska w wystandaryzowanej skali wartości powyżej wartości „0” – patrz tabela 28.

Rysunek 18. Obszar zdegradowany w Gminie Mieszkowice (kolor czerwony)

Źródło: opracowanie własne.

Ostatecznie obszar zdegradowany w gminie Mieszkowice objął swym zasięgiem następujące jednostki analityczne:

1. Jednostka analityczna 2 – Centrum,
2. Jednostka analityczna 3,
3. Czelin,
4. Kłosów,
5. Stary Bleszyn,
6. Wierchlas.

Tak wybrany obszar zdegradowany charakteryzuje się:

1. Koncentracją problemów społecznych.

W odniesieniu do 5 z analizowanych wskaźników, jednostki te uzyskały wartości, świadczące o występowaniu na tym obszarze koncentracji problemów społecznych (wartości średnich przyjmowane na poziomie danego wskaźnika były istotnie gorsze od średniej dla gminy).

Na terenie omawianych jednostek koncentrują się takie problemy jak: ubóstwo czy problemy związane z niskim poziomem bezpieczeństwa

Obszar ten wykazuje wysoki poziom natężenia i przestrzennej koncentracji wskaźnika wskazującego liczbę osób długotrwale pozostających bez pracy. Największy udział osób długotrwale bezrobotnych w populacji mieszkańców jest w jednostce analitycznej Stary Bielszyn (0,09%) oraz Kurzycko (0,08%), gdzie średni poziom tego wskaźnika dla gminy wynosi 0,05%.

Obszar zdegradowany w gminie Mieszkowice charakteryzował się także dużym odsetkiem osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej – tu najbardziej wyróżniającymi się jednostkami w gminie Mieszkowice są Wierzchlas (292,45) oraz Stare Łysogórki (204,30). Świadczy to o ubóstwie mieszkańców tych jednostek analitycznych.

Obszar ten jest także postrzegany jako niebezpieczny, co znajduje swoje odzwierciedlenie w statystykach policyjnych. Średnia liczba przestępstw na terenie gminy Mieszkowice na 1000 mieszkańców wyniosła 7,05. W obszarze zdegradowanym znalazły się te jednostki analityczne, w których liczba tych czynów niedozwolonych przekraczała średnią wartość. Szczególnie niebezpieczne są: Stare Łysogórki (17,92), jednostka analityczna 1 wschód (16,78), Stary Błeszyn (15,04) i jednostka analityczna 2 centrum (14,32).

2. Koncentracją problemów gospodarczych.

Obszar charakteryzuje się niskim poziomem aktywności ekonomicznej mieszkańców. Wyrazem tego jest niski wskaźnik ilości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców oraz wysoka stopa bezrobocia.

3. Dużymi problemami z zakresu zagospodarowania przestrzennego i stanu infrastruktury.

Uzupełnieniem badań ilościowych były badania jakościowe wśród mieszkańców gminy i interesariuszy procesu rewitalizacji. Potwierdziły one, także w opinii respondentów, że wskazany obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji, kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Badanie sondażowe było prowadzone od 31 marca do 28 kwietnia oraz równoległe *on line* na stronie Gminy⁵: Aż 71% respondentów, jako obszar zdegradowany w Gminie Mieszkowice wskazało - Centrum czyli jednostkę analityczną nr 2, a 21% badanych wskazała jednostkę analityczną nr 3 (część

⁵https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdye3DYhUQ8zg6WnuEvbQ6Xs2ctRI92CdKZm8uw6T_WfCLj5w/viewform?c=0&w=1

zachodnia części miejskiej). W odniesieniu do jednostek analitycznych będących sołectwami, za wymagające działań rewitalizacyjnych respondenci wskazali: Stare Łysogórki – (31% wskazań), Stary Błeszyn – (14% wskazań).

Podsumowanie

Diagnozę rozmieszczenia zjawisk kryzysowych wykonano dla całej gminy, z wykorzystaniem obiektywnych, weryfikowalnych wskaźników.

Zidentyfikowany obszar zdegradowany obejmuje 31% powierzchni gminy oraz 36% całości populacji.

Z uwagi na fakt, że obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni i większy niż 30% populacji, kolejnym krokiem była analiza wewnątrz zidentyfikowanych obszarów zdegradowanych.

ROZDZIAŁ IV DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI

Działania zespołu przygotowującego Lokalny Program Rewitalizacji w Mieszkowicach, przy czynnym udziale interesariuszy zewnętrznych, polegały także na wybraniu przestrzeni, na zidentyfikowanym terenie obszaru zdegradowanego, na której powinna zostać prowadzona rewitalizacja.

Proces wyznaczenia obszaru rewitalizacji był procesem o charakterze partycypacyjnym i przebiegał dwuetapowo.

W etapie pierwszym na spotkaniu z Zespołem ds. Rewitalizacji, radnymi oraz sołtysami zaprezentowano wyniki diagnozy prowadzące do wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

Następnie w **etapie drugim**, z uwagi na ograniczenia związane zarówno z populacją mieszkańców, (którzy mogą zostać objęci programem rewitalizacji), jak i ograniczeniami powierzchni gminy, (która może zostać objęta interwencjami programu) przyjęto, iż kryterium decyzyjnym, w wyznaczeniu obszaru rewitalizacji będzie gęstość zaludnienia w jednostkach analitycznych.

Wyboru takiego dokonano, z uwagi na wytyczne Urzędu Marszałkowskiego, związane z interwencją przede wszystkim w sferze społecznej programu rewitalizacji. Uznano, że najwyższa skuteczność programu rewitalizacji zostanie osiągnięta w jednostce analitycznej o najwyższym poziomie gęstości zaludnienia. Miało to na celu zagwarantowanie jak największego efektu społecznego, realizowanych w ramach procesu rewitalizacji projektów.

Wyznaczając obszar rewitalizacji postępowano zgodnie z wytycznymi i zasadami realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020, które wyraźnie wskazują, że delimitacja obszaru rewitalizacji nie może zajmować ponad 20% powierzchni całkowitej gminy oraz nie może koncentrować na tym terytorium ponad 30% mieszkańców.

Wobec narzuconych ograniczeń, wykorzystując założenia modelu partycypacyjnego procesu przygotowania programu, ustalono z interesariuszami programu rewitalizacji, że obszarem wymagającym interwencji, na poziomie możliwości jakie daje lokalny program rewitalizacji, będzie obszar zawierający się w obszarze zdegradowanych jednostek analitycznych 2. i 3. – patrz tabela 28.

Tabela 28. Obszar rewitalizacji w gminie Mieszkowice

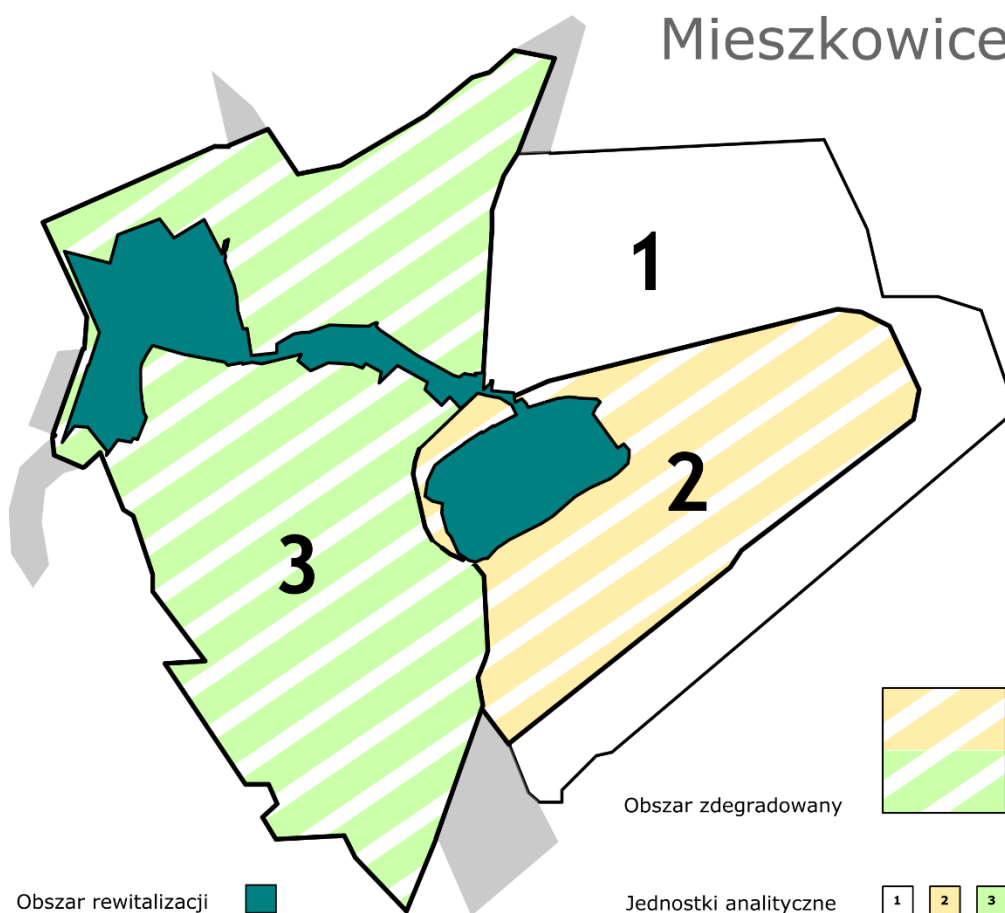
Progowe parametry proponowanego obszaru rewitalizacji spełniające kryteria wytycznych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020		
	Liczba ludności gminy objęta interwencją Programu rewitalizacji	Powierzchnia gminy, na której koncentrować się będzie program rewitalizacji
	max 30%	max 20%
Liczba ludności	29,36%	0,21%
Powierzchnia	2168 km2	0,51 km2
JA 2 CENTRUM		
UL. 1 MAJA		105
UL. MICKIEWICZA		34
UL. DĄBROWSZCZAKÓW		243
UL. CHOPINA		24
UL. GRANICZNA		5
UL. SIENKIEWICZA		478
UL. JANA PAWŁA II		342
UL. SŁOWACKIEGO		155
UL. KAMIENNA		3
UL. KOŚCIELNA		46
UL. OGRODOWA		53
UL. PL.WOLNOSCI		174
UL. RYCERSKA		88
UL. KOSCIUSZKI		205
UL. ZUŁEK WILEŃSKI		22
JA 3 ZACHÓD		
UL. PONIATOWSKIEGO		172
UL. TECHNIKOW		19

Źródło: opracowanie własne.

W delimitacji obszaru rewitalizacji istotnym było również uwzględnienie opinii specjalistów i ekspertów pracujących w gminie Mieszkowice, którzy znając uwarunkowania lokalne przekazywali w trakcie warsztatów doświadczenia z pracy w gminie nad rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców, animacji kulturalnych i edukacji. Wskazali oni miejsca na terenie miasta Mieszkowice, które charakteryzujące się koncentracją problematyki społecznej.

Wybrano ten obszar, na którym zidentyfikowano największe nawarstwienie się niekorzystnych zjawisk o charakterze społecznym, gospodarczym, przestrzenno-infrastrukturalnych. Obszar ten jest zamieszkały przez ponad 29% mieszkańców, co przy relatywnie niewielkim terytorialnie obszarze podejmowanych działań, zapewni wysoki stopień udziału mieszkańców w efektach działań rewitalizacyjnych.

Rysunek 19. Obszar rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

W obszarze rewitalizacji skupione są, istotne dla funkcjonowania całej gminy, funkcje, co dodatkowo spotęguje korzystne efekty działań rewitalizacyjnych i wpłynie na uzyskanie efektów synergii wykraczających poza obszar rewitalizacji. Wpłynie to niewątpliwie na poprawę sytuacji pozostałych, zdiagnozowanych

obszarów zdegradowanych, które ze względów proceduralnych, nie znalazły się w obszarze rewitalizacji.

Kluczowym, zdiagnozowanym w trakcie wywiadów z liderami lokalnymi, problemem występującym w tym obszarze, jest niedostateczna aktywność społeczna samych mieszkańców, w szczególności w zakresie inicjatyw lokalnych. Jest to szczególnie niepokojące, zważywszy na centralny charakter tego obszaru i przestrzenną bliskość placówek kulturalnych, oświatowych i społecznych.

Słabością tego obszaru jest także niekorzystny w opinii mieszkańców, odbiór przestrzeni, w której mieszkają.

Zniszczone elewacje kamienic, nieatrakcyjna przestrzeń rynku, zaśmiecone podwórka, puste przestrzenie po wyburzonych budynkach, zły stan techniczny ulic i chodników, brak placów zabaw itp. wpływają na niską ocenę jakości życia w badanym obszarze.

W wyniku konsultacji społecznych i spotkań warsztatowych udało się zidentyfikować te obiekty/tereny, które wymagają pilnej rewitalizacji – patrz tabela 29.

Tabela 29. Propozycje obiektów/terenów, które wymagają rewitalizacji – wyniki prac warsztatowych

	NAZWA OBIEKTU/TERENU DO REWITALIZACJI
1	ZAGOSPODAROWANIE RYNKU WRAZ Z PRZEBUDOWĄ SCHODÓW W MIESZKOWICACH
2	OBSZAR WZDŁUŻ MURÓW OBRONNYCH
3	REWITALIZACJA MURÓW OBRONNYCH W MIESZKOWICACH
4	OBSZAR BOISKA BETONOWEGO
5	TEREN SZKOŁY PODSTAWOWEJ IM. MIESZKA I
6	DROGI I CHODNIKI W CAŁYM OBSZARZE REWITALIZACJI
7	ROZBUDOWA CMENTARZA W MIESZKOWICACH
8	WYMIANA SIECI WODOCIĄGOWEJ W MIESZKOWICACH
9	TERMOMODERNIZACJA I REMONT OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ ORAZ BUDYNKÓW MIESZKALNYCH W MIESZKOWICACH
10	BUDOWA SIECI KANALIZACYJNEJ (UL. MŁYNARSKA) W MIESZKOWICACH
11	BUDOWA SIECI WODOCIĄGOWEJ PRZY UL. POGODNEJ
12	MODERNIZACJA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W MIESZKOWICACH
13	USPRAWNIENIE FUNKCJONOWANIA ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ W ZAKRESIE INFORMATYZACJI USŁUG
14	BUDOWA SYSTEMU MONITORINGU WIZYJNEGO W CELU POPRAWY BEZPIECZEŃSTWA MIASTA
15	PRZYGOTOWANIE PROJEKTU TECHNICZNEGO NA REMONT KOLEJNYCH CZĘŚCI MURÓW OBRONNYCH

Źródło: opracowanie własne.

Zidentyfikowane obiekty i tereny, znajdują się w obszarze objętym programem rewitalizacji. Obserwowane są w nich wszystkie objawy stanu kryzysowego w wymiarze społecznym, a związane są one z **zanikiem funkcji, jakie pełniły wcześniej lub jakie powinny pełnić w opinii mieszkańców**, oraz w wymiarze infrastrukturalnym – **zły stan techniczny obiektów**.

Zarówno mieszkańcy, jak i użytkownicy tego obszaru, wskazywali na potrzebę „ożywienia rynku”, przywrócenia jego dawnych, społecznych funkcji.

Współcześnie, w opinii mieszkańców, rynek jest nieuporządkowany. Istotnym problemem związanym z obszarem rewitalizowanym, a podnoszonym przez interesariuszy, jest **niska estetyka całej przestrzeni miejskiej**.

W szczególności dotyczy to obszaru ścisłego centrum – który objęty jest działaniami rewitalizacyjnymi. Dziś jest to obszar nieatrakcyjny, pozbawiony funkcji integrującej lokalną społeczność.

Problem ten dotyczy także niezagospodarowanego obszaru wzdłuż murów obronnych, czy terenu starego betonowego boiska. W szczególności dotyczy to przestrzeni ul. Zaulek Wileński, która zamiast stać się wizytówką gminy, jawi się jako obszar szczególnie zdegradowany.

W sercu obszaru rewitalizacji znajduje się szkoła podstawowa, która stać się powinna miejscem integracji nie tylko uczniów, ale także mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Istotnym problemem na obszarze rewitalizacji są **problemy integracyjne mieszkańców** (konflikty na linii starzy-młodzi mieszkańcy), co podkreślali zarówno lokalni eksperci, jak i mieszkańcy. Szczególnie widoczne to było w trakcie spaceru studyjnego. Wykazał on wiele miejsc, które wymagają pilnej interwencji, ze względu na wysoki stopień zdewastowania czy realne zagrożenia związane ze zniszczeniem zachowanego dziedzictwa historycznego. Doskonałym przykładem tego był obszar wzdłuż murów obronnych, czy unikalna baszta obronna.

Wielokrotnie potwierdzano wysokie walory turystyczne i historyczne całego obszaru rewitalizacji, wskazując jednocześnie, że zatraciły on swoje funkcje. Poszczególne podobszary obszaru rewitalizacji, stały się miejscami niebezpiecznymi, zawłaszczonymi przez osoby nadużywające alkoholu i narkotyków, czy też zanieczyszczonymi m.in. rozbitym szkłem, odchodami zwierząt itp.

Infrastruktura techniczna tych miejsc w zasadzie nie istnieje. Obszar jest trudnodostępny dla osób starszych, poruszających się na wózkach, czy rodzin z małymi dziećmi. Brak chodników, zły stan infrastruktury drogowej, uniemożliwia wielu mieszkańcom obszaru rewitalizacji korzystanie z miejskich przestrzeni.

Na całym obszarze zdegradowanym, a w obszarze rewitalizacji w sposób szczególny, widoczna jest **niedostateczna ilość infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, skierowanej w szczególności do dzieci** (np. place zabaw, mini boiska).

W trakcie spotkań z mieszkańcami, wielokrotnie zwracano uwagę na niesatysfakcjonujący stan infrastruktury sanitarnej, potrzebę usprawnienia systemu zaopatrywania mieszkańców w wodę pitną.

Bolączką mieszkańców obszaru rewitalizacji jest także stan techniczny oczyszczalni ścieków i wielu obiektów użyteczności publicznej.

Przeprowadzone wywiady wskazały także na potrzebę usprawnienia relacji na osi urząd – obywatel. W szczególności dotyczy to przewlekłości procedur.

Realizacja LPR, zakłada działania mające na celu przewyższenie zidentyfikowanych problemów, także poprzez wykorzystanie endogenicznego potencjału tego obszaru.

Podsumowując należy stwierdzić, że mimo występowania negatywnych zjawisk, obszar rewitalizacji charakteryzuje się **znacznym potencjałem wewnętrznym oraz posiada istotne znaczenie dla rozwoju całej gminy.**

Obszar ten pełni rolę centrum administracyjnego, usługowo-handlowego i kulturalnego o dużym znaczeniu dla całej gminy. W granicach obszaru zlokalizowane są obiekty użyteczności publicznej, pełniące szereg ważnych dla mieszkańców funkcji.

5.1. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI

W rozdziale przedstawiono wnioski płynące z przeprowadzonej, przy współudziale ekspertów zewnętrznych oraz interesariuszy z terenu całej gminy, pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji w gminie Mieszkowice.

Ocenę skali koncentracji negatywnych zjawisk oparto na danych pozyskanych od Urzędu Gminy, Powiatowego Urzędu Pracy, Urzędu Skarbowego, statystyk Komendy Powiatowej Policji, danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz statystyk publicznych pochodzących m.in. z Banku Danych Lokalnych GUS.

Pogłębiona analiza sytuacji, w której znajduje się obszar rewitalizacji, możliwa była dzięki przeprowadzonym badaniom wśród mieszkańców gminy Mieszkowice. Niezwykle cenne okazały się wnioski płynące z badań jakościowych (wywiady indywidualne z przedstawicielami Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, stowarzyszeń funkcjonujących na terenie gminy oraz przedstawicielem lokalnej społeczności).

Punktem wyjścia do dokonania pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji było stwierdzenie, że jest to obszar szczególnie cenny dla całej gminy, posiadający walory historyczne, turystyczne oraz potencjał społeczny i gospodarczy w którym możliwe są zmiany.

Cały obszar rewitalizacji ze względów administracyjnych stanowi centrum gminy Mieszkowice. Uwarunkowania historyczne powodują, że stanowi on o kulturowym dziedzictwie gminy, a nawet regionu. Duże zagęszczenie ludności na tym obszarze, wskazuje na wagę problemów społecznych, które na nim występują.

Wszystkie te przesłanki ugruntowały przeświadczenie Zespołu ds. Rewitalizacji, że obszar rewitalizowany został wybrany w sposób prawidłowy i wymaga pilnych działań w zakresie wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego. Działania rewitalizacyjne powinny utrzymać główne funkcje pełnione przez ten obszar.

Obszar wybrany do rewitalizacji składa się z kilku części, które pełniły zróżnicowane funkcje gospodarcze i społeczne oraz zamieszkiwane były przez zróżnicowane grupy ludności. Dla lepszego poznania problemów charakterystycznych dla tego obszaru, niezbędne były pogłębione analizy.

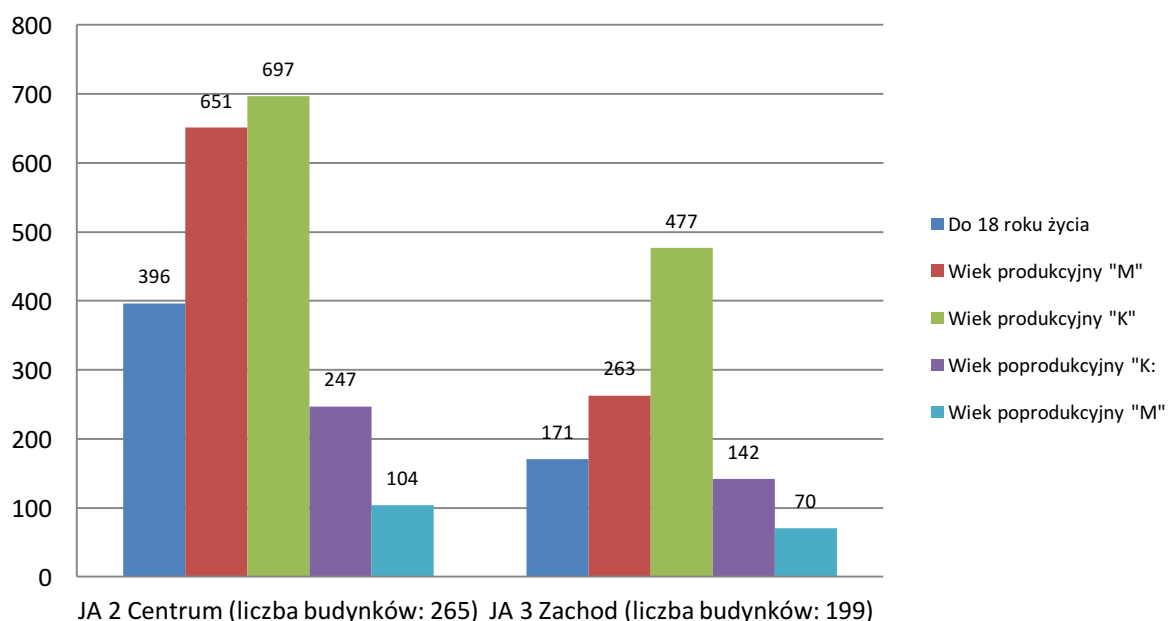
Dokonując pogłębionej charakterystyki negatywnych zjawisk koncentrujących się na terenie wyznaczonym jako wymagającym rewitalizacji, przedstawiono kluczowe ze względu na problematykę rewitalizacji sfery tj.:

- SPOŁECZNA
- GOSPODARCZA
- PRZESTRZENNO-INFRASTRUKTURALNA.

5.2. POGŁĘBIONA DIAGNOZA - SFERA SPOŁECZNA

W 2016 roku obszar rewitalizacji zamieszkiwało 2168 osób co stanowi 29,36 % ludności gminy. Gęstość zaludnienia w tym obszarze wynosi ponad 1887 osób na km² i jest najwyższa na terenie całej gminy. Wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji przeważają osoby w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Wykres 10. Struktura mieszkańców w obszarze rewitalizacji w 2016

Źródło: opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę pozostałe charakterystyki demograficzne podobszaru, należy zauważyć, że łączna liczba ludności systematycznie spadała w okresie od 2014 do 2016 r., co jest charakterystyczne również dla całego obszaru gminy. Głównymi problemami w tym zakresie było ujemne saldo migracji i niski ujemny przyrost naturalny.

Analizując różnicę między liczbą mieszkańców w 2014 i 2016 roku, wyraźnie widać niekorzystną tendencję związaną ze zmniejszającą się liczbą mieszkańców tego terenu.

Tabela 30. Korzystający z opieki społecznej w obszarze rewitalizacji

	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 1 TYS. LUDNOŚCI
UL 1 MAJA	4,77
UL MICKIEWICZA	1,91
UL. DĄBROWSZCZAKÓW	19,09
UL. CHOPINA	4,30
UL. GRANICZNA	0,00
UL. SIENKIEWICZA	24,34
UL. JAGIELLOŃSKA	1,43
UL. JANA PAWŁA II	4,30
UL. SŁOWACKIEGO	5,73
UL. KAMIENNA	0,00
UL. KOŚCIELNA	2,39
UL. OGRODOWA	4,30
PL. WOLNOŚCI	1,91
UL. RYCERSKA	3,82
UL. KOŚCIUSZKI	13,37
UL. ZAUŁEK WILEŃSKI	0,48
UL. PONIATOWSKIEGO	10,69
UL. TECHNIKÓW	0,00

Źródło: opracowanie własne.

Istotnym wskaźnikiem, obrazującym skalę problemów społecznych na badanym terytorium, jest liczba osób korzystająca z pomocy społecznej. Duża ilość osób objęta tą formą pomocy sugeruje, że na danym obszarze mamy do czynienia z kumulacją wielu niekorzystnych zjawisk.

Rysunek 20. Zniszczone elewacje kamienic w obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Analiza problemów społecznych występujących w obszarze rewitalizowanym wykazała, że największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkuje przy ulicach: Sienkiewicza, Dąbrowszczaków, Kościuszki, Poniatowskiego. Jednocześnie jest to teren zamieszkiwany przez statystycznie najbiedniejszą część mieszkańców całej gminy.

O zamożności mieszkańców obszaru, a jednocześnie w sposób pośredni o problemach społeczności lokalnej, świadczą dane dotyczące ilości osób korzystających z opieki społecznej w formie zasiłki stałego.

Tabela 31. Zasiłek stały

	ZASIŁEK STAŁY NA 1000 MIESZKAŃCÓW
UL 1 MAJA	0,48
UL MICKIEWICZA	0,95
UL. DĄBROWSZCZAKÓW	2,86
UL. CHOPINA	0,00
UL. GRANICZNA	0,00
UL. SIENKIEWICZA	3,34
UL. JAGIELLOŃSKA	0,95

UL. JANA PAWŁA II	0,48
UL. SŁOWACKIEGO	0,95
UL. KAMIENNA	0,00
UL. KOŚCIELNA	0,48
UL. OGRODOWA	1,43
PL. WOLNOSCI	1,43
UL. RYCERSKA	0,48
UL. KOSCIUSZKI	2,39
UL. ZUŁEK WILEŃSKI	0,48
UL. PONIATOWSKIEGO	3,56
UL. TECHNIKÓW	0,00

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku obszaru rewitalizowanego, często wskazywanym problemem społecznym był alkoholizm i inne obciążenia społeczne, które niekorzystnie wpływają na poziom bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji. Wywiady z mieszkańcami i konsultacje społeczne wskazywały, iż problem ten z różnym nasileniem dotyka wiele obszarów gminy. Jednocześnie, najczęściej w tym kontekście odnoszono się do sytuacji panującej w obszarze centrum miasta. Celowym było więc określenie obszaru, w którym statystycznie najwięcej jest ujawnionych przestępstw i wykroczeń.

Tabela 32. Liczba przestępstw i wykroczeń w obszarze rewitalizacji

	LICZBA PRZESTĘPSTW NA 1000 MIESZKAŃCÓW	LICZBA WYKROCZEŃ NA 1000 MIESZKAŃCÓW
UL. 1 MAJA	0,95	0,00
UL. MICKIEWICZA	0,00	2,86
UL. DĄBROWSZCZAKÓW	2,39	0,00
UL. CHOPINA	0,00	0,00
UL. GRANICZNA	0,00	0,00
UL. SIENKIEWICZA	0,95	0,00
UL. JAGIELLOŃSKA	0,48	0,48
UL. JANA PAWŁA II	2,39	1,91
UL. SŁOWACKIEGO	2,39	16,23
UL. KAMIENNA	0,00	0,00
UL. KOŚCIELNA	0,00	0,00
UL. OGRODOWA	0,48	0,48
PL. WOLNOSCI	1,43	7,64

UL. RYCERSKA	0,00	0,00
UL. KOŚCIUSZKI	2,86	0,00
UL. ZUŁEK WILEŃSKI	0,00	0,00
UL. PONIATOWSKIEGO	2,67	17,81
UL. TECHNIKÓW	0,89	0,00

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone analizy w sposób jednoznaczny wykazały, że najniebezpieczniejszym obszarem jest ciąg ulic: Jana Pawła II, Poniatowskiego Słowackiego, Kościuszki i Dąbrowszczaków. Pod względem stwierdzonych wykroczeń najmniej bezpieczne było ściśle centrum Mieszkowic – Plac Wolności. Co sugeruje, że właściwie określono obszar wymagający rewitalizacji.

Zważywszy na fakt, że realizacja procesu rewitalizacji przyniesie ma długofalowe korzystne skutki. Celowym było wybranie także takiego obszaru do rewitalizacji, który zamieszkały jest przez dużą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela 33. ODSETEK OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM

	ODSETEK OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM
UL 1 MAJA	0,81
UL MICKIEWICZA	0,33
UL. DĄBROWSZCZAKÓW	2,58
UL. CHOPINA	0,38
UL. GRANICZNA	0,05
UL. SIENKIEWICZA	4,30
UL. JAGIELLOŃSKA	1,00
UL. JANA PAWŁA II	2,86
UL. SŁOWACKIEGO	1,48
UL. KAMIENNA	0,05
UL. KOŚCIELNA	0,43
UL. OGRODOWA	0,48
PL. WOLNOSCI	1,10
UL. RYCERSKA	0,86
UL. KOŚCIUSZKI	1,86
UL. ZUŁEK WILEŃSKI	0,33
UL. PONIATOWSKIEGO	2,32
UL. TECHNIKÓW	0,36

Źródło: opracowanie własne.

Doświadczenia z zakresu wdrażania projektów rewitalizacyjnych w Polsce i na świecie są bardzo podobne. Bez zaangażowania młodzieży w działania rewitalizacyjne, nie można liczyć na ich sukces⁶.

Dlatego też skuteczna rewitalizacja obszarów zdegradowanych wymaga uczestnictwa w tym trudnym procesie najmłodszych mieszkańców. Stąd dokonano analizy, w których częściach obszaru rewitalizowanego zamieszkuje największy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. Okazało się, że najwięcej osób w wieku przedprodukcyjnym w obszarze rewitalizacji mieszka w obszarze ulic: Dąbrowszczaków, Sienkiewicza, Jana Pawła II. Jest to obszar, który w poprzednich analizach okazał się jednocześnie najmniej bezpieczny i najbiedniejszy.

5.3. POGŁĘBIONA DIAGNOZA - SFERA GOSPODARCZA

Analiza struktury gospodarczej obszaru rewitalizacji wykazała, że obszarem o najbardziej rozwiniętej aktywności gospodarczej w Gminie Mieszkowice, nie jest miasto Mieszkowice. Pod tym względem najbardziej aktywni są mieszkańcy obszarów wiejskich. Jednak jeśli będziemy rozpatrywać liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w liczbach bezwzględnych to najwięcej ich znajduje się w samym mieście Mieszkowice.

Jednakże przeprowadzone badania wskazują, że nadal pod tym względem spory niewykorzystany potencjał. Szczególnie widoczne jest to w obszarze objętym rewitalizacją. Wynika to przede wszystkim z tego, iż jako ściśle centrum miasta, skupia w sobie najwięcej funkcji o charakterze usługowym, co może wpływać na rozwój drobnych przedsiębiorców. Potencjał turystyczny obszaru rewitalizacji, jest także szansą na rozwój różnorodnych form aktywności ekonomicznej mieszkańców tego obszaru.

Położenie w centralnej części miasta, dostęp do atrakcji turystycznych a zarazem skupienie dużej liczby ludności na stosunkowo niewielkim obszarze, jest potencjalnym atutem obszaru rewitalizacji.

Spotkania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji w szczególności z lokalnym przedsiębiorcami, potwierdziły że rewitalizacja przestrzeni centrum miasta może przyczynić się do poprawy kondycji obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy.

⁶ Warto tu zwrócić uwagę na sukces procesu rewitalizacji prowadzonego w gdyńskiej Chyloni,

Jednym z przejawów przedsiębiorczości społeczności lokalnych, jest liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten obrazuje aktywność społeczeństwa w samodzielnym rozwiązywaniu własnych problemów ekonomicznych.

W obszarze objętym rewitalizacją, największą aktywność gospodarczą skupiona była wzdłuż ulic Jana Pawła II, Jagiellońskiej i Słowackiego.

Tabela 34. Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą

	LICZBA MIESZKAŃCÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA 100 LUDNOŚCI
UL 1 MAJA	2,39
UL MICKIEWICZA	3,82
UL. DĄBROWSZCZAKÓW	8,11
UL. CHOPINA	0,48
UL. GRANICZNA	1,43
UL. SIENKIEWICZA	9,07
UL. JAGIELLOŃSKA	10,02
UL. JANA PAWŁA II	13,84
UL. SŁOWACKIEGO	10,98
UL. KAMIENNA	0,95
UL. KOŚCIELNA	2,39
UL. OGRODOWA	0,48
PL. WOLNOŚCI	7,16
UL. RYCERSKA	0,48
UL. KOSCIUSZKI	9,07
UL. ZUŁEK WILEŃSKI	0,00
UL. PONIATOWSKIEGO	20,48
UL. TECHNIKÓW	1,78

Źródło: opracowanie własne.

Istotnym czynnikiem, który spowalnia rozwój gospodarczy obszaru rewitalizowanego, a jednocześnie stać się może atutem w przyszłości, jest poziom bezrobocia rejestrowanego na tym obszarze. W szczególności dotyczy to liczby osób bezrobotnych nie posiadających żadnych kwalifikacji.

Poziom bezrobocia na obszarze rewitalizacji, w porównaniu z innymi obszarami zdegradowanymi, jest wysoki, a dodatkowo blisko **1/3 bezrobotnych to osoby nie posiadające żadnych kwalifikacji i doświadczenia.**

Tabela 35. Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych

	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH BEZ KWALIFIKACJI I DOŚWIADCZENIA W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH
UL 1 MAJA	0,40
UL MICKIEWICZA	0,00
UL. DĄBROWSZCZAKÓW	0,21
UL. CHOPINA	brak danych
UL. GRANICZNA	brak danych
UL. SIENKIEWICZA	0,33
UL. JAGIELLOŃSKA	0,00
UL. JANA PAWŁA II	0,12
UL. SŁOWACKIEGO	0,00
UL. KAMIENNA	brak danych
UL. KOŚCIELNA	0,20
UL. OGRODOWA	0,25
PL. WOLNOSCI	0,33
UL. RYCERSKA	0,17
UL. KOSCIUSZKI	0,38
UL. ZUŁEK WILEŃSKI	1,00
UL. PONIATOWSKIEGO	1,00
UL. TECHNIKÓW	0,00

Źródło: opracowanie własne.

Zaistnienie tych osób na rynku pracy, jest wysoce problematyczne. Uznać je należy, za w dużej mierze wykluczone z życia społeczno-gospodarczego gminy. Ta grupa bezrobotnych, jest jedną z najtrudniejszych do aktywizacji, przez służby powiatowego urzędu pracy. Dlatego też wydaje się, że niezbędne jest podjęcie działań aktywizujących bezrobotnych, tak aby zachęcić ich do zdobycia stosownego wykształcenia i doświadczenia, zgodnego z oczekiwaniami rynku pracy.

5.4. POGŁĘBIONA DIAGNOZA - SFERA PRZESTRZENNA I INFRASTRUKTURALNA

Dokonując wyboru obszaru rewitalizacji, a następnie realizując proces zawiązany z pogłębioną analizą uwarunkowań przestrzennych i infrastrukturalnych, postępowano zgodnie z art. 9 rozdziału 3. Ustawy o rewitalizacji z dn. 9 października.

W zgodzie z jej zapisami, analizę obszaru zdegradowanego w wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym należy przeprowadzić z uwzględnieniem takich zagadnień jak: niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakości terenów publicznych.

W przypadku gminy Mieszkowice wielokrotnie wskazywanym przez mieszkańców problemem była niska estetyka obszaru rewitalizowanego. Dotyczyło to zarówno zniszczonych elewacji kamienic, braku wygodnych chodników, setek anten telewizyjnych niszczących elewacje budynków czy rozproszonych emisji.

Rysunek 21. Elewacje budynków w obszarze rewitalizacji oszpecone antenami tv

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 22. Zaniedbane podwórka w obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 23. Zaniedbane kamienice w przestrzeni rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Obserwacje i prowadzone wywiady wskazują, że obszar rewitalizacji, obejmuje swoim zasięgiem najbardziej intensywnie wykorzystywaną część przestrzeni miejskiej w Mieszkowicach.

Rysunek 24. Wymagający rewitalizacji obszar sportowo-rekreacyjny (betonowe boisko)

Źródło: opracowanie własne.

Centralną część obszaru obejmuje rynek oraz tereny do niego przyległe. Obszar charakteryzuje się zwartą zabudową śródmiejską. Jest to obszar o rozwiniętych funkcjach administracyjnych (Urząd Gminy), kulturalnej, usługowej (sklepy, punkty usługowe) i mieszkaniowej.

Na podstawie przeprowadzonej wizji lokalnej i prowadzonych konsultacji z mieszkańcami zidentyfikowano następujące negatywne zjawiska przestrzenne:

- Niska estetyka rynku;
- Zły stan techniczny budynków wokół rynku i w całym obszarze rewitalizacji;
- Występowanie niezagospodarowanych, pustych działek po zburzonych budynkach, które psują estetykę całego obszaru rewitalizacji;
- Problemy związane ze zwiększonym natężeniem ruchu komunikacyjnego w obrębie rynku, co wpływa na pogorszenie komfortu i życia mieszkańców kamienic oraz użytkowników przestrzeni;
- Niska estetyka elewacji niektórych budynków;
- Zły stan techniczny chodników, podwórek;

- Niedostateczny stan zagospodarowania obiektów sportowo-rekreacyjnych (betonowe boisko);
- Brak zagospodarowanej przestrzeni przyjaznej mieszkańcom w postaci parków, ławeczek, podjazdów itp.

Dokonanie analizy w zakresie estetyki budynków jest trudnym zadaniem. Dlatego przyjęto, że w pewnym stopniu problematyka niskiej estetyki elewacji budynków znajduje odzwierciedlenie w fakcie czy budynki poddane zostały procesowi termomodernizacji. Proces ten związany jest m.in. z odnawianiem ścian zewnętrznych, co sprzyja podniesieniu estetyki samego budynku, jak i obszaru.

Tabela 36. Udział budynków poddanych termomodernizacji

	UDZIAŁ BUDYNKÓW PODDANYCH TERMOMODERNIZACJI DO OGÓLNEJ LICZBY BUDYNKÓW
UL 1 MAJA	0,10
UL MICKIEWICZA	0,00
UL. DĄBROWSZCZAKÓW	0,06
UL. CHOPINA	0,00
UL. GRANICZNA	0,00
UL. SIENKIEWICZA	0,02
UL. JAGIELLOŃSKA	0,00
UL. JANA PAWŁA II	0,00
UL. SŁOWACKIEGO	0,11
UL. KAMIENNA	0,00
UL. KOŚCIELNA	0,00
UL. OGRODOWA	0,00
PL. WOLNOŚCI	0,08
UL. RYCERSKA	0,00
UL. KOSCIUSZKI	0,00
UL. ZUŁEK WILEŃSKI	0,00
UL. PONIATOWSKIEGO	0,02
UL. TECHNIKÓW	0,00

Źródło: opracowanie własne.

Niestety w przypadku obszaru rewitalizacji tylko niewielka część budynków objęta została procesem termomodernizacji. Przeprowadzone badania wykazały, iż w przypadku wielu ulic żaden z budynków nie był termomodernizowany.

Rysunek 25. Wymagający rewitalizacji budynek Szkoły Podstawowej im. Mieszka I

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 26. Ulica Jana Pawła II – zniszczone elewacje kamienic

Źródło: opracowanie własne.

Termomodernizacja, poza walorami estetycznymi, wiąże się jednak przede wszystkim z uzyskaniem korzystnych efektów środowiskowych i ekonomicznych. Niewątpliwie w obszarze rewitalizacji niezbędne są inwestycje w tym zakresie, co wpłynie korzystnie na środowisko naturalne, w tym przede wszystkim na jakość powietrza.

Analiza dostępności do usług i przestrzeni publicznych wykazała, że w przypadku dostępności do kultury, obszar rewitalizacji wypada najlepiej na tle całej gminy. To tu zlokalizowany jest dom kultury, muzeum regionalne, biblioteka.

Tabela 37. Dostępność do wybranych usług i przestrzeni publicznych

LP.	NAZWA WSKAŹNIKA	POZIOM DOSTĘPNOŚCI
1.	DOSTĘPNOŚĆ DO OŚRODKÓW KULTURY	DOBRA
2.	DOSTĘPNOŚĆ DO INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ	OGRANICZONA
3.	DOSTĘPNOŚĆ DO ŻŁOBKÓW I PRZEDSZKOLI	PRZECIĘTNA

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzona diagnoza obszaru rewitalizacji wykazała, że charakteryzuje się on mocno zróżnicowaną sytuacją w zakresie stanu technicznego infrastruktury. Są na nim zlokalizowane nowe obiekty (boisko – Orlik), jak i zniszczone kamienice czy wręcz puste przestrzenie po zburzonych budynkach.

Rysunek 27. Zaulek Wileński – obszar szczególnie cenny jako miejsce spotkań mieszkańców

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone badania ankietowe, wizyty studyjne i konsultacje z mieszkańcami wskazują, że do głównych problemów w sferze technicznej, należy zaliczyć zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, zły stan chodników i ulic.

Przez gminę przebiegają ważne szlaki komunikacyjne, łączące Szczecin z południem kraju oraz Mieszkowice z granicą zachodnią państwa. Mieszkowice są

ważnym węzłem komunikacyjnym w gminie, co oznacza że znaczna część ruchu drogowego o charakterze lokalnym i tranzytowym przechodzi przez samo miasto. Znajduje to swoje odzwierciedlenie także w obszarze rewitalizacji, w którym mamy do czynienia z drogami gminnymi i powiatowymi. Utrudnia to prawidłowe zarządzanie infrastrukturą drogową w obszarze rewitalizacji.

Zdecydowana większość ulic w mieście stanowi zabytkowy układ przestrzenny. Listę ulic z obszaru objętego rewitalizacją, z podziałem na rodzaje dróg, ze wskazaniem na liczbę budynków, w tym zabytkowych obiektów, przedstawia poniższa tabela i rysunek.

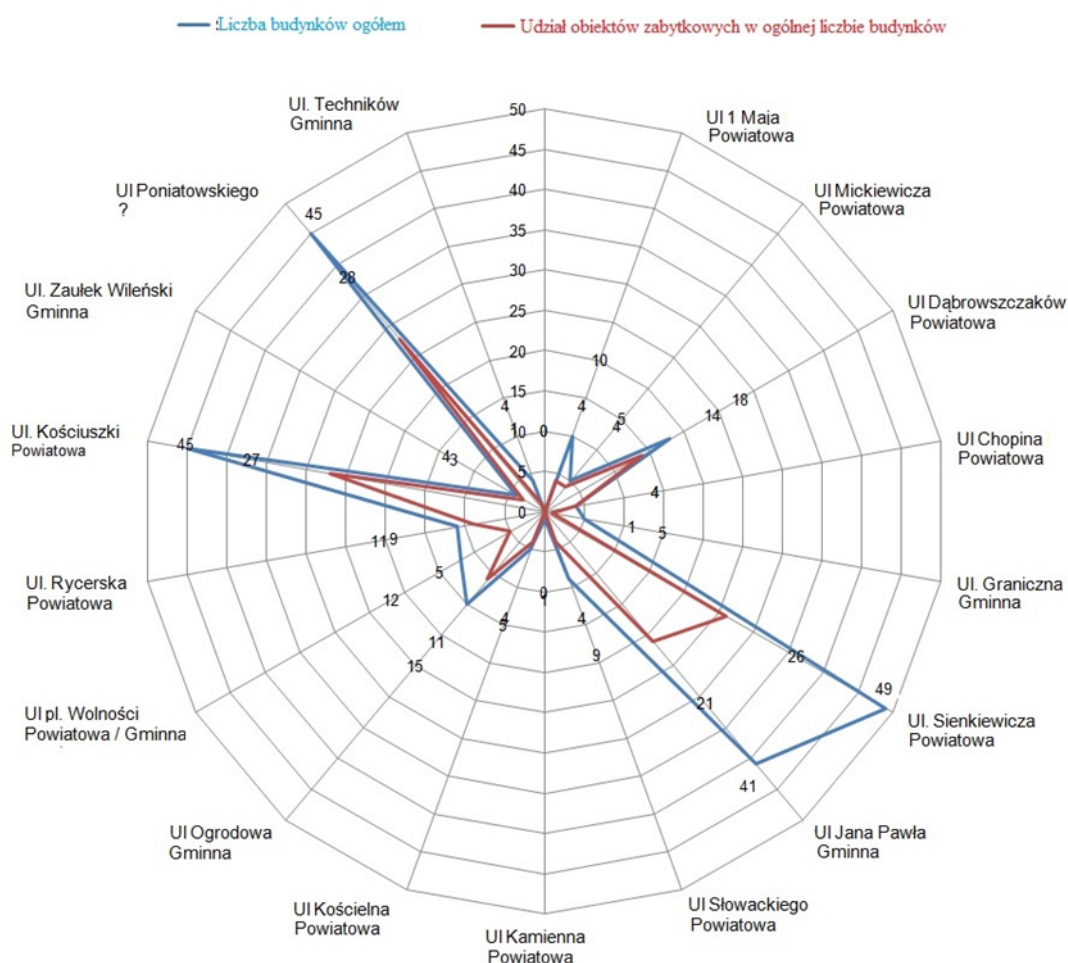
Tabela 38. Mieszkowice: ulice objęte rewitalizacją z podziałem na drogi powiatowe i gminne (2016 r.)

NAZWY ULIC	DROGA	LICZBA BUDYNKÓW	
		OGÓŁEM	ZABYTKOWYCH
UL 1 MAJA	POWIATOWA	10	4
UL MICKIEWICZA	POWIATOWA	5	4
UL DĄBROWSZCZAKÓW	POWIATOWA	18	14
UL CHOPINA	POWIATOWA	4	4
UL. GRANICZNA	GMINNA	5	1
UL. SIENKIEWICZA	POWIATOWA	49	26
UL JANA PAWŁA II	GMINNA	41	21
UL SŁOWACKIEGO	POWIATOWA	9	4
UL KAMIENNA	POWIATOWA	1	0
UL KOŚCIELNA	POWIATOWA	5	4
UL OGRODOWA	GMINNA	15	11
UL PL. WOLNOŚCI	POWIATOWA / GMINNA	12	5
UL. RYCERSKA	POWIATOWA	11	9
UL. KOŚCIUSZKI	POWIATOWA	45	27
UL. ZAUŁEK WILEŃSKI	GMINNA	4	3
UL PONIATOWSKIEGO	GMINNA	45	28
UL. TECHNIKÓW	GMINNA	4	1

Źródło: UM w Mieszkowicach.

Rysunek 28. Zabudowa w Mieszkowicach w obszarze rewitalizacji

Zabudowa Mieszkowic wg ulic objętych rewitalizacją ze wskazaniem rodzaju drogi

Źródło: opracowanie własne.

Obszar objęty procesem rewitalizacji cechuje się najwyższym w gminie wskaźnikiem gęstości zaludnienia. Jakość życia jego mieszkańców, warunkowana jest stanem infrastruktury technicznej, która w opinii respondentów wymaga podjęcia pilnych prac inwestycyjnych.

Ważnym, nadal nie rozwiązany, problem w Mieszkowicach jest problem azbestu. W niektórych częściach miasta znaczna ilość budynków mieszkalnych i gospodarczych nadal pokryta jest płytami azbestowymi. Stwarzają one realne zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. Indagowani w tej sprawie mieszkańcy obszaru rewitalizacji, są w pełni świadomi zagrożeń z tym związanych. Jednocześnie wskazują, że istotną barierą w rozwiązaniu problemu azbestu w obszarze rewitalizacji są wysokie koszty jego zastąpienia innymi materiałami.

Tabela 39. Problem azbestu w obszarze rewitalizacji

	AZBEST DO USUNIĘCIA DO LICZBY BUDYNKÓW
ul 1 Maja	0,00
ul Mickiewicza	0,00
ul. Dąbrowszczaków	0,00
ul. Chopina	0,00
ul. Graniczna	0,00
ul. Sienkiewicza	10,00
ul. Jagiellońska	2,35
ul. Jana Pawła II	0,00
ul. Słowackiego	0,00
ul. Kamienna	0,00
ul. Kościelna	0,00
ul. Ogrodowa	13,80
pl. Wolności	1,25
ul. Rycerska	2,73
ul. Kościuszki	30,20
ul. Zaułek Wileński	12,00
UL. PONIATOWSKIEGO	18,71
UL. TECHNIKÓW	0,00

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 40. Infrastruktura w obszarze rewitalizacji

NAZWY ULIC / RODZAJ DROGI	PUNKTY OŚWIETLENIOWE	BUDYNKI			
		OGÓŁEM	ZABYTKI	OCIEPLONE	ZAWARTOŚĆ AZBESTU (M2)
UL 1 MAJA / POWIATOWA	-	10	4	1	-
UL MICKIEWICZA / POWIATOWA	16	5	4	-	-
UL DĄBROWSZCZAKÓW / POWIATOWA	-	18	14	1	-
UL CHOPINA / POWIATOWA	-	4	4	-	-
UL. GRANICZNA / GMINNA	-	5	1	-	-

UL. SIENKIEWICZA / POWIATOWA	-	49	26	1	490
UL JANA PAWŁA / GMINNA	-	41	21	-	73
UL SŁOWACKIEGO / POWIATOWA	-	9	4	1	-
UL KAMIENNA / POWIATOWA	-	1	0	-	-
UL KOŚCIELNA / POWIATOWA	-	5	4	-	-
UL OGRODOWA / GMINNA	-	15	11	-	207
UL PL. WOLNOŚCI / POWIATOWA I GMINNA	-	12	5	1	15
UL. RYCERSKA / POWIATOWA	-	11	9	-	30
UL. KOŚCIUSZKI / POWIATOWA	51	45	27	-	1359
UL. ZAULEK WILEŃSKI / GMINNA	-	4	3	-	48
UL PONIATOWSKIEGO / -GMINNA	25	45	28	1	842
UL. TECHNIKÓW / GMINNA	-	4	1	-	-

Źródło: UM w Mieszkowicach.

W przestrzeni rewitalizacji znajduje się kilka opuszczonych, niszczących budynków czy pustych przestrzeni po zburzonych obiektach. Burzy to niewątpliwie wizerunek miasta, jako atrakcyjnego turystycznie i pielęgnującego swoje historyczne dziedzictwo.

Rysunek 29. Chaotyczna zabudowa w obszarze rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Problemy natury technicznej występują także w szczególnie cennych turystycznie obiektach i na terenach w obszarze rewitalizacji. Dotyczy to przede wszystkim zabytkowych murów miejskich i terenu wokół nich.

Rysunek 30. Mury miejskie i ich otoczenie w Mieszkowicach

Źródło: opracowanie własne.

Przedmiotem pogłębianych badań dotyczących sytuacji, w której znalazł się obszar rewitalizowany, były konsultacje i wywiady z interesariuszami.

Pozwoliły one zidentyfikować główne przyczyny degradacji obszaru rewitalizowanego. Wyniki tych badań zostały zestawione w tabeli 41. Zawiera ona także rekomendacje, zgłaszane przez respondentów, a dotyczące potencjalnych działań służących wyprowadzeniu tego obszaru ze stanu kryzysowego.

Tabela 41. Przyczyny degradacji obszaru

LP.	GŁÓWNA PRZYCZYNA W OPINII RESPONDENTÓW	UWAGI I REKOMENDACJE ORAZ SUGESTIE
1.	ZŁY STAN ESTETYCZNY OTOCZENIA	Projekt termomodernizacji budynków w obszarze rewitalizacji wpłynie na poprawę estetyki elewacji.
2.	DYSFUNKCJE SPOŁECZNE (NP.: ALKOHOLIZM, PRZEMOC I INNE)	Rozwój projektów skierowanych do osób wykluczonych społecznie.

3.	ZŁY STAN BUDYNKÓW	Niezbędne są inwestycje zmierzające do poprawy jakości przestrzeni, w której mieszkają ludzie.
4.	ZŁY STAN DRÓG I CHODNIKÓW	Niezbędne są inwestycje w budowę i odbudowę przyjaznej mieszkańcom infrastruktury.
5.	SŁABA AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW	• brak zaufania interesariuszy wobec wybieranych włodarzy, • bierność obywatelska
6.	MAŁA DOSTĘPNOŚĆ ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH (KOMUNALNYCH)	• komunalne budownictwo mieszkaniowe
7.	ZŁY STAN ZABYTEKÓW	Mury miejskie, obszar rynku – niezbędne są działania zmierzające do przywrócenia im funkcji reprezentacyjnych i integrujących lokalną społeczność. .
8.	ZANIECZYSZCZONE ŚRODOWISKO	• rozproszone emisje • inwestycje w termomodernizację
9.	UBÓSTWO	• rozwijanie przedsiębiorczości mieszkańców • poszukiwanie inwestorów
10.	PRZESTĘPCZOŚĆ	Projekty skierowane do ludzi młodych. Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców. Działania prewencyjne w zakresie uzależnień.

Źródło: opracowanie własne.

Wnioski z pogłębionej diagnozy

Z przeprowadzonej pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji, w oparciu o wybrane zjawiska społeczne, gospodarcze, przestrzenne i infrastrukturalne w obszarze rewitalizacji wynika, że przede wszystkim należy zadbać o:

- Zaufanie między gminą a interesariuszami oraz między grupami osób reprezentujących gminę i interesariuszami. Pozwoli to na zdrową komunikację i wymianę poglądów, a w rezultacie na optymalizację efektów tych działań i aktywności, które są wpisane w potencjał osób stanowiących lokalną społeczność;
- Wzmocnienie i wspieranie aktywnych organizacji pozarządowych, wyszukiwanie i promowanie oddolnych inicjatyw mieszkańców;
- Wzrost aktywności ekonomicznej mieszkańców. Pauperyzacja społeczności obszaru rewitalizacyjnego, której wskaźnikiem jest ilość osób korzystających z różnych form pomocy społecznej, jest ważnym problemem społeczności lokalnej. Niski poziom aktywności ekonomicznej powoduje, że w obszarze

rewitalizowanym nastąpiła kumulacja niekorzystnych zjawisk społeczno-gospodarczych;

- Tworzenie warunków dla zwiększenia się liczby mieszkańców w obszarze rewitalizowanym i całej gminie. Depopulacja jest kluczowym problemem w gminie Mieszkowice. W szczególny sposób dotyka ona obszaru rewitalizacji;
- Ważnym społecznie problemem w obszarze rewitalizacji jest starzenie się społeczeństwa, co wraz z nasiloną migracją stwarza niezwykle trudną sytuację na rynku pracy. Istotne jest podjęcie działań, które zatrzymają migrację i spowodują wzrost atrakcyjności obszaru rewitalizowanego dla nowych mieszkańców;
- Zbudowanie infrastruktury dla młodych rodzin, zwłaszcza w kontekście wykreowania w obszarze rewitalizacji przestrzeni i warunków dla nowych i młodych mieszkańców;
- Poprawę estetyki i bezpieczeństwa w obrębie rynku, a także na obszarze całego obszaru poddanego rewitalizacji;
- Stworzenie warunków dla rozwoju turystycznego obszaru rewitalizacji, poprzez stworzenie spójnego produktu turystycznego, obejmującego bogactwo kulturowe obszaru rewitalizacji;
- Wykreowanie nowej jakości miejsca spotkań i aktywności mieszkańców obszaru rewitalizacji jak i całej gminy (rynek).
- Zadbanie o przestrzeń publiczną, która powinna być przyjazna i dostępna dla wszystkich, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych;
- Poprawę stanu technicznego budynków komunalnych i prywatnych. Zniszczone elewacje i podwórka niekorzystnie wpływają na wizerunek obszaru rewitalizowanego;
- Zadbanie o przestrzeń wokół istotnych dla obszaru rewitalizowanego miejsc i budowli;
- Wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nieestetycznych reklam, dziesiątek anten przytwierdzonych do elewacji budynków itp.

ROZDZIAŁ VI CELE OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE REWITALIZACJI WRAZ Z ODPOWIADAJĄCYMI IM KIERUNKAMI DZIAŁAŃ

6.1. MISJA I WIZJA

Wizja stanowi obraz pożądanego stanu obszaru rewitalizowanego, jaki społeczność lokalna chce osiągnąć na koniec wdrażania programu rewitalizacji w Gminie Mieszkowice.

Przeprowadzone badania wykazały, że w opinii mieszkańców, proponowany obszar rewitalizacji nie posiada jednolitego, spójnego programu działań naprawczych. Dlatego respondentom rewitalizacja kojarzy się przede wszystkim z punktowymi zmianami, związanymi głównie z doraźnym zapobieganiem niszczenia form materialnych.

Brak spójności w postrzeganiu przyszłości obszaru rewitalizowanego powoduje sytuację, w której interesariusze nie zauważają wielu potencjalnych korzyści, wynikających z synergii projektów w ramach procesu rewitalizacji jak np.: tworzenie nowych miejsc pracy, zainicjowanie pozytywnych trendów demograficznych itp.

Tworząc wizję rewitalizacji myślano o różnych grupach interesariuszy, którzy będą adresatami planowanych zmian na tym obszarze.

Najważniejszymi grupami/beneficjentami rewitalizacji będą:

- ☐ Wszyscy mieszkańcy gminy Mieszkowice – zarówno ci z centrum, jak i pracujący w nim, uczący się i spędzający na tym terenie wolny czas,
- ☐ Firmy, instytucje i organizacje społeczne, które chcą inwestować i działać na obszarze rewitalizacji,
- ☐ Przyjezdni, pracujący, uczący się lub korzystający z atrakcji zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji.

WIZJA ROZWOJU OBSZARU REWITALIZACJI

„Obszar rewitalizacji staje się atrakcyjną, nawiązującą do dziedzictwa historyczno-kulturowego, otwartą i przyjazną przestrzenią tworzącą dobre warunki życia różnych pokoleń jego mieszkańców.”

Mając na uwadze specyfikę obszaru rewitalizacji i procesów rewitalizacyjnych, należy przyjąć wspólną wizję, dla obszaru rozwijając jej treść w kluczowych wymiarach:

SPOŁECZNYM – Wykreowane na tym obszarze formy aktywności społecznej, zaowocują dużą liczbą wydarzeń i inicjatyw społeczno-kulturowych, budując poczucie satysfakcji i zadowolenia. Na terenie rewitalizowanym będzie

zamieszkiwać zintegrowana, wielopokoleniowa wspólnota, zapewniająca przestrzeń dogodną dla prowadzenia aktywnego i rodzinnego stylu życia. W wyniku wsparcia społecznego i aktywności obywatelskiej, działają tutaj dostępne instytucje służące budowaniu samodzielności i wysokiego komfortu życia osobom starszym, niepełnosprawnym i niezaradnym życiowo. Centrum staje się tętniącym życiem centrum gminy i jej mieszkańców;

GOSPODARCZYM – Obszar Centrum stał się strefą aktywności mikro i małych przedsiębiorstw oraz przedsiębiorstw społecznych, zwłaszcza o profilu usługowym, oferujących szeroką paletę produktów lokalnych;

PRZESTRZENNO-INFRASTRUKTURALNYM - Dzięki odrestaurowanym i zmodernizowanym budynkom i obiektom, ulicom, chodnikom i placom stały się one żywym, estetycznym i bezpiecznym centrum urbanistycznym. Zrewitalizowany obszar zwiększył atrakcyjność poszczególnych miejsc. Ożywił i uczynił dostępną, zaniedbaną dotychczas przestrzeń publiczną, a jej poszczególne elementy są wykorzystywane w codziennym życiu mieszkańców i przyjezdnych. Uporządkowanie przestrzeni publicznej podniosło jakość życia mieszkańców i przystosowało ją do nowych potrzeb społeczności lokalnej.

MISJA LPR

Utworzenie otwartej i aktywnej przestrzeni społecznej tworzonej przez zaangażowanych mieszkańców.

6.2. CELE LPR

Głównym celem Lokalnego Programu Rewitalizacji w Mieszkowicach jest:

Stworzenie w obszarze rewitalizacji nowych jakościowo warunków w wymiarze instytucjonalnym, przestrzennym i infrastrukturalnym, stymulujących aktywizację społeczną, gospodarczą i turystyczną, znoszących negatywne zjawiska i procesy oraz wzmacniających lokalny potencjał Gminy Mieszkowice w celu jej zrównoważonego rozwoju.

Powyższy cel zostanie osiągnięty poprzez realizację celów strategicznych, odpowiadających poszczególnym sferom procesu rewitalizacji, a mianowicie:

-
- 1. BUDOWA RÓŻNORODNEJ OFERTY ROZWOJU ZAWODOWEGO I SPOŁECZNEGO PRZECIWDZIAŁAJĄCEJ WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU**
 - 2. WSPARCIE AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ MIESZKAŃCÓW ORAZ PODNIESIENIE KONKURENCYJNOŚCI LOKALNYCH FIRM**
 - 3. PODNIESIENIE ATRAKCYJNOŚCI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO POPRZECZ PODNIESIENIE JEGO ATRAKCYJNOŚCI FUNKCJONALNEJ DLA MIESZKAŃCÓW ORAZ EKSPOZYCJĘ TRADYCJI HISTORYCZNYCH DLA TURYSTÓW.**

Zaproponowane cele zostały zaaprobowane w trakcie warsztatów z interesariuszami prowadzonymi przez ekspertów zewnętrznych.

Wynikają one ze zidentyfikowanych problemów i potrzeb na terenie rewitalizacji. Cele strategiczne są komplementarne z występującymi na obszarach rewitalizacji problemami.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Mieszkowice, wyróżniono cele, które odnoszą się do wszystkich sfer, na które powinna oddziaływać rewitalizacja, tj. SFERY:

- SPOŁECZNEJ
- GOSPODARCZEJ
- PRZESTRZENNEJ
- INFRASTRUKTURALNEJ.

Wszystkie cele przenikają wskazane sfery działań w kontekście opracowanych projektów rewitalizacyjnych. Sprzyja to zapewnieniu komplementarności i spójności wewnętrznej i zewnętrznej programu.

6.3. HARMONOGRAM I OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Jednym z podstawowych założeń, którym kierowano się w procesie opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji, było oparcie rewitalizacji na zasadzie współpracy wszystkich interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli sektora pozarządowego).

Dlatego projekty wpisane do LPR mają charakter partycypacyjny. Zostały zgłoszone przez mieszkańców, przedsiębiorców, wspólnoty mieszkaniowe, stowarzyszenia.

Przy tworzeniu i wyborze projektów, ważne było to, aby odpowiadały one na zidentyfikowane problemy oraz aby opierały się na wewnętrznych potencjałach obszaru rewitalizacji.

Działania rewitalizacyjne, zaplanowano w taki sposób, by się wzajemnie zazębiały (były komplementarne) oraz aby były skoncentrowane, co najmniej na dwóch płaszczyznach: **terytorialnie** (to znaczy by były realizowane na obszarze rewitalizowanym lub na ten obszar bezpośrednio oddziaływały), oraz **problemowo** (aby kilka projektów miało na celu rozwiązanie danego problemu, w różny sposób, i w różnej skali - co znacząco zwiększa szansę trwałego rozwiązania go).

Projekty rewitalizacyjne składają się na długoletni, skoordynowany program, czyli plan działań rewitalizacyjnych, których wykonanie ma zahamować proces degradacji i przywrócić żywotność w tym obszarze gminy, który został dotknięty niekorzystnymi zjawiskami.

Podstawową zasadą finansowania działań rewitalizacyjnych jest założenie, że każdy projektodawca buduje samodzielnie podstawy finansowania projektu, korzystając ze środków własnych oraz ze środków zewnętrznych, zwrotnych i bezzwrotnych, w tym ze środków: pomocowych UE, dotacji i grantów fundacji, darowizn itp.

W tabeli poniżej zestawiono wszystkie projekty, tworząc jednocześnie harmonogram czasowy i finansowy projektów rewitalizacyjnych przewidzianych do realizacji w gminie Mieszkowice.

Zgodnie z decyzją Zespołu ds. Rewitalizacji, wszystkie projekty podzielone zostały na dwie grupy.

Listę A tworzą projekty uznane za priorytetowe i podstawowe dla uzyskania celów rewitalizacyjnych.

Listę B tworzą projekty, doskonale uzupełniają projekty podstawowe i są bardzo ważne dla osiągnięcia celów LPR.

Tabela 42. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych w gminie Mieszkowice

OBSZAR REWITALIZACJI				
LISTA A – PROJEKTY PODSTAWOWE				
	NAZWA	KWOTA	OKRES	POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
A.1	BUDOWA SIECI WODOCIĄGOWEJ Z PRZYŁĄCZAMI W REJONIE ULICY	2.030.453,23	2019-2020	BUDŻET GMINY,

	POGODNEJ I ULICY MŁYNARSKIEJ ORAZ KANALIZACJI SANITARNEJ GRAWITACYJNEJ Z PRZYŁĄCZAMI, KANALIZACJĄ CIŚNIENIOWĄ I PRZEPOMPOWNIĄ ŚCIEKÓW W REJONIE ULICY MŁYNARSKIEJ W GMINIE MIESZKOWICE			RPO (EFS, EFRR ŚRODKI PRYWATNE
A.2	TERMOMODERNIZACJA BUDYNKU SZKOŁY PODSTAWOWEJ W MIESZKOWICACH	800.000	2019-2020	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
A.3	REWITALIZACJA MURÓW OBRONNYCH W MIESZKOWICACH	500.000	2019-2020	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR ŚRODKI PRYWATNE
A.4	UTWORZENIE CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ W MIESZKOWICACH	2.000.000	2018-2023	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
A.5	E-USŁUGI DLA INTERESANTÓW GMINY MIESZKOWICE	500.000	2019-2021	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
A.6	MONITORING WIZYJNY W MIESZKOWICACH	1.000.000	2019-2021	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
A.7	BUDOWA DRÓG I CHODNIKÓW NA OSIEDLU JAGIELLONÓW	1.500.000	2020-2021	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
A.8	TERMOMODERNIZACJA CZĘŚCI WSPÓLNYCH BUDYNKU WIELORODZINNEGO PRZY UL. 1 MAJA 9-13 W MIESZKOWICACH	500.000	2019-2020	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
A.9.	REWITALIZACJA INFRASTRUKTURY DROGOWEJ ORAZ ELEMENTÓW MAŁEJ INFRASTRUKTURY NA OSIEDLU MIESZKANIOWYM W REJONIE UL. SŁOWACKIEGO I JANA PAWŁA II W MIESZKOWICACH	550.000	2018 -2020	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
A.10.	TERMOMODERNIZACJA CZĘŚCI WSPÓLNYCH WIELORODZINNEGO BUDYNKU MIESZKALNEGO PRZY UL. SIENKIEWICZA 24-26 W MIESZKOWICACH	500.000	2019-2020	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
A.11,	WSPARCIE ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH – ROZWÓJ USŁUG ASYSTENCKICH	500.000	2017-2023	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
LISTA B – PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE				

B. 1	USUWANIE AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY MIESZKOWICE	200.000	2019-2023	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
B. 2	OŚRODEK KSZTAŁCENIA JĘZYKÓW OBCYCH	30000	2017-2018	RPO (EFS, EFRR ŚRODKI PRYWATNE
B. 3	PRACOWNIA ARTYSTYCZNA – WYPOSAŻENIE	60.000	2018-2019	RPO (EFS, EFRR ŚRODKI PRYWATNE
B. 4	UTWORZENIE SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE	60.000	2018=2021	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
B. 5	UTWORZENIE UNIwersYTETU III WIEKU	100.000	2018-2023	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
B. 6	REWITALIZACJA ELEMENTÓW MAŁEJ INFRASTRUKTURY NA OSIEDLU MIESZKANIOWYM W REJONIE UL. SŁOWACKIEGO I JANA PAWŁA II, W MIESZKOWICACH	70.000		BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
B. 7	ROZPOZNANIE POTENCJAŁU I OPRACOWANIE KONCEPCJI REWITALIZACJI PODPIWNICZENIA BUDYNKU ODDZIAŁU MUZEALNEGO W GOZDOWICACH	1.600	2018	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR
B. 8	PRZYGOTOWANIE PROJEKTU TECHNICZNEGO NA REMONT KOLEJNYCH CZĘŚCI MURÓW OBRONNYCH	90.000	2018	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR)
B. 9	OZNAKOWANIE REJONU PAMIĘCI NARODOWEJ	40.000	2018-2019	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR)
B.10	ZAGOSPODAROWANIE PARKU PRZY MURZE (ZESPÓŁ BOISK) JAKO MIEJSCA AKTYWNOŚCI, ODPOCZYNKU I WYDARZEŃ KULTURALNYCH	200.000	2018-2022	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR)
B.11	ZAGOSPODAROWANIE PARKU PRZY MURZE (ZESPÓŁ BOISK) JAKO MIEJSCA AKTYWNOŚCI, ODPOCZYNKU I WYDARZEŃ KULTURALNYCH	200. 000	2018-2022	BUDŻET GMINY, RPO (EFS, EFRR)
RAZEM		10.351.053,23 zł		

Źródło: opracowanie własne.

Łączna wartość zgłoszonych i przyjętych przez Zespół ds. Rewitalizacji projektów, wyniosła 9.951.053,23 zł. Co przy założeniu, że projekty będą w większości realizowane w latach 2018-2023, daje ponad 1,5 mln zł inwestycji w obszarze zrewitalizowanym.

Przedstawione projekty dotyczą wszystkich sfer procesu rewitalizacji. Mają one charakter społeczny, gospodarczy, przestrzenny i infrastrukturalny. Dodatkowo ich realizacja będzie miała wpływ na rozwiązanie kluczowych problemów w zdiagnozowanych podobszarach obszaru rewitalizacji.

Dodatkowo realizacji projektów rewitalizacyjnych z pewnością wywrze pozytywny wpływ na pozostałe obszary zdegradowane w gminie Mieszkowice.

Cechą charakterystyczną programowania procesu rewitalizacji w gminie Mieszkowice jest jego uspołecznienie, czyli prowadzenie go w taki sposób, który umożliwia interesariuszom – partnerom społecznym, uczestnictwo w budowaniu planu działań rewitalizacyjnych. Sposób programowania rewitalizacji odzwierciedla istotę tej metody – współdziałanie różnych podmiotów, instytucji i osób, zarówno na etapie planowania, jak i realizacji projektów rewitalizacyjnych. Znalazło to swój wyraz w ilości złożonych projektów rewitalizacyjnych i ich różnorodności. Wśród nich znajdują się duże projekty przygotowywane przez gminę i jej jednostki oraz często niewielkie ale ważne dla społeczności projekty stowarzyszeń.

Cechą wspólną tych projektów jest to, że zawsze odpowiadają one na żywotne potrzeby społeczne i są silnie związane z obszarem rewitalizowanym.

Zaproszenie do programu wszystkich chętnych interesariuszy spowodowało, że przedstawiony projekt LPR pod względem projektów rewitalizacyjnych jest odzwierciedleniem różnych poglądów mieszkańców na sposoby załatwienia kluczowych dla nich problemów.

6.4. POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja przedstawionych powyżej projektów rewitalizacyjnych jest niezwykle istotna w kontekście osiągnięcia celów LPR i wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego. Projekty są kluczowym elementem prowadzonych w sposób kompleksowy działań, na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji są realnym narzędziem służącym rozwiązaniu kluczowych dla społeczności lokalnej problemów.

Już na etapie przygotowywania projektów założono, iż dla ich realizacji niezbędne będzie pozyskanie finansowania zewnętrznego. Zastosowanie tzw. „dźwigni finansowej” daje możliwość realizacji większej ilości projektów w krótszym czasie.

Dlatego dla procesu rewitalizacji niezbędne jest poszukiwanie różnych źródeł finansowania. Wysoki stopień uspołecznienia LPR jest niezwykle korzystny z

punktu widzenia dostępu do zewnętrznych środków finansowych, które w różnym stopniu dostępne są dla poszczególnych grup podmiotów (interesariuszy) LPR.

Istotnym źródłem finansowania projektów LPR będą:

- FUNDUSZE KRAJOWE
- FUNDUSZE REGIONALNE
- FUNDUSZE GMINNE
- FUNDUSZE PRYWATNE

Fundusze krajowe

Fundusze krajowe mogą stanowić ważne źródło współfinansowania projektów zawartych w LPR. W zakresie objętym programem rewitalizacji najbardziej celowe będzie skorzystanie z możliwości finansowania zawartych w:

- Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020 (www.pois.gov.pl)
- Programie Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020 (www.pozytek.gov.pl/P,FIO,2014-2020)
- Funduszu Termomodernizacji i Remontów (www.bgk.pl/samorzady/fundusze-i-programy/fundusz-termomodernizacji-i-remontow/)
- Programie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/programy-ministra)
- Rządowym Programie na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (www.senior.gov.pl/)

Fundusze regionalne

Zgłoszone do LPR projekty mają silny charakter regionalny. Przyczyniają się one do rozwiązywania problemów, które są charakterystyczne dla całego Województwa Zachodniopomorskiego. Konsekwencją działań Zachodniopomorskiego Urzędu Marszałkowskiego w zakresie popularyzacji idei rewitalizacji jest także zagwarantowanie możliwości współfinansowania części projektów rewitalizacyjnych w ramach środków zapisanych w Regionalnym Programie Operacyjnym.

W zakresie objętym programem rewitalizacji najbardziej celowe będzie skorzystanie z możliwości finansowania zawartych w:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 (www.rpo.wzp.pl/);
- Programy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (www.wfos.szczecin.pl/).

Podstawowym źródłem finansowania projektów zawartych w LPR, będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego.

ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH NALEŻY SZUKAĆ W DZIAŁANIACH:

- 9.3. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich oraz pozostałe działania Programu, w szczególności realizowane w ramach priorytetów inwestycyjnych bezpośrednio związanych z rewitalizacją. Działanie zakłada realizację projektów wynikających z Lokalnych Planów Rewitalizacji (LPR) lub dokumentów równoważnych;
- 1.10. Tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego;
- 1.13. Tworzenie i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego w ramach Kontraktów Samorządowych;
- 2.5. Modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej;
- 3.3. Poprawa stanu środowiska miejskiego;
- 4.1. Dziedzictwo kulturowe;
- 4.3. Ochrona różnorodności biologicznej;
- 4.5. Kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację;
- 4.6. Wsparcie infrastrukturalnych form ochrony przyrody i krajobrazu;
- 4.9. Rozwój zasobów endogenicznych;
- 7.1. Programy na rzecz integracji osób i rodzin zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym ukierunkowane na aktywizację

społeczno-zawodową wykorzystującą instrumenty aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej ;

- 7.2. Usługi reintegracji i rehabilitacji społeczno-zawodowej w KIS, CIS, ZAZ, WTZ;
- 7.3. Wsparcie dla utworzenia i/lub funkcjonowania (w tym wzmocnienia potencjału) instytucji wspierających ekonomię społeczną zgodnie z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej ;
- 7.4. Tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej m.in. poprzez wsparcie na tworzenie przedsiębiorstw społecznych (w szczególności spółdzielni socjalnych);
- 7.6. Wsparcie rozwoju usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym;
- 9.2. Infrastruktura społeczna ;
- 9.3. Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich;
- 9.4. Inwestycje w infrastrukturę podmiotów prowadzących kształcenie ogólne na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym.

Fundusze gminne

Rozwiązywanie problemów mieszkańców jest podstawowym obowiązkiem każdego samorządu terytorialnego. Rewitalizacja dotyczy kluczowych dla społeczności lokalnej problemów, dlatego też część projektów rewitalizacyjnych przygotowanych jest przez sam samorząd lub jednostki mu podległe.

Środki prywatne

Istotą rewitalizacji jest pobudzenie aktywności społeczności lokalnej na różnych polach. Część projektów rewitalizacyjnych zgłoszonych została przez prywatnych przedsiębiorców, stowarzyszenia czy też osoby fizyczne. Mają one pełną świadomość, że realizacja zgłaszanych projektów wymaga zaangażowania własnych środków, które uzupełnione być mogą środkami krajowymi, regionalnymi czy gminnymi.

ROZDZIAŁ VII OPIS POWIĄZAŃ LPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Ustalanie celów oraz sposobów ich osiągnięcia, dla całego spektrum zagadnień, które powinny znaleźć się w kręgu zainteresowań organów samorządu terytorialnego, jest zgodnie z obowiązującym prawem, obligatoryjne tylko w części dotyczącej gospodarki przestrzennej gminy – art. 9 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Ustawa z dnia 27 maja 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 03/80/717 z późn.zm.).

Dotyczy to również uprzedniego sporządzenia wszelkich analiz i ekspertyz mających ustalić „stan obecny” w gminie. Obowiązki gminy w tym zakresie zawiera art. 32 cytowanej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ale dotyczy on tylko zagadnień przestrzennych. W pozostałych zakresach funkcjonowania wspólnoty terytorialnej, zakres, układ analiz i innych opracowań jest fakultatywny; gmina nie ma w tym zakresie żadnych ustawowych ograniczeń.

Program Rewitalizacji powinien być częścią większej całości, jaką jest Strategia Rozwoju Gminy, a jednocześnie wykazywać zbieżność z innymi dokumentami o charakterze strategicznym o zasięgu gminnym, regionalnym i krajowym.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Mieszkowice opracowany został w oparciu o istniejące lokalne, regionalne i krajowe dokumenty strategiczne. Analiza powiązań pomiędzy dokumentami strategicznymi oraz planistycznymi wykazała spójność Lokalnego Programu Rewitalizacji z celami i założeniami poszczególnych dokumentów.

W dalszej części przedstawiono najważniejsze założenia analizowanych dokumentów strategicznych

7.1. PROGRAMY KRAJOWE

Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju –dokument określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r. Głównym celem dokumentu jest wytyczenie i charakterystyka działań skierowanych ku poprawie, jakości życia Polaków i rozwoju Polski na tle Unii Europejskiej. Założeniem strategii jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju.

Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z następującymi celami w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

- Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;
- Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” Kapitał Ludzki;
- Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny;
- Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju, Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny.

Strategia Rozwoju Kraju 2020.

Dokument wyznacza najważniejsze zadania państwa, których realizacja przyczyni się do szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju kraju i poprawy jakości życia ludności poprzez wzmocnienie potencjałów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. Główne działania obejmują trzy obszary: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjną gospodarkę oraz spójność społeczną i gospodarczą.

- Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo, Cel 3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego;
- Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, Cel 4. Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego;
- Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, Cel 1. Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych;
- Szczególne korelacje obu dokumentów można dostrzec w następujących celach:
 - Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (zwłaszcza priorytet I.3.2. Rozwój kapitału społecznego).
 - Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki (w szczególności priorytet II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej);
 - Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego (priorytet II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej);

-
- Cel III.1. Integracja społeczna (zwłaszcza priorytet III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym).

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Ta strategia to rządowa wizja rozwoju polskich regionów do 2020 roku, która określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Jednym z celów szczegółowych KSRR jest niwelowanie różnic w rozwoju poszczególnych obszarów kraju. To kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. Spójność dokumentów przejawia się w następujących obszarach:

- Cel główny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.
- Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).
- Cel 2.1. Wzmacnianie spójności w układzie krajowym (wzmacnianie istniejącej sieci miast i wspomaganie urbanizacji, rozwój zasobów ludzkich i kapitału społecznego, rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie infrastrukturalnych i instytucjonalnych warunków do zwiększania poziomu inwestycji i wzrostu wydajności pracy).
- Cel 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Dokument określający zasady ładu przestrzennego w Polsce. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju jest najważniejszym dokumentem strategicznym w kwestii zagospodarowania przestrzennego kraju. Został on stworzony w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania jego przestrzeni. Dokument zawiera cele i kierunki działań służące takiemu planowaniu przestrzennemu, który pozwoli na wzrost społeczno-gospodarczy państwa. **Cele określone w dokumencie to:**

- Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającego spójności;
- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków

dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystywanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;

- Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;
- Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;
- Zwiększanie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa;
- Przywrócenie i utrwalanie ładu przestrzennego.

Szczegółne korelacje można dostrzec w następujących celach:

- Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów (zwłaszcza działania nakierowane na wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych oraz restrukturyzację i rewitalizację obszarów zdegradowanych i miast);
- Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego (szczególnie związane tu kierunki działań, takie jak ochrona interesu publicznego (przeciwdziałanie zawłaszczaniu przestrzeni publicznej i troska o przestrzeń publiczną) oraz tworzenie korzystnych warunków dla działalności gospodarczej.

7.2. PROGRAMY REGIONALNE

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku

Strategia jest dokumentem, na podstawie którego prowadzona jest polityka rozwoju województwa. Jej zadaniem jest określenie kierunków tejże polityki, a także wyznaczenie celów, które mają zostać osiągnięte w założonym horyzoncie czasowym. Strategia rozwoju województwa jest zatem punktem odniesienia do wszelkich działań rozwojowych na terenie województwa, wspierających procesy rozwojowe regionu. Jest podstawą do przygotowania regionalnego programu operacyjnego, strategii sektorowych, długofalowych planów określających kierunki działań i pozostałych dokumentów politycznych i programowych na poziomie województwa. Wizja rozwoju województwa zachodniopomorskiego zawarta w Strategii Rozwoju to opis aspiracji rozwoju regionu do roku 2020. Dzięki

swemu korzystnemu położeniu, województwo odgrywać będzie rolę ważnego ośrodka wymiany gospodarczej, kulturalnej i naukowej o dobrej dostępności komunikacyjnej. Strategia zakłada, że znacznie wzrośnie poziom i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców i turystów, natomiast jakość życia pozwoli zahamować migrację poza województwo. Obserwować się będzie wzrost integracji społeczności lokalnych i kształtowanie nowej świadomości regionalnej. Dotyczyć to będzie zwłaszcza ludzi młodych, napływających i urodzonych w regionie, dla których stanie się on „małą ojczyzną”, z którą warto się identyfikować i wiązać swoją przyszłość.

Dokument ten nakreśla główne kierunki rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego, stanowi nadrzędny dokument dla kolejnych planów, programów czy strategii branżowych. Misja Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku została sformułowana jako: *„Stworzenie warunków do stabilnego i zrównoważonego rozwoju województwa zachodniopomorskiego opartego na konkurencyjnej gospodarce i przedsiębiorczości mieszkańców oraz aktywności społecznej przy optymalnym wykorzystaniu istniejących zasobów”*. Aby osiągnąć określone założenia sformułowanych zostało sześć celów strategicznych, są to:

1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania;
2. Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego;
3. Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu;
4. Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami;
5. Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności;
6. Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku, są to cele strategiczne nr: 3,4,5,6.

W ramach celu 4. wyznaczono cel kierunkowy związany z rewitalizacją: 4.6 Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych. Działania

- prowadzenie planowania przestrzennego z uwzględnieniem potrzeb rewitalizacji;
- lokowanie nowych projektów inwestycyjnych w pierwszej kolejności na terenach już zurbanizowanych i przeznaczonych do rewitalizacji;
- renowacja, rewaloryzacja i adaptacja obiektów przemysłowych i powojennych oraz ich przystosowanie na cele kulturalne, sportowo-rekreacyjne, edukacyjne, handlowo-usługowe, biurowe i mieszkaniowe;
- rewitalizacja, odbudowa i renowacja staromiejskich układów urbanistycznych;
- podnoszenie standardu zasobów mieszkaniowych na terenach zdegradowanych.

W ramach działań rewitalizacyjnych, istotna jest odnowa zasobów wiejskich. Obejmuje ona zachowanie i ochronę tradycyjnego zróżnicowania krajobrazu wiejskiego, troskę o zieleni, małą architekturę wiejską i wiejskie układy urbanistyczne, rewitalizację miejscowości skupionych dawniej wokół państwowych gospodarstw rolnych, a także przeciwdziałaniu negatywnych aspektów rozpraszania osadnictwa. Wyzwanie stanowi przywrócenie do użytku dworców i posiadłości ziemskich z okresu przedwojennego, obecnie często zdewastowanych i niezagospodarowanych. Samorządy i wspólnoty lokalne powinny także w większym stopniu zagospodarowywać dostępną przestrzeń poprzez aktywizację obywatelską i kulturalną oraz przywracanie naturalnych funkcji nadwodnym obszarom przemysłowo-portowym oraz terenom powojkowym podlegającym rewitalizacji.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020

Program Regionalny to jedna z metod realizacji Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020. Wsparcie pochodzące z Programu koncentruje się na trzech podstawowych obszarach: gospodarka, infrastruktura i społeczeństwo.

Celem strategicznym Programu Regionalnego jest:

- poprawa konkurencyjności gospodarczej,
- spójności społecznej i dostępności przestrzennej województwa przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych.

Program składa się z 10 Osi Priorytetowych, na realizację których przeznaczone zostanie 1,6 mld euro. Zdecydowana większość środków ok. 72% całkowitej alokacji przeznaczonej na Program pochodzić będzie z EFRR. 1,15 mld. zostanie przeznaczone na rozwój potencjału społeczno-gospodarczego poprzez wspieranie projektów zakładających wzrost zatrudnienia, rozwój przedsiębiorczości, rozbudowę infrastruktury wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarczej, poprawę ochrony środowiska.

Lokalny Program Rewitalizacji w Gminie Mieszkowice wpisuje się przede wszystkim w cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem oraz 9b (EFRR) Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich.

W uzasadnieniu do wyboru tego celu jest zapis, że: Specyfiką województwa jest duża liczba obszarów popegeerowskich. Uwarunkowania społeczne sprawiły, że obszary te są często miejscem kumulacji różnorodnych problemów społecznych. W związku z powyższym to głównie te obszary w pierwszej kolejności potrzebują rewitalizacji społecznej, przestrzennej i gospodarczej.

Ponadto rewitalizacji wymagają poszczególne dzielnice miast województwa. Istotne znaczenie dla potencjału inwestycyjnego miast ma zagospodarowanie terenów przemysłowych, w tym nadwodnych oraz powojсковych. Ponadto umieszczenie projektu w programie rewitalizacji jest warunkiem koniecznym dla uzyskania wsparcia w ramach działania 9.3 RPO WZ 2014-2020 (Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich).

Projekty finansowane w ramach działania 9.3 muszą być komplementarne z projektami realizowanymi ze wsparcia EFS w ramach OP VI, VII i VIII. Wspierane będą wyłącznie projekty, które wynikają z zapisów LPR i wzajemnie się uzupełniają z projektami realizowanymi w ramach wsparcia EFS. W pozostałych działaniach RPO WZ 2014-2020, w których przewidziano premiowanie projektów rewitalizacyjnych –projekty muszą wpisywać się w odpowiedni program rewitalizacji.

Kompleksowe działania rewitalizacyjne w gminie Mieszkowice, w tym związane z rewitalizacją przestrzenną, są podporządkowane celom społecznym związanym ze wspieraniem włączenia społecznego oraz przeciwdziałaniu ubóstwu, a także ukierunkowane na wzrost aktywności społecznej na obszarach problemowych i poprawę jakości życia mieszkańców regionu. Działania te podejmowane będą w oparciu o Lokalne Programy Rewitalizacji i zostaną podporządkowane rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Strategia Rozwoju Powiatu Gryfińskiego na lata 2015-2020

Lokalny Program Rewitalizacji jest powiązany ze Strategią Rozwoju Powiatu Gryfińskiego na lata 2015-2020, która została przyjęta uchwałą nr XII/75/2015 Rady Powiatu w Gryfinie z dnia 26 listopada 2015 r.

Strategia ta wprost odnosi się do problematyki rewitalizacji wskazując, że: „*Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności powiatu polegać będzie na rewitalizacji wraz z rozwojem funkcjonalno-przestrzennym obszarów miast i wsi*”⁷.

7.3. PROGRAMY GMINNE

Zasady realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020, nakładają poprzez wytyczne RPO WZ wskazanie powiązań dokumentów o charakterze strategicznym w gminie z Lokalnym Programem Rewitalizacji.

⁷ Strategia Rozwoju Powiatu Gryfińskiego na lata 2015-2020, s. 171, <http://bip.gryfino.powiat.pl>

Opierając się na zapisie, w którym, „Podstawą programowania rewitalizacji w gminie powinna być Strategia Rozwoju Gminy, a dokładnie zapisy z niej wynikające”, przyjęto że LPR w Gminie Mieszkowice musi być silnie powiązany z zapisami strategii. Przedstawiony Lokalny Program Rewitalizacji jest jednym z dokumentów operacyjnych, uszczegóławiających zapisy sformułowane na poziomie celów i wytycznych wyznaczonych w Strategii Rozwoju Gminy. LPR operacjonalizuje zapisy Strategii, przy jednoczesnym zachowaniu podrzędności LPR względem Strategii.

Dlatego zapisy LPR korespondują z zapisami dokumentów planistycznych obowiązujących na terenie gminy m.in. z:

- a) Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Mieszkowice na lata 2014-2024;
- b) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mieszkowice;
- c) Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomani;
- d) Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Mieszkowice na 2017 r.

Przedstawiony Lokalny Program Rewitalizacji koresponduje z wcześniej określonymi dla gminy Mieszkowice programami o charakterze strategicznym. Zapisy LPR są zbieżne z przyjętymi założeniami dotyczącymi rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, jej zagospodarowania przestrzennego czy programami o charakterze społecznym.

Rysunek 31. Powiązania LPR z dokumentami o charakterze strategicznym

Źródło: opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Mieszkowice na lata 2014-2024

Opracowanie LPR wynika z zawartej w Strategii Rozwoju misji gminy: „*Równina Gorzowska, której częścią jest gmina Mieszkowice to centrum życia kulturalnego, społecznego i gospodarczego, przyjazny mieszkańcom i inwestorom. To obszar przychylny mieszkającym tu ludziom i przybyszom, sprzyjający aktywizacji zawodowej oraz rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości, kultury i usług rekreacyjno-turystycznych. To Mała Ojczyzna wyzwająca wśród mieszkańców poczucie lokalnego patriotyzmu, którego wyrazem jest duma z bycia mieszkańcem gminy Mieszkowice. To wreszcie, gmina z rozwijającą się infrastrukturą techniczną i społeczną, bezpieczna i ekologiczna, to obszar rozwoju gospodarczego, na terenie którego stosowane są zasady zrównoważonego rozwoju we wszystkich aspektach życia*”⁸.

Tak sformułowana wizja koresponduje z wizją zawartą w LPR, która odnosi się do zapewnienia warunków umożliwiających m.in. wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców dla zwiększenia wzrostu gospodarczego oraz pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców dla wzmocnienia ich partycypacji w odpowiedzialności za rozwój gminy.

Szczególne korelacje LPR ze strategią można znaleźć w następujących kierunkach działań przyjętych w strategii⁹:

- 1.1. Podniesienie jakości usług w obiektach użyteczności.
- 1.2. Podjęcie działań w zakresie zwiększenia atrakcyjności gminy Mieszkowice jako miejsca zamieszkania.
- 1.3. Podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie gminy Mieszkowice.
- 1.4. Tworzenie podstaw dla rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- 2.1. Podejmowanie działań w kierunku polepszenia standardu i jakości komunikacyjnej na terenie gminy Mieszkowice.
- 4.1. Tworzenie warunków dla konkurencyjności gospodarczej gminy Mieszkowice.
- 4.2. Promocja gminy Mieszkowice.
- 4.3. Tworzenie warunków na rzecz zharmonizowania działań gospodarczych, przestrzennych i społecznych z warunkami określonymi przyjazną przestrzenią gminy.
- 5.1. Podjęcie działań w celu wzbogacenia oferty rekreacyjnej i sportowej na terenie gminy.

⁸ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Mieszkowice na lata 2014-2024, s. 66.

⁹ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Mieszkowice na lata 2014-2024, <https://www.mieszkowice.pl>

5.2. Podjęcia działania w kierunku rozwoju atrakcyjności turystycznej gminy.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mieszkowice przyjętego uchwałą Nr XXXV/281/2014 Rady Miejskiej w Mieszkowicach z dnia 30 stycznia 2014 r.

Lokalny Program Rewitalizacyjny wykazuje silną korelację z zapisami Studium. Przyjęte w gminie Mieszkowice Studium, uwzględnia problematykę rewitalizacji, ustalając w ramach kierunków zagospodarowania przestrzennego – *„pełne wykorzystanie przyjętych zasad ochrony i racjonalnego kształtowania środowiska przyrodniczego oraz jego rewitalizacji w procesy zrównoważonego rozwoju społeczno- gospodarczego i przestrzennego, uzyskanie wzrostu gospodarczego i zwiększenie efektywności gospodarowania przy wykorzystaniu szczególnych walorów położenia gminy, oraz uzyskanie wysokich standardów i ładu przestrzennego miasta i miejscowości gminy”*.

W części **„Kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego”** - Studium wprost wskazuje na potrzebę przywrócenia wysokiej wartości walorów architektoniczno-urbanistycznych zabudowy terenów położonych w historycznym centrum miasta.

LPR w pełni koresponduje z częścią Studium określającą **Kierunki rozwoju usług**, która wskazuje: *„Aktywizacja gospodarcza terenów miasta jest jednym z jego celów rozwoju przestrzennego. Jej ukierunkowaniu służyć powinno zintegrowane podejście do planowania poszczególnych części miasta, obejmujące zagadnienia środowiskowe, gospodarcze i społeczne. Planowanie takie winno popierać wszelkie formy współpracy międzysektorowej i inicjatywy, które prowadzą do utworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza nowe średnie lub małe firmy oraz podnoszą poziom umiejętności zawodowych przez szkolenia i kursy, prowadząc do znacznego udziału sektora prywatnego w kształtowaniu rozwoju miasta i pokrywaniu kosztów bieżących jego funkcjonowania.”*

Studium określa ponadto obszary rozmieszczania inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym, wskazując na potrzebę budowy sieci infrastruktury – wodociągowej i kanalizacyjnej dla zapewnienia dostępu do sieci istniejącym obiektom w pierwszej kolejności.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mieszkowice na lata 2014-2020

Lokalny Program Rewitalizacji, w swej treści wielokrotnie odnosi się do kluczowych dla społeczności lokalnej problemów społecznych. Znajdują one swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonych diagnozach, a także przyjętych projektach rewitalizacyjnych. Kierunki działań wpisane w LPR są w pełni zgodne z celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a w szczególności z następującymi celami strategicznymi:

-
- Celem strategicznym 1.: Przeciwdziałaniem bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.
 - Celem strategicznym 5.: Podniesieniem poziomu bezpieczeństwa w gminie.
 - Celem strategicznym 6.: Rozwoje kapitału społecznego i ludzkiego.

Program współpracy Gminy Mieszkowice z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2017 rok.

W procesie powstawania zapisów LPR czynny udział brały organizacje społeczne działające na terenie gminy Mieszkowice. Służyły radą i doświadczeniem w zakresie problematyki opisywanej w LPR. Brały czynny udział w przygotowywaniu projektów rewitalizacyjnych i w całym procesie partycypacyjnego opracowania LPR w Mieszkowicach. Spowodowało to, że zapisy LPR są silnie związane z problematyką działań stowarzyszeń i organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie Mieszkowice.

Zapisy LPR są silnie związane z funkcjonującym w gminie Mieszkowice Programem współpracy z Gminy Mieszkowice z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Podejmowane w LPR działania są zgodne m.in. z przedsięwzięciami Programu opisanymi w celu dotyczącym propagowania dziedzictwa kulturowego, podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz pomocy społecznej osobom niepełnosprawnym lub długotrwale chorym oraz osobom starszym.

ROZDZIAŁ VIII KOMPLEMENTARNOŚĆ DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Kluczem do sukcesu programu rewitalizacji jest tzw. **komplementarność Lokalnego Programu Rewitalizacji**.

Istotą prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji było zapewnienie komplementarności między poszczególnymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, w tym pomiędzy projektami finansowanymi z EFRR i EFS.

Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami w przedstawionym Programie, skutkować będzie bardziej efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

Przyjęte w dokumencie działania rewitalizacyjne, zostały wypracowane w taki sposób, że łączą konieczność działań na rzecz podnoszenia jakości życia mieszkańców oraz ograniczania występowania negatywnych zjawisk.

Przyjęte projekty rewitalizacyjne, wskazane w programie rewitalizacji, dopełniają się tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).

Wysoki stopień uspołecznienia prac nad LPR w gminie Mieszkowice spowodował, że ostateczny kształt programu rewitalizacji uwzględnia wzajemne powiązania pomiędzy projektami rewitalizacyjnymi, realizowanych na obszarze rewitalizacji.

Szczególną troską zespołu opracowującego LPR było zapewnienie, że założone w LPR działania rewitalizacyjne, nie będą skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie będą prowadziły do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Każdy projekt, zanim został wpisany do LPR, był wnikliwie analizowany w kontekście potencjalnych korzyści i kosztów związanych z jego realizacją. Dla powodzenia procesu rewitalizacji, niezwykle ważne jest zidentyfikowanie kluczowych partnerów działań rewitalizacyjnych. Dlatego na etapie tworzenia dokumentu zadbano o to, aby w sposób możliwie jak najbardziej szczegółowy, opisać spektrum partnerów procesu rewitalizacji. Uwzględniono tutaj przede wszystkim: skalę ich zaangażowania w opracowanie, realizację, monitorowanie LPR.

8.1. KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Komplementarność przestrzenna Lokalnego Programu Rewitalizacji w Gminie Mieszkowice, została zapewniona dzięki temu, że obszar objęty rewitalizacją jest stosunkowo niewielki i zwarty, co ułatwiło skupienie projektów rewitalizacyjnych na stosunkowo niewielkiej przestrzeni. Może to dodatkowo wypłynąć na pożądane efekty synergiczne realizowanych projektów. Obszar zdegradowany, a następnie obszar rewitalizacji, wyznaczono w toku wnikliwych analiz ilościowych i jakościowych, przy szerokim współudziale społeczności lokalnej. Wpłynęło to nie tylko na prawidłowość wyboru obszaru rewitalizacji, ale przede wszystkim spowodowało przygotowanie wielu cennych projektów obywatelskich, które zostały włączone do dokumentu.

Wszystkie projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim funkcjonalnie powiązane. Odpowiadają na główne problemy zidentyfikowane na etapie diagnostycznym oraz zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych.

Pozytywne skutki realizacji tych projektów, widoczne będą na całym obszarze rewitalizowanym. Ich realizacja będzie zapobiegać przenoszeniu się różnych problemów na dalsze obszary miasta i gminy. Dodatkowo, planowane projekty nie dają możliwości powodowania zjawiska segregacji społecznej (czy to ze względów ekonomicznych, czy kulturowych).

8.2. KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty ujęte w LPR dopełniają się wzajemnie i odpowiadają na różne problemy społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe. Dzięki temu uzyskano komplementarność problemową całego dokumentu. Pozwala to na kompleksowe przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom.

W wymiarze społecznym – planowane działania, ukierunkowane są na wsparcie osób, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i wykluczonych społecznie. Projekty przyczynią się do aktywizacji społecznej mieszkańców Mieszkowic, co wpłynie na integrację różnych grup społecznych. Częściowo efekt ten został już osiągnięty w trakcie warsztatów i konsultacji społecznych związanych z pracami nad LPR. Dodatkowo, zaplanowane przedsięwzięcia odpowiadają również na zdiagnozowane w obszarze rewitalizacji problemy bezrobocia.

W wymiarze technicznym – projekty dotyczą modernizacji, przebudowy lub adaptacji zdegradowanych technicznie obiektów, o przeznaczeniu na funkcje społeczne i miejsc aktywności mieszkańców. Dotyczy to nie tylko budynków komunalnych, ale także projektów zgłaszanych przez wspólnoty czy osoby fizyczne.

Wszystkie zaplanowane przedsięwzięcia techniczne wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

W wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym – zdiagnozowane problemy w tym obszarze dotyczyły niskiej jakości terenów publicznych oraz niedostatecznego wyposażenia w infrastrukturę społeczną. Z tego względu, planowane projekty rewitalizacyjne dotyczą poprawy jakości przestrzeni publicznych oraz doposażenia obszarów rewitalizacji w niezbędną infrastrukturę społeczną.

W wymiarze środowiskowym – projekty LPR wpłyną na rozwiązanie problemów środowiskowych, związanych obniżeniem standardów środowiska. Dotyczą one m.in. promowania rozwiązań służących poprawie jakości powietrza (termomodernizacja).

W wymiarze gospodarczym – LPR zakłada działania związane z lokalnymi przedsiębiorstwami, co może wpłynąć na zmniejszenie poziomu bezrobocia w gminie.

8.3. KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Lokalny Program Rewitalizacji w Gminie Mieszkowice, wykazuje się również komplementarnością w zakresie niezbędnych źródeł finansowania zawartych w nim projektów. Już na etapie opracowywania projektów realizacyjnych, zwracano uwagę ich beneficjentom, że prawidłowe przygotowanie projektów pozwoli im na pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, w szczególności:

- ŚRODKÓW WSPÓLNOTOWYCH (Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych: EFRR, EFS i Funduszu Spójności);
- ŚRODKÓW PRYWATNYCH - inwestowanie na obszarach zdegradowanych oraz poprzez formułę PPP (Partnerstwo Publiczno-Prywatne).

W przypadku projektów realizowanych przez gminę, zakłada się możliwość korzystania z różnych źródeł finansowania, w tym z funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji. W poszczególnych przypadkach możliwe i celowe wydaje się poszukiwanie zewnętrznych partnerów dla realizacji projektów, służących wyprowadzaniu obszaru rewitalizowanego ze stanu kryzysowego.

RODZIAŁ IX SYSTEM WDRAŻANIA, MONITORINGU I EWALUACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W GMINIE MIESZKOWICE

Efektywne wdrażanie LPR w gminie Mieszkowice wymaga stworzenia sprawnego i czytelnego systemu monitorowania i oceny, który pozwoli na obserwację rezultatów prowadzonych działań oraz w razie potrzeby, wprowadzanie korekt (aktualizacja).

Jego podstawowym elementem są racjonalnie dobrane, mierzalne i weryfikowalne wskaźniki oraz mierniki, które ułatwiają konsekwentne śledzenie zmian oraz prowadzenie porównań, zarówno w obrębie samej gminy, jak i w odniesieniu do innych samorządów lub średnich osiągniętych poziomów dla województwa czy kraju.

Wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji w Gminie Mieszkowice będzie przebiegało w oparciu o następujące zasady:

Partnerstwa – czyli współpracy ze wszystkimi interesariuszami. Są nimi m.in.: mieszkańcy obszaru rewitalizacji, podmioty sektora społecznego i gospodarczego. Działania związane z zarządzaniem LPR i jego zmianami będą realizowane w oparciu o szeroką partycypację społeczną.

Komplementarności – polegającej na efektywnym współdziałaniu różnych podmiotów w realizacji projektu. Komplementarność oznacza także transparentność procedur i jasny podział kompetencji.

Kompleksowości – polegającej na zabieganiu o pełne odzwierciedlenie w LPR zarówno problemów obszaru rewitalizacji, jak i interesariuszy. Elementem kompleksowości podejmowanych działań będzie także wspólne poszukiwanie możliwości organizacyjnych, prawnych i finansowych rozwiązywania kluczowych problemów, stojących przed obszarem rewitalizacji.

Realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji, powierza się Burmistrzowi Gminy Mieszkowice, który działa przez podległą mu strukturę administracyjną Urzędu Gminy Mieszkowice i innych jednostek gminnych. W każdym aspekcie zarządzania LPR, zaangażowani powinni być partnerzy projektu, którymi są przede wszystkim:

- Komitet ds. Rewitalizacji;
- Interesariusze procesu rewitalizacji.

System monitorowania LPR w gminie Mieszkowice stanowi kluczowe narzędzie pozwalające kontrolować zakres i stopień realizacji LPR. Skuteczny monitoring i ewaluację warunkują:

- aktualne dane statystyczne i informacje dotyczące obszarów funkcjonowania gminy, wskazujące na zachodzące zmiany społeczne, gospodarcze, przestrzenne oraz w środowisku naturalnym,
- rzetelnie przygotowywane raporty okresowe ze stanu realizacji LPR,
- bieżące śledzenie zmian i aktualizowanie zapisów,
- zachowanie w procesie wdrażania LPR zasad partnerstwa, równości szans, spójności rozwoju przestrzennego oraz zgodności z dokumentami kierunkowymi szczebla regionalnego i krajowego,
- zachowanie odpowiedniej częstotliwości, a tym samym ciągłości procesów monitorowania.

Fundamentem systemu monitorowania jest pozyskanie i zestawienie danych odpowiadających zakresowi przyjętemu przy opracowywaniu części diagnostycznej LPR. System monitoringu powinien zawierać dane dotyczące sfery społecznej, gospodarczej i przestrzenno-technicznej. Dane zbierane w systemie powinny w sposób ciągły umożliwiać przeprowadzanie analizy i sporządzenia co najmniej dwóch raportów obrazujących postęp w realizacji LPR (za lata 2017-2019 i 2020-2023). Agregowane i analizowane dane posłużą do monitorowania LPR w odniesieniu do celów strategicznych oraz poszczególnych projektów realizacyjnych. Ze względów praktycznych jest to tzw. otwarty zestaw wskaźników, co oznacza możliwość wprowadzania nowych lub poszerzania zakresu już istniejących. Dla oceny realizacji LPR przyjęto kluczowe wskaźniki monitorujące odnoszące się do sfery społecznej, gospodarczej i technicznej – tabela 43.

Tabela 43. Kluczowe wskaźniki monitorujące realizację LPR

	WARTOŚĆ BAZOWA (ROK 2017)	WARTOŚĆ DOCELOWA (ROK 2023)	REALIZOWANY CEL LPR		
SFERA SPOŁECZNA			I	II	III
ODSETEK OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM	-0,03	-0,03			
LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 1000 OSÓB	-0,32	-0,31			
LICZBA PRZESTĘPSTW NA 1000 MIESZKAŃCÓW	1,16	1,10			
POMOC SPOŁECZNA ZASIŁEK STAŁY NA 1000 MIESZKAŃCÓW	0,10	0,09			
UDZIAŁ OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH WŚRÓD OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	0,09	0,07			
SFERA GOSPODARCZA					

ODSETEK OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM	16,75	16,75			
LICZBA MIESZKAŃCÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA 1000 OSÓB	16,71	16,80			
UDZIAŁ BEZROBOTNYCH BEZ KWALIFIKACJI I DOŚWIADCZENIA W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH	0,23	0,20			
SFERA PRZESTRZENNA I INFRASTRUKTURALNA					
PUNKTY OŚWIETLENIOWE NA 1000 MIESZKAŃCÓW	0,03	0,05			
AZBEST DO USUNIĘCIA DO LICZBY BUDYNKÓW	8,38	8,00			

Źródło: opracowanie własne.

Prowadzenie monitoringu LPR w gminie Mieszkowice, będzie polegało na wykonaniu:

1. raportów z realizacji celów, zawierających informację na temat podejmowanych działań, realizowanych projektach, stopnia ich realizacji oraz ich efektów końcowych;
2. analizy wskaźnikowej – określenia poziomu powiązań podejmowanych projektów realizacyjnych z procesami społeczno-gospodarczymi w gminie Mieszkowice.

Monitoring LPR pozwala na systematyczną ocenę postępów i niezbędne działania korygujące, zależne od zmian w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym gminy oraz podjęcie decyzji dotyczącej aktualizacji dokumentu. Zaleca się sporządzenie dwóch raportów obrazujących postęp w realizacji LPR (za lata 2017-2019 i 2020-2023) w oparciu o dane pozyskiwane od wszystkich komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego i jednostek gminnych biorących udział w zarządzaniu i realizacji zapisów LPR. Rada Miejska w Mieszkowicach jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie :

1. akceptowała raporty z realizacji LPR;
2. podejmowała uchwały dotyczące aktualizacji LPR;
3. uwzględniała zadania zaplanowane w LPR przy uchwalaniu budżetu oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej lub innych dokumentach strategicznych.

Propozycja przeprowadzenia procedury monitorowania i oceny realizacji celów określonych w LPR:

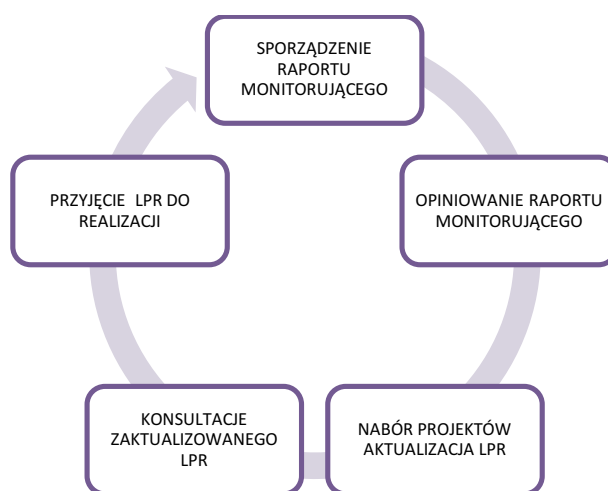
System monitorowania polegać będzie na analizie zmian zachodzących podczas realizacji LPR w ramach przyjętych celów strategicznych. Monitoring powinien być prowadzony wielopłaszczyznowo (efekty społeczne, ekonomiczne oraz analiza zmian przestrzenno-funkcjonalnych) oraz dostarczać informacji na temat postępów

w osiąganiu przyjętych celów. Przyjmuje się, że monitorowanie jest procesem ciągłym i będzie powtarzane według następujących kroków:

- 1) zespół ds. rewitalizacji opracowuje raport monitorujący (wraz z danymi ilościowymi i wskaźnikami) w terminie 3 miesięcy od daty zakończenia okresu sprawozdawczego po zebraniu informacji i danych;
- 2) burmistrz przedstawia raport Radzie Miejskiej w Mieszkowicach. Raport obok analizy osiągnięć oraz stwierdzenia odchyłeń od przyjętych celów i kierunków rozwoju, powinien zawierać propozycje działań korygujących lub zalecać zmiany w zapisach LPR, (jeżeli są one uzasadnione czynnikami, które uległy zmianie). Powinien zawierać również ocenę wartościową i ilościową z realizacji poszczególnych celów LPR i projektów realizacyjnych;
- 3) po przyjęciu raportu przez Radę Miejską w Mieszkowicach i wprowadzeniu ewentualnych korekt w LPR następuje nabór propozycji projektów rewitalizacyjnych w formule konsultacji społecznych;
- 4) przesłanie dokumentu LPR do instytucji opiniodawczych (RDOŚ, Państwowy Inspektorat Sanitarny);
- 5) Burmistrz przedstawia Radzie Miejskiej zaktualizowany LPR wraz z propozycją uchwały i uzasadnieniem oraz raport z konsultacji;
- 6) uchwalony zaktualizowany LPR zostaje przekazany przez Burmistrza do oceny przez IŻ RPO WZ celem wpisania (aktualizacji) na listę (wykaz) programów rewitalizacji realizowanych na terenie województwa zachodniopomorskiego;
- 7) przyjęcie do realizacji zaktualizowanego LPR.

Funkcjonowanie systemu monitorowania w gminie Mieszkowice przedstawia schemat procedury monitorowania LPR

Rysunek 32. Schemat systemu monitorowania LPR

Źródło: opracowanie własne.

9.2. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Lokalny Program Rewitalizacji w Gminie Mieszkowice jest dokumentem o charakterze strategicznym, którego skutki wdrożenia obejmują praktycznie wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. Powodowało to konieczność zaangażowania do prac w przygotowaniu i wdrażaniu szerokiego spektrum przedstawicieli m.in. sektora samorządowego, pozarządowego i biznesowego.

W celu zaangażowania w planowanie i realizację jak największej grupy mieszkańców reprezentujących wszystkich interesariuszy, stworzono system komunikacji zespołu ds. rewitalizacji z mieszkańcami. W ramach promocji LPR podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miasta i Gminy Mieszkowice informacji o postępach we wdrażaniu LPR,
- umieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń w miejscach publicznie dostępnych,
- bieżące informowanie przez Burmistrza, Rady Miejskiej oraz przedstawicieli sołectw na terenie Gminy,
- publikowanie informacji w mediach społecznościach, stanowiących aktualnie najtańszy sposób dotarcia do grup docelowych, w szczególności osób w wieku do 25 lat,
- organizacja spotkań bezpośrednich z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi,
- umieszczenie tablic reklamowych w miejscach realizacji inwestycji infrastrukturalnych, informujących o zakresie realizowanych projektów,
- publikacje w prasie.

Elementem zwiększającym udział interesariuszy w zarządzaniu i ewaluacją LPR jest przyjęta procedura zgłaszania zmian do projektu. W trakcie konsultacji społecznych wszyscy interesariusze mają prawo i możliwość zgłoszenia propozycji zmian w LPR. Propozycja zmiany LPR zgłaszana jest w formie pisemnej do Burmistrza Mieszkowic.

Założenie, że LPR jest dokumentem, który „żyje” wraz z obszarem rewitalizacji daje szansę na jego modyfikowanie wraz ze zmieniającą się sytuacją, w której obszar ten i jego mieszkańcy się znajdują. Pozwala to uniknąć efektu, w którym LPR jest hamulcem dla potrzebnych społecznie projektów, a które nie znalazły się w jego pierwotnej formie. Tworzenie nowych projektów (fiszek rewitalizacyjnych) pozwala na bieżące zmiany w LPR, w zależności od potrzeb lokalnej społeczności.

9.3. AKTUALIZACJA

Zakłada się, że proces rewitalizacji, jako rozciągnięty w czasie, podlegał będzie wpływowi czynników zewnętrznych, co implikuje konieczność założenia aktualizacji LPR w razie zaistnienia takich okoliczności.

W przypadku stwierdzenia, że Program Rewitalizacji wymaga zmiany, Burmistrz przedłoży Radzie Miejskiej stosowny projekt uchwały zmieniającej Program Rewitalizacji. Zmiana Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim był on uchwalany.

Wszelkie zmiany w LPR muszą jednak posiadać swoje uzasadnienie merytoryczne oraz powinny zostać właściwie opisane, zawierać rodzaj i przyczynę zmiany oraz jej wpływ na dalszą realizację programu i propozycję modyfikacji. Ze względu na ograniczone zasoby finansowo – rzeczowe (ograniczony budżet i potencjał instytucjonalno–organizacyjny), działania rewitalizacyjne, które zostałyby dopisane do LPR powinny być zgodne z politykami oraz programami lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi oraz z pilnością zaspokojenia potrzeb lokalnego społeczeństwa, a także mieć wpływ na osiągnięcie spójności przestrzennej i społeczno–gospodarczej.

9.4. EWALUACJA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Ewaluacja jest narzędziem pozwalającym na rozliczenie wdrażania LPR w Gminie Mieszkowice. Pozwala na ocenę stopnia wykonania celów. Ewaluacja opiera się na analizie wpływu projektów rewitalizacyjnych na poszczególne aspekty funkcjonowania społeczno–gospodarczego interesariuszy procesu rewitalizacji oraz dekoncentracji negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji. Ewaluacja LPR będzie odbywała się etapowo:

- Ewaluacja ex-ante – przed realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Będzie to ocena zasadności poszczególnych projektów rewitalizacyjnych oraz ocena ich wpływu na społeczność i obszar rewitalizacji;
- Ewaluacja w trakcie realizacji przedsięwzięć – ocena bieżąca przyjętych celów oraz ich wpływu na obszary problemowe;
- Ewaluacja ex-post – po realizacji przedsięwzięcia, długoterminowa ocena wpływu oraz trwałości poszczególnych projektów na społeczność i obszar rewitalizacji;
- Zmiana (modyfikacja) LPR – po przeprowadzeniu ewaluacji lub w razie wystąpienia istotnej zmiany warunków realizacji LPR.

Za wykonanie ewaluacji odpowiedzialny jest Koordynator ds. rewitalizacji.

Spis tabel

tabela 1. Wskaźniki delimitujące obszar zdegradowany.....	18
tabela 2. Liczba osób ogółem	33
tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	34
tabela 4. Liczba osób w wieku produkcyjnym	34
tabela 5. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	34
tabela 6. Depopulacja – koncentracja zjawiska	35
tabela 7. Podstawowe dane dotyczące demografii w mieszkowicach w latach 2011-2015.....	35
tabela 8. Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób	36
tabela 9. Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób.....	36
tabela 10. Zestawienie wybranych wskaźników gminy mieszkowice na tle gmin powiatu gryfińskiego oraz średniej województwa zachodniopomorskiego (a-g).....	37
tabela 11. Zestawienie wybranych wskaźników gminy mieszkowice na tle gmin powiatu gryfińskiego oraz średniej województwa zachodniopomorskiego (h-n).....	38
tabela 12. Wyniki testu gimnazjalnego w 2016	42
tabela 13. Wyniki sprawdzianu w szkołach podstawowych w 2016 r (%).....	42
tabela 14. Gęstość zaludnienia w jednostkach analitycznych w gminie mieszkowice	45
tabela 15. Powierzchnia jednostek analitycznych w gminie mieszkowice	45
tabela 16. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym	46
tabela 17. Mierniki	47
tabela 18. Zestawienie mierników zjawisk społecznych	48
tabela 19. Standaryzacja wartości mierników społecznych	48
tabela 20. Zestawienie mierników zjawisk gospodarczych	49
tabela 21. Standaryzacja wartości mierników gospodarczych.....	50
tabela 22. Zestawienie mierników zjawisk przestrzennych i infrastrukturalnych.....	50
tabela 23. Standaryzacja wartości mierników przestrzennych i infrastrukturalnych	51
tabela 24. Wartość sumaryczna wystandaryzowanych wskaźników społecznych	52
tabela 25. Wartość sumaryczna wystandaryzowanych wskaźników gospodarczych	53
tabela 26. Wartość sumaryczna wystandaryzowanych wskaźników przestrzennych i infrastrukturalnych	54
tabela 27. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego.....	56
tabela 28. Obszar rewitalizacji w gminie mieszkowice.....	61
tabela 29. Propozycje obiektów/terenów, które wymagają rewitalizacji – wyniki prac warsztatowych.....	63
tabela 31. Korzystający z opieki społecznej w obszarze rewitalizacji.....	68
tabela 32. Zasiłek stały	69
tabela 33. Liczba przestępstw i wykroczeń w obszarze rewitalizacji	70
tabela 34. Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą.....	73
tabela 35. Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych.....	74
tabela 36. Udział budynków poddanych termomodernizacji	78
tabela 37. Dostępność do wybranych usługi i przestrzeni publicznych.....	80
tabela 38. Problem azbestu w obszarze rewitalizacji.....	83
tabela 39. Przyczyny degradacji obszaru	85

tabela 39. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych w gminie mieszkowice	91
tabela 40. Kluczowe wskaźniki monitorujące realizację lpr	113

Spis wykresów

wykres 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie	24
wykres 2. Liczba ludności w gminie Mieszkowice	31
wykres 3. Liczba mężczyzn w gminie.....	32
wykres 4. Liczba kobiet w gminie	32
wykres 6. Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców w latach 2002-2014	39
wykres 7. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do liczby mieszkańców w % w latach 2002-2014.....	39
wykres 8. Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w latach 2002-2014	40
wykres 9. Saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2002-2014.....	40
wykres 10. Współczynnik dzietności w latach 2002-2014	40

Spis rysunków

rysunek 1. Partycypacyjny charakter lpr w gminie mieszkowice	10
rysunek 2. Dyżur ekspercki	11
rysunek 3. Warsztaty poświęcone idei rewitalizacji	11
rysunek 4. Spacer studyjny	12
rysunek 5. Portal informujący o procesie rewitalizacji w gminie mieszkowice	13
rysunek 6. Zakres diagnozy na potrzeby lpr.....	14
rysunek 7. Schemat procesu diagnostycznego	15
rysunek 8. Położenie gminy mieszkowice.....	20
rysunek 9. Odsetek mieszkańców problemowych miejscowości popegeerowskich w liczbie ludności wiejskiej ogółem	27
rysunek 10. Obciążenia gmin problemowymi miejscowościami popegeerowskimi w województwie zachodniopomorskim.	28
rysunek 11. Obiekty byłego pgr w troszynie	29
rysunek 12. Zabudowania prg we wsi kamionka	30
rysunek 13. Granice wydzielonych obszarów analitycznych w gminie mieszkowice	43
rysunek 14. Podział mieszkańców według miejsca zamieszkania.....	44
rysunek 15. Rozkład przestrzenny sumarycznego wskaźnika -sfera społeczna	52
rysunek 16. Rozkład przestrzenny wskaźników gospodarczych.....	54
rysunek 17. Rozkład przestrzenny wskaźników przestrzennych i infrastrukturalnych	54
rysunek 18. Obszar zdegradowany w gminie mieszkowice (kolor czerwony).....	57
rysunek 19. Obszar rewitalizacji (zaznaczony szarym kolorem)	62

rysunek 20. Zniszczone elewacje kamienic w obszarze rewitalizacji	69
rysunek 21. Elewacje budynków w obszarze rewitalizacji oszpecone antenami tv.....	75
rysunek 22. Zaniedbane podwórka w obszarze rewitalizacji	76
rysunek 23. Zaniedbane kamienice w przestrzeni rewitalizacji	76
rysunek 24. Wymagający rewitalizacji obszar sportowo-rekreacyjny (betonowe boisko)...	77
rysunek 25. Wymagający rewitalizacji budynek szkoły podstawowej im. Mieszka I.....	79
rysunek 26. Ulica Jana Pawła II – zniszczone elewacje kamienic	79
rysunek 27. Zaulek wileński – obszar szczególnie cenny jako miejsce spotkań mieszkańców.....	80
rysunek 28. Chaotyczna zabudowa w obszarze rewitalizacji	84
rysunek 29. Mury miejskie i ich otoczenie w Mieszkowicach.....	85
rysunek 30. Powiązania LPR z dokumentami o charakterze strategicznym	105
rysunek 31. Schemat systemu monitorowania LPR.....	115